

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ג שליט"א

פרשת
וירא
י"א – י"ז מרחשון תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

והרי מעשר שני דהוא נפדה. אפי' בירושלים אם נטמא כדילפינן (ב"מ דף נג:) מלא תוכל שאתו ואין שאת אלא אבילה שנאמר וישא משאות: **אינו נפדה.** אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר: **התם משום דלא אלים.** ולא חומרא הוא: קדשים **לא חיילי** (עליה). תחילת הקדש אינו חל על בעל מום קבוע ליקדש קדושת הגוף אלא קדושת דמים בעלמא ויוצאין לחולין גמורין בפדיון ואפילו ליגזז וליעבד כדתניא פרק הזורעין לו בסדר יומא (דף נ:) חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואין יוצא לחולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בזבח דגבי תמורה כתיב טוב ברע השווה בעל מום לתם לענין תמורה על כולם נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש אבל זבח ראשון אם קדם הקדישו את מומו קדוש קדושת הגוף ואינו יוצא לחולין ליגזז וליעבד כדתנן בבכורות (דף יד.) כל הקדשים שקדם מומן להקדישן נפדה ויליף לה מקראי: **קדשים מכח חולין קאתו.** לא חלה עליהם קדושה קודמת אבל תמורה באה מכח קדושה קודמת הלכך לאו טפל חמור מן העיקר הוא דהא חומרא דעיקר הוא: **שלמים הוא.** ולא מותר פסח מיקרי למיחשביה טפל: **ואיבעית אימא.** עיכובא דעולה מהכא: **דכתיב במקום כו' העולה.** חזר ושנה לימד מקום שקבעתו לעולה לעולם הוא מקומה: **ישחטו את האשם ואת דמו.** במקום שחיטתו תהא קבלת דמו: **דמו ואת דמו.** מדמצי למיכתב ישחטו את האשם ודמו יזרוק וכתיב ואת דמו את לרבות את המקבל: **ושחט את הכבש** וגו'. באשם מצורע כתיב שנה הכתוב עליו לעכב: **לכדתניא כו'.** דצריך להחזירו לכללו הלכך לענין שחיטת צפון נמי בעי להחזירו דאי לא הדר כתביה בגוויה כי היכי דאהדריה למתן דמו הוה אמינא לא ניבעי צפון: **אי אתה יכול להחזירו לכללו.** שיהא עוד כשאר הכלל: **שיצא אשם מצורע.** מכלל ואת תורת האשם דהוה כתב בבולהו ואת דמו יזרוק על המזבח. אף כאן לשחיטת צפון נמי להחזירו הוא דשנה עליה: **לכתוב.** שחיטת צפון באשם מצורע ולא נכתוב גבי זאת תורת האשם ונגמר כללו מיניה ומדכתביה הכא והכא לעיכובא הוא: אבל

והרי מעשר דהוא נפדה. אפילו בירושלים אם נטמא כדילפינן מלא תוכל שאתו ואין שאת אלא אבילה ואילו לקוח בכסף מעשר שני אינו נפדה אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר כך פי' בקונטרס ובספרי פרשת עשר תעשר מפרש טעמא דרבי יהודה משום דכתיב [הכסף] כסף ראשון ולא כסף שני והא דאמר בריש הזהב (ב"מ דף מה.) גבי סלעין דינרין דכסף כסף ריבה יש לחלק בזה שנגמר כאן פדיונו לגמרי וקנה פדיונו מעשר ואם היה טהור לא היה נפדה ותנן במסכת מעשר שני פ' שלישי (מ"י) אמרו לו לר' יהודה מה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלקוח בכסף מעשר שנטמא אינו דין שיפדה אמר להם לא אם אמרתם במעשר שני עצמו שכן נפדה טהור ברחוק מקום תאמרו בלקוח בכסף מעשר שאינו נפדה טהור ברחוק מקום ואית ספרים דגרסי הכא נטמא אין לא נטמא לא ומייתי ראייה מרבנן דטפל חמור מעיקר פירוש נטמא נפדה לרבנן לא נטמא אינו נפדה אפי' חוץ לירושלים אע"פ שמעשר עצמו נפדה והיינו חוץ לירושלים דבירושלים אין מעשר טהור נפדה ובתוספתא דמעשר שני משמע כפי' הקונטרס דעל מילתא דר' יהודה פרכינן האי לישנא שעושה טפל חמור מן העיקר והכי איתא התם הלקוח בכסף מעשר כו' אמרו לו לרבי יהודה תחמיר בטפילה יותר מן העיקר ולגירסת הספרים לא נטמא לא ומוביח דרבנן נמי סברי טפל חמור מן העיקר גבי מעשר טהור חוץ לירושלים קשה דאי פרכי רבנן לר' יהודה תיקשי להו לדידהו כיון דקורא טפל חמור מן העיקר האי דלקוח טהור אינו נפדה ומעשר עצמו נפדה אבל לגירסת הקונטרס ניחא דאיכא למימר דהאי לא מיקרי טפל חמור מן העיקר דמעשר עצמו טהור נפדה ברחוק מקום כדי לפדות בדמים בירושלים בקר וצאן יין ושכר כדכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך אבל אם לקח פירות בו חוץ לירושלים כדי לאוכלם בירושלים לא יפדה כמו שלא היה פודה מה שהיה לוקח בירושלים ולגירסת הספרים לא נטמא לא קשה לפירוש הקונטרס דפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי מחללין אותו כסף על נחשת נחשת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות וחכמים אומרים יעלו פירות ויאכלו בירושלים ופי' בקונטרס וחכמים אומרים לא הזקיקוהו לחזור לחללם כמו ת"ק אלא אם רצה יעלה פירות עצמו דהקלו בו משמע מתוך פירושו דר"מ מחמיר דלא שרי נחשת על הפירות אא"כ יחזור ויפדה את הפירות ויעלה הכסף לירושלים והכא משמע שזו היא קולא בשחזר ופודה את הפירות ומשמע דאפילו איסורא איכא למאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה טהור ברחוק מקום ומשנה שלימה היא במסכת מעשרות (פ"ג מ"י) ושם הארכתי בפרק הזהב (ב"מ דף נה: ד"ה ויחזור): **פסח** בשאר ימות השנה שלמים הוא. וא"ת הרי אחד עשר שטפל חמור מן העיקר כדאמרינן בפ' שתי מדות (מנחות צא:) האחד זה אחד עשר שלא מצינו לו בכל התורה טפל חמור מן העיקר וי"ל כדמשני הכא מותר הפסח שלמים הוי ה"נ אחד עשר שלמים הוי דכל דיני שלמים עליו כדמשמע בבכורות (דף סא.) מדמצריך קרא דמותר הפסח נמי בעי קרא כדדרשינן פרק קמא (לעיל ט.) אם כשב להביא פסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק והא דקרי ליה טפל לאו דווקא: **לעכב** מנא לן דכתיב ושחט את הכבש. למקבל לא ידעינן עיכובא: **לפי** שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש כו'. מה שחטאת מצורע טעונה נסכים ושאר חטאות אין טעונין לא חשיב דבר חדש וכן אוב וידעוני שיש ברת מה שאין כן בשאר מכשפים מדלא תני בל"ו כריתות ואפ"ה גמרינן סקילה מאוב וידעוני בשאר מכשפים פרק קמא דיבמות (דף ד.) ופרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סז:) ואי מקרי ברת דכתיב באוב וידעוני דבר החדש היכי גמר מיניהו סקילה למ"ד בללו לא גמר מיניה וזה הקשה ה"ר יעקב מאורלינ"ש אלא לא קרוי דבר חדש אלא כשסותר בללו כי הכא דשאר אשמות כל הדם למזבח ואשם מצורע הדם ממנו לבהונות וכגון אשת אח בפרק קמא דיבמות (דף ז.) שנאמרו כל העריות וזו הותרה וזהו דבר החדש שסותר בללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אינו סותר מכללו אלא תוספת הוא על הקרבן וא"ת למאן דאמר בללו גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונין מתן בהונות ולילפו נמי כולהו ערירות מאשת אח וי"ל דלא גמר מיניה אלא מידי דלא חידש בו כגון שחיטת צפון אבל החידוש לא גמר מיניה כדפירש בקונטרס דא"כ לא היה עוד כאן דבר חדש ועוד דאם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ללמד על הכלל כולו: **נכתוב** בהאי ולא נכתוב בהאי. תימה ושאר אשמות היכי ילפי מאשם מצורע מה לאשם מצורע שכן בא להתיר:

1 וַהֲרֵי מַעֲשֵׂר, דְּהוּא נִפְדֶּה. וְאִילּוּ לָקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר,
2 אֵינוֹ נִפְדֶּה. דִּתְנַן, הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֶׁנִּטְמָא, יִפָּדֶה.
3 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יִקָּבֵר. (נִטְמָא אֵין, לֹא נִטְמָא, לֹא).
4 הָתָם, לֹא אַלִּימָא קְדוּשָּׁתֵיהּ, לְמִיתְפַּס פְּדִיּוֹנֵיהּ. וַהֲרֵי
5 תְּמוּרָה, דְּאִילּוּ קָדָשִׁים, לֹא חָיְילִי עַל בַּעַל מוּם קָבוּעַ,
6 וְאִילּוּ אִיהִי חָיְילָא. תְּמוּרָה, מִכֹּחַ קָדָשִׁים קָא אָתְיָא.
7 וְקָדָשִׁים, מִכֹּחַ חוּלִּין קָאָתֵי. הֲרֵי פֶּסַח, דְּהוּא אֵינוֹ
8 טָעוּן סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וָשׁוֹק. וְאִילּוּ מוֹתָר
9 דִּידֵיהּ, טָעוּן סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וָשׁוֹק. פֶּסַח
10 בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שְׁלָמִים הוּא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא, אָמַר
11 קְרָא 'הָעוֹלָה', בִּמְקוֹמָהּ תִּהֵא. אָשָׁם, מְנָלַן דְּבָעֵי צָפוֹן.
12 דִּכְתִיב 'בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ אֶת הָעוֹלָה יִשְׁחֲטוּ אֶת
13 הָאָשָׁם'. אַשְׁכְּחָן שְׁחִיטָה, קַבָּלָה מְנָא לָן. 'וְאֶת דָּמוֹ
14 יִזְרוֹק', קִבּוּל דָּמוֹ נַמִּי בַּצָּפוֹן. מְקַבֵּל עַצְמוֹ, מְנָא לָן.
15 'דָּמוֹ' 'וְאֶת דָּמוֹ'. אַשְׁכְּחָן לְמִצְוָה, לְעַכֵּב מְנָא לָן. קְרָא
16 אַחֲרִינָא כְּתִיב, 'וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ'. וְהַאי, לְהָכִי הוּא
17 דַּאֲתָא. הַאי מֵיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא, דָּבָר שֶׁהָיָה בַּכְּלָל
18 וְיָצָא לִידוֹן בְּדָבָר הֶחָדָשׁ, אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַחֲזִירוֹ
19 לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵירוּשׁ. כֵּיצַד,
20 'וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחַטָּאת
21 וְאֶת הָעוֹלָה בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא
22 וגו'. שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר 'כַּחַטָּאת הָאָשָׁם'. מַה תַּלְמוּד
23 לוֹמַר 'כַּחַטָּאת הָאָשָׁם', לְפִי שֶׁיָּצָא אָשָׁם מְצוֹרָע, לִידוֹן
24 בְּדָבָר הֶחָדָשׁ בְּבוֹהֶן יָד וּבוֹהֶן רֶגֶל וְאֹזֶן יְמָנִית. יָכוֹל
25 לֹא יְהֵא טָעוּן מַתָּן דָּמִים וְאִימּוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, תַּלְמוּד
26 לוֹמַר 'כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא'. מַה חַטָּאת, טְעוּנָה מַתָּן
27 דָּמִים וְאֵימּוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. אַף אָשָׁם מְצוֹרָע, טָעוּן מַתָּן
28 דָּמִים וְאֵימּוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. אִם כֵּן, נִכְתּוֹב בְּהַאי וְלֹא
29 נִכְתּוֹב בְּהַאי. הָנִיחָא אִי סְבִירָא לָן, יָצָא לִידוֹן בְּדָבָר הֶחָדָשׁ, אִיהוּ הוּא דְּלָא גָּמַר מִכְּלָלוֹ.
אבל

אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת. תימה לא לכתוב את החטאת ואי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אמאי אקשיה לעולה כלל תיפוק ליה מחטאת האשם דמה חטאת צפון מעכב אף אשם כן ויי"ל דאי לא כתב צפון לא הוה אמינא הא הדרה קרא לשחיטת צפון למידי דלא בעיא כהונה והאשם לא דרשינן ליה כלל דהא לא כתב כאשם דהוה משמע בשאר אשם דעלמא לצפון יהא זה אבל האשם משמע האשם זה יהא כחטאת למתן דמים למזבח וכן יש להקשות אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש לא נכתוב צפון כלל ותיתי [באשמות] מכחטאת וכאשם כי היכי דילפינן מיניה סמיכה בפרק קמא (לעיל יא.) ועוד נילף שאר אשמות מאשם מצורע ואשם מצורע מהיקישא דכחטאת ויי"ל דלא הוה אמינא דאהדריה קרא לשחיטת צפון ולא הוה דרשינן כאשם כשאר אשם (כיון דלא כתב כאשם) כיון דלא כתב צפון בהדיא בשאר אשמות:

כאשר יורם למאי הלכתא. תימה הא איצטריך לכדדרשינן בסוף כל הבשר (חולין דף קיז.) זה בא ללמד ונמצא למד מה פר כהן משיח יש בו מעילה אף שור זבח השלמים יש בו מעילה ויי"ל דמצי לאקשויי לזבח השלמים ולא ליכתוב כאשר יורם דכאשר יורם משמע דאתא לרבויי הרמה אחרת אי נמי ההיא דכל הבשר (שם) כתנא דבי רבי ישמעאל דנפקא ליה דרשא דהכא מועשה לפר זה פר העלם כדאמר פרק בית שמאי (לעיל דף מא.) אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יום הכיפורים איצטריך כאשר יורם (להך דרשא):

ונכתביה בגופיה. תימה כדאמר פרק ב"ש (גם זה שם:) משל למלך בשר ודם שסרחה עליו מדינה ומיעט בסרחונם מפני חיבתן וי"ל דבשביל חיבתן לא היה לו לגלגל אלו דרשות למילף מהיקשא ומ"מ ילפינן מיניה חיבתן מדלא אשמעינן בדובתא אחרינא דבר הלמד מהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש:

קדשי קדשים יתירי כתיבי. תימה כיון דילפינן גזרה שוה מהדדי למה לן היקשות דלעיל בחטאת ואשם:

לא אָבַל כְּלָלוֹ גְּמַר מִינֵיהּ (לצפון) שַׁפִּיר. אֶלָּא, אִי סְבִירָא לָן, דְּלֹא הוּא גְּמַר מִכְּלָלוֹ, וְלֹא כְּלָלוֹ גָּמַר מִינֵיהּ, הַאי לְגוּפֵיהּ אִיצְטְרִיךְ. כֵּינָן דְּאַהַדְּרֵיהּ, אַהַדְּרֵיהּ. אָמַר לֵיהּ מַר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי לְרַבִינָא, אֵימָא, כִּי אַהַדְּרֵיהּ קְרָא, לְגַבֵּי מַתַּן דָּמִים וְאֵימוּרִין, דְּבָעֵי כְּהוּנָּה. אֲבָל שְׁחִיטָה, דְּלֹא בָּעְיָא כְּהוּנָּה, לֹא מִיבָּעֵי צָפוֹן. אִם כֵּן, נֵימָא קְרָא 'כִּי כַּחַטָּאת הוּא'. מַאי 'כַּחַטָּאת הָאָשָׁם', כִּשְׁאָר אֲשָׁמוֹת יְהֵיהּ. לָמָּה לִי לְאַקּוֹשֵׁי לְחַטָּאת, לָמָּה לִי לְאַקּוֹשֵׁי לְעוֹלָה. אָמַר רַבִינָא, אִיצְטְרִיךְ. אִי אַקְשֵׁיהּ לְחַטָּאת וְלֹא אַקְשֵׁיהּ לְעוֹלָה, הָוֶה אָמִינָא, חַטָּאת מֵהֵיכָן לְמֵדָה מֵעוֹלָה, דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ. אָמַר לֵיהּ מַר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי לְרַבִינָא, וְנֵיקֵּשֵׁיהּ לְעוֹלָה וְלֹא נֵיקֵּשֵׁיהּ לְחַטָּאת. הָוֶה אָמִינָא, דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ. וְכִי תֵּימָא, נֵיקֵּשֵׁי אַקּוֹשֵׁי לְחַטָּאת. נֵיחָא לֵיהּ דְּמַקֵּישׁ לֵיהּ לָעֲקָר, וְלֹא נַקִּישׁ לֵיהּ לַטָּפֵל, לְהָכִי אַקְשֵׁיהּ לְחַטָּאת. וְאַקְשֵׁיהּ לְעוֹלָה, לְמֵימַר, דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ. רָבָא אָמַר, מֵהָכָא, דִּכְתִיב 'כַּאֲשֶׁר יוֹרֶם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים', לְמַאי הִלְכְתָא. אִי לְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת, בְּגוּפֵיהּ כְּתִיב. (אָמַר רַב פָּפָּא) מִשּׁוּם דְּבָעֵי אַגְמוּרֵי יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת, מִפַּר הָעֲלַם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר לִשְׁעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. בְּגוּפֵיהּ לֹא כְּתִיב, וּמִפַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ הוּא דְּגָמַר. לְהָכִי אִיצְטְרִיךְ 'כַּאֲשֶׁר יוֹרֶם' דְּנֵיחֵי דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא, אִי כָּתַב בְּגוּפֵיהּ וְלֹא נַקִּישׁ. אִי כָּתַב בְּגוּפֵיהּ וְלֹא אַקִּישׁ, הָוֶה אָמִינָא, דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ. וְכִי תֵּימָא, נֵיקֵּשֵׁי אַקּוֹשֵׁי לֵיהּ אַקּוֹשֵׁי, לְהָכִי כָּתַב בְּגוּפֵיהּ וְאַקְשֵׁיהּ, לְמֵימְרָא דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, אֵין חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ: (הֶיקֵּ"ש וּגְזֵרָ"ה שָׁוָ"ה קַ"ל וָחוֹמֶ"ר [וּבְנִי"ן אָ"ב]. סִימָן): דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, אֵין חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ. אִי מִדְּרָבָא, אִי מִדְּרַבִינָא. דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד בִּגְזֵירָה שָׁוָה. תָּא שְׁמַע, רַבִּי נָתָן בֶּן אַבְטוֹלְמוֹס אוֹמֵר, מִנַּיִן לִפְרִיחָה בַּבְּגָדִים שֶׁהִיא טְהוֹרָה, נֶאֱמַר 'קָרֵחַת' וְ'גַבַּחַת' בִּבְגָדִים, וְנֶאֱמַר 'קָרֵחַת' וְ'גַבַּחַת' בָּאָדָם. מַה לְּהַלָּן, פָּרַח בְּכוּלּוֹ טָהוֹר. אַף כָּאן, פָּרַח בְּכוּלּוֹ טָהוֹר. וְהָתָם, מְנָא לָן. דִּכְתִיב 'מֹרַאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו', וְאִיתְקַשׁ רֹאשׁוֹ לְרֶגֶל. מַה לְּהַלָּן (כּוּלּוֹ הַפֵּךְ לָבָן) פָּרַח בְּכוּלּוֹ טָהוֹר, אַף כָּאן (כּוּלּוֹ הַפֵּךְ לָבָן) פָּרַח בְּכוּלּוֹ טָהוֹר. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, לְמִידִין לָמֵד מִלָּמֵד. חוּץ מִן הַקָּדָשִׁים, שֶׁאֵין דָּנִין לָמֵד מִלָּמֵד. דְּאִם כֵּן, לֹא יֵאָמֵר צָפוֹנָה בָּאָשָׁם, וְתֵיתֵי בִּגְזֵירָה שָׁוָה (דקדשי קדשים מחטאות) [דְּ'קֹדֶשׁ קָדָשִׁים' מֵחַטָּאת]. לָאו, לְמֵימְרָא דְּדָבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, אֵין חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בִּגְזֵירָה שָׁוָה. וְדִלְמָא, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִיפְרַךְ, מַה לַּחַטָּאת, שֶׁכֵּן מְכֻפֶּרֶת עַל חַיָּבֵי כְּרִיתוֹת. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, יְתֵירֵי כְּתִיבִי: דָּבָר הַלָּמֵד מֵהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר.

מדתנא

אבל כללו גמר מיניה. מידי דלא חידש בו כגון שחיטת צפון אי הוה כתיבא ביה ולא הוה כתיבא בשאר אשמות גמרי ליה שאר אשמות מיניה דלא חידוש הוא אלא יצא מן הכלל הוא ולמד על דבר שלא נאמר בכלל והיכי יצא לידון בדבר החדש כגון מתן דמים שבזה למזבח ובזה שינה ואומר לבהונות: **כיון דאהדריה כו'.** וכתיב כי כחטאת האשם הוא כדין חטאת כך דין אשם: **אהדריה.** לכללו בין למתן דמים בין לשחיטת צפון ולא היה צריך לכתוב בו שחיטת צפון אלא לעיכובא: **דבעי כהונה.** שאינה כשירה בזר אבל למידה דשחיטה דלאו עבודת כהן היא לא אהדריה דהא בחזרתו כתיב כחטאת האשם הוא לכהן לענין עבודות שבכהן: **א"כ נימא קרא כי כחטאת הוא.** לכהן: **כשאר אשמות יהיה.** הלכך לענין צפון נמי אהדריה וכי כתיב ביה שחיטה בצפון דקרא לעיכובא אתא ושאר אשמות נמי מיניה ילפינן לעיכובא: **למה לי לאקשויי בשחיטתו לחטאת ולעולה.** דכתיב במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: **מהיכן למדו.** לשחיטת צפון: **אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת הוה אמינא.** בעלמא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש: **וכי תימא.** אם איתא דחוזר ומלמד בהיקש נקשיה לחטאת ולא לעולה משנינן לך ניחא ליה לאקשויי לעיקר כו': **למימרא.** מדאיצטריך למידהדר ואקושי לעולה ש"מ דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ומהכא נפקא לן בכל דוכתא: **כאשר יורם.** באימורי פר כהן משיח כתיב: **משום דבעי אגמורי יותרת הכבד ושתי כליות כו'.** שהיה צריך ללמד מפר העלם תורת אימוריהן לשעירי עבודה זרה דאיתקוש אהדדי לענין הקטרת אימורין כדאמרינן בפרק ב"ש (לעיל מא.) אשה לה' וחטאתם על שגגתם ופר העלם דבר בגופיה לא כתיב יותרת וכליות ומפר כהן משיח גמר בהיקש כדאמרן בפרק בית שמאי (שם לט:) ועשה לפר כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח אקשינהו להדדי: **להכי איצטריך כאשר יורם.** בפר כהן משיח ואם אינו ענין לו תנהו לענין פר העלם דניהוי כמאן דכתיבי בפר העלם גופיה דלא ליהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש ואי קשיא הא נפקא לן הך דרשא מועשה לפר זה פר העלם דבר כדאמרן בפרק ב"ש (לעיל מא.) ה"מ לתנא דבי ר' ישמעאל דאמר לפר זה פר העלם אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יום הכיפורים איצטריך כאשר יורם להך דרשה: **ונכתביה בגופיה.** דפר העלם בהדיא ולא ליקשיה לפר כהן משיח הואיל וסוף סוף טרח וכתב כאשר יורם יתירא להכי: **הוה אמינא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש.** בעלמא דלא הוה ילפינן מהכא מידי: **דבר הלמד בהיקש כו'.** משום דבעי למיבעי בעיא עלה הדר נקיט לה: **אי מדרבא.** מכאשר יורם: **אי מדרבינא.** מאשם מצורע דאיצטריך לאקושי לחטאת ולעולה: **לפריחה.** אם פרחה הצרעת בכל הבגד: **מה להלן פרח בכולה טהור.** כדכתיב אם פרוח תפרח וגו' (ויקרא יג): **והתם.** גבי קרחת וגבחת דאדם מנלן דטהורה פריחה דאילו פריחה כי כתיבא בנגע עור בשר כתיב ואילו קרחת וגבחת כתיבי גבי נתקין דמקום שער דראש וזקן שאין סימניהן

שוין לנגעי עור בשר שזה בשער לבן וזה בשער צהוב: **ואיתקש ראשו.** נתקי הראש: **אף כאן כו'.** אלמא נתקין בהיקשא ילפינן להו וחוזרין ומלמדין על הבגדים בג"ש: **א"ר יוחנן.** מהכא לא תיתי ראייה דלאו קדשים הוא דאף היקש מלמד בהיקש חוץ מקדשים ותדע לך שהמדה הזאת שהבאתה אינה למידה בקדשים: **רא"ב הוא.** דדבר הלמד בהיקש חוזר ולמד בג"ש: **לא יאמר צפון באשם ותיתי בנ"ש.** דנאמר קדשי קדשים בחטאת ונאמר קדשי קדשים באשם: **קדשי קדשים יתירי כתיבי.** בהו והוה ליה גזירה שוה מופנה משני צדדין ואין משיבין עליה גבי חטאת כתיב תשחט החטאת קדש קדשים הוא ובאשם כתיב זאת תורת האשם קדש קדשים הוא ובתרוייהו כתיב בויקח קרח לכל חטאתם ולכל אשמם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך:

מדתני

רש"י

מדתני דבי רבי ישמעאל. בפרק ב"ש (לעיל דף מא.) ומה במקום שלא הושוו קרבן לקרבן ואוקימנא התם דקסבר ר' ישמעאל דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר: **בבנין אב.** מה מצינו וכולן שאילות הללו בקדשים נשאלו וארבעה שאילות בכל מדה ומדה כגון דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בהיקש ובגזרה שוה ובקל וחומר ובבנין אב ודבר הלמד בגזרה שוה מהו שילמד בהיקש ובג"ש וק"ו ובבנין אב ודבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בכולן: **וליטעמיך.** אי משום הא כתביה לייתי מעולה דכתיב בה בהדיא: **שבן מכפרת כו'.** ואין לך לפרש שאילתייהו מכאן: **מחדא לא אתיא כו'.** מילתא באפיה נפשה היא ולאו למיפשט בעיין: עולה לגבי חטאת ואשם לא חשיבה כפרת עשה דידיה כפרה: **למדנו לתודה.** מכאן בהיקש משלמים שבאה מן המעשר אם פירש בשעת נדרו ע"מ להביאה ממעות מע"ש: **שם שם.** בשלמים כתיב (דברים כז) וזבחת שלמים ואכלת שם ובמעשר כתיב (שם יד) ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות: **חולין הוא.** ואנן בקדשים קמיבעיא לן: **אמר אמרה.** האמור למד קדש ומלמד קדש בתמיה וכי שניהן צריכין שיהו בקדשים הואיל ולמד קדש כגון שלמים שפיר מיפשט בעיין דבתר למד אזלינן ומר זוטרא סבר בתר מלמד אזלינן והיינו דאמרינן בעלמא (לעיל דף מה. ולקמן דף ס:) הניחא למ"ד בתר למד אזלינן: **למדנו רבוכה.** חלות מבושלות במים תחילה שבתודה שבאה סולת ולא קמח: **חלות שבתודה מניין.** ששלשה מינין מצה יש בה חלות רקיקין רבוכה חלות שבה מניין שהן סולת: **ת"ל חלות חלות.** נאמר בחלות חלות ונאמר ברבוכה חלות: **מצות מצות.** נאמר ברקיקין מצות ונאמר בחלות מצות וילפינן רקיקין מחלות וחלות למדו מרבוכה ושניהם בגז"ש: **ומאי.** דרקיקין דתודה מצות מצות מחלות דתודה גמרי: **דלמא ממצות דכתיב גבי רקיקין מנחת מאפה גמרי.** והתם סלת בהדיא כתיב סלת חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן (ויקרא ב): **מלמד שמוציא את כל הפר שלם.** דאי במנותח היאך הכל יוציא בהוצאה אחת הנתחים וקרבו ופרשו: **נאמר כאן ראשו וכרעיו.** על ראשו ועל כרעיו (שם ד): **ונאמר להלן ראשו וכרעיו.** בעולת בן צאן כתיב וערך הכהן את הראש ובתיב וקרבו וכרעיו ירחץ (שם א): **מה להלן ע"י ניתוח.** היה מקטירו דניתוח כתיב ביה: **אף שריפה של זה ע"י ניתוח.** ובפר כהן משיח קאי: **כשם שפרשו בקרבו כו'.** דאיתקש שריפת עורו ובשרו לשריפת קרבו ופרשו: **מה פרשו בקרבו.** דדבר מגונה הוא להוציאו ולשורפו בעין: **ונאמר**

תוספות

לא נכתוב רחמנא בעולה ותיתי מחטאת ואשם. פי' ולכתוב בהדיא צפון בחטאת ואשם ואם תאמר ולכתוב בזבחי שלמי צבור ונילף עולה מינייהו וי"ל דאיכא למיפרך דמה לזבחי שלמי ציבור שכן זמנו קבוע ועוד דחטאת לא אתי מיניה שכן זכרים ואשם שכן אינו בציבור וא"ת למה לי לאקושי לקמן (דף נה.) זבחי שלמי ציבור לעולה תיפוק לי בבנין אב וכי תימא לאשמועי' שהם קדשי קדשים כעולה הוי מצי למילף מדאיתקש לחטאת וי"ל דאיכא למיפרך שכן תדיר כדמפרש בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סה.) אי נמי מה לשם שלמים שכן אינן טעונין צפון וא"ת בפ"ק דשבועות (דף ט. ושם) דילף שעיר דר"ח משעיר חיצון דאינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו דקאמר הואיל וזה בא לזמן קבוע ובשעיר הנעשה בחוץ קאמר כדפירש התם בקונטרס דאי מפנימי הוה ליה למיפרך שכן נכנס דמה לפני ולפנים ועוד דאדרבה נילף משעיר המשתלח דמכפר בשאר עבירות אבל השתא אי מחיצון גמר ניחא דדמו אהדדי טפי משעיר המשתלח והשתא אי מחיצון גמר א"כ תפשוט דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב דחיצון גופיה לא ידענא אלא מהיקשא דפנימי וי"ל דהא אמרינן התם דגילוי מילתא בעלמא הוא וא"ת והיכי גמר בפ"ב דביצה (דף כ.) סמיכה בשלמי חובה בבנין אב (משלמי נדבה) [מעולת חובה] והא עולת חובה מכמשפט ילפא דהיינו היקש וי"ל דקושיא בעלמא הוא דפריך התם ממאי דבית הלל כו' דלמא מעולת חובה גמרי כלומר אם תימצי לומר דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב וע"ק בהקומץ רבה (מנחות דף כא:) נאמר הבא מנחה והבא מלח ונאמר הבא מנחה והבא עצים מה עצים משל ציבור אף מלח משל ציבור ועצים גופייהו לא ידעינן אלא מדאיתקש למזבח דכתיב (ויקרא א) על העצים אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל ציבור וכו':

אם על תודה כו'. הקשה ה"ר יעקב מאורלינ"ש בפרק דם חטאת (לקמן דף צח.) ובפ' התודה (מנחות דף פג.) דאמר מה חטאת אינה באה אלא מן החולין למה לי הא שלמים ותודה שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין עוד קשה היכי יליף התם מחטאת כיון דאיכא שלמים ותודה דבאין מן המעשר דלא ילפינן בהיקשא דזאת התורה אלא דבר שיכול לנהוג בכל הנזכרים בפסוק דמהאי טעמא מיבעי לן קרא בפ"ב דביצה (דף כ.) עולת חובה טעונה סמיכה ולא ילפינן מהיקשא דזאת התורה משום דסמיכה לא בעי בכולהו דבכור ומעשר לא בעו סמיכה כדתנן פרק שתי מדות (מנחות דף צב.) וי"ל דכל חובה מקשינן לחטאת מה חטאת דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין כדמוכח בפרק התודה (שם דף פג.) וצ"ע מנחת

---

1 מִדְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, מַהוּ
2 שֶׁיִּלַּמֵּד בִּבְנִין אָב. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, לֹא לְכָתּוֹב
3 'צְפוֹנָה' בָּאָשָׁם, וְתֵיתֵי מִבִּנְיַן אָב מֵחַטָּאת. לְמַאי
4 הִלְכְתָא, כַּתְּבֵיהּ. לָאו לְמֵימְרָא, דְּדָבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ,
5 אֵין חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּבִנְיַן אָב. וְלִיטַּעְמָיךְ, תֵּיתֵי מִבִּנְיַן אָב
6 מֵעוֹלָה. מַאי טַעְמָא לֹא אָתֵי, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵיפְרְךָ,
7 מָה לָעוֹלָה שֶׁכֵּן כָּלִיל. חַטָּאת נַמִּי, אִיכָּא לְמֵיפְרְךָ, מָה
8 לַחַטָּאת שֶׁכֵּן מְכַפֶּרֶת עַל חַיָּבֵי כְּרִיתוֹת. חָדָא מֵחָדָא,
9 לֹא אָתְיָא. תֵּיתֵי חָדָא מִתַּרְתֵּי. מֵהֵי תֵּיתֵי. לֹא נִכְתּוֹב
10 רַחֲמָנָא עוֹלָה, וְתֵיתֵי מֵחַטָּאת וְאָשָׁם. מָה לְהָנָךְ, שֶׁכֵּן
11 מְכַפֵּרִין. לֹא נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא בַּחַטָּאת, וְתֵיתֵי מֵהָנָךְ.
12 מָה לְהָנָךְ, שֶׁכֵּן זְכָרִים. לֹא נִכְתּוֹב בָּאָשָׁם, וְתֵיתֵי
13 מֵהָנָךְ. מַה לְהָנָךְ, שֶׁכֵּן יָשָׁנָן בְּצִיבּוּר כְּבָיְחִיד. דָּבָר
14 הַלָּמֵד בִּגְזֵירָה שָׁוָה, מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ. אָמַר רַב
15 פָּפָּא, 'זֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים [וגו'] אֵם עַל תּוֹדָה',
16 לַמְּדָנוּ לְתוֹדָה שֶׁבָּאָה מִן הַמַּעֲשֵׂר. מִדְּאַשְׁכְּחַן שְׁלָמִים,
17 דְּאָתוּ מִמַּעֲשֵׂר. שְׁלָמִים גּוּפַיְיהוּ, מְנָא לָן. דִּכְתִיב,
18 'שָׁם' שָׁם'. אָמַר לֵיהּ מַר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי
19 לְרַבִינָא, מַעֲשֵׂר דָּגָן, חוּלִּין בְּעַלְמָא הוּא. אָמַר לֵיהּ,
20 אָמַר אִמְּרָה, לָמֵד קֹדֶשׁ וּמְלַמֵּד קֹדֶשׁ. דָּבָר הַלָּמֵד
21 בִּגְזֵירָה שָׁוָה, מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד בִּגְזֵירָה שָׁוָה. אָמַר רָמֵי בַּר
22 חָמָא, תַּנְיָא, 'סֹלֶת מֻרְבֶּכֶת', לָמַדְנוּ לָרְבוֹכָה שֶׁבָּאָה
23 סוֹלֶת. חַלּוֹת, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'חַלּוֹת חַלּוֹת'.
24 רְקִיקִין, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'מַצּוֹת מַצּוֹת'. אָמַר לֵיהּ
25 רַבִינָא, מִמַּאי דְּ'מַצּוֹת מַצּוֹת', מֵחַלּוֹת גָּמַר. דִּלְמָא,
26 מִמַּאֲפֵה תַּנּוּר גָּמַר. אֶלָּא אָמַר רָבָא, תַּנְיָא, 'וְקִרְבּוֹ
27 וּפְרָשׁוֹ' 'וְהוֹצִיא', מְלַמֵּד שֶׁמּוֹצִיאוֹ שָׁלֵם. יָכוֹל יִשְׁרְפֶנּוּ
28 שָׁלֵם, נֶאֱמַר כָּאן 'רֹאשׁוֹ וּכְרָעָיו', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן 'רֹאשׁוֹ
29 וּכְרָעָיו'. מַה לְּהַלָּן עַל יְדֵי נִיתּוּחַ, אַף כָּאן עַל יְדֵי
30 נִיתּוּחַ. אִי מַה לְּהַלָּן בְּהֶפְשֵׁט, אַף כָּאן נַמִּי בְּהֶפְשֵׁט.
31 תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְקִרְבּוֹ וּפְרָשׁוֹ'. מַאי תַּלְמוּדָא. אָמַר
32 רַב פָּפָּא, כְּשֵׁם שֶׁפְּרָשׁוֹ בְּקִרְבּוֹ, כָּךְ בְּשָׂרוֹ בְּעוֹרוֹ.
33 וְתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר, נֶאֱמַר כָּאן 'עוֹר' וּ'בָשָׂר' [וְ'פֶרֶשׁ'],

ונאמר

בבנין אב וכי תימא לאשמועי' שהם קדשי קדשים כעולה הוי מצי למילף מדאיתקש לחטאת וי"ל דאיכא למיפרך שכן תדיר כדמפרש בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סה.) אי נמי מה לשם שלמים שכן אינן טעונין צפון וא"ת בפ"ק דשבועות (דף ט. ושם) דילף שעיר דר"ח משעיר חיצון דאינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו דקאמר הואיל וזה בא לזמן קבוע ובשעיר הנעשה בחוץ קאמר כדפירש התם בקונטרס דאי מפנימי הוה ליה למיפרך שכן נכנס דמה לפני ולפנים ועוד דאדרבה נילף משעיר המשתלח דמכפר בשאר עבירות אבל השתא אי מחיצון גמר ניחא דדמו אהדדי טפי משעיר המשתלח והשתא אי מחיצון גמר א"כ תפשוט דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב דחיצון גופיה לא ידענא אלא מהיקשא דפנימי וי"ל דהא אמרינן התם דגילוי מילתא בעלמא הוא וא"ת והיכי גמר בפ"ב דביצה (דף כ.) סמיכה בשלמי חובה בבנין אב (משלמי נדבה) [מעולת חובה] והא עולת חובה מכמשפט ילפא דהיינו היקש וי"ל דקושיא בעלמא הוא דפריך התם ממאי דבית הלל כו' דלמא מעולת חובה גמרי כלומר אם תימצי לומר דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב וע"ק בהקומץ רבה (מנחות דף כא:) נאמר הבא מנחה והבא מלח ונאמר הבא מנחה והבא עצים מה עצים משל ציבור אף מלח משל ציבור ועצים גופייהו לא ידעינן אלא מדאיתקש למזבח דכתיב (ויקרא א) על העצים אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל ציבור וכו':

אם על תודה כו'. הקשה ה"ר יעקב מאורלינ"ש בפרק דם חטאת (לקמן דף צח.) ובפ' התודה (מנחות דף פג.) דאמר מה חטאת אינה באה אלא מן החולין למה לי הא שלמים ותודה שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין עוד קשה היכי יליף התם מחטאת כיון דאיכא שלמים ותודה דבאין מן המעשר דלא ילפינן בהיקשא דזאת התורה אלא דבר שיכול לנהוג בכל הנזכרים בפסוק דמהאי טעמא מיבעי לן קרא בפ"ב דביצה (דף כ.) עולת חובה טעונה סמיכה ולא ילפינן מהיקשא דזאת התורה משום דסמיכה לא בעי בכולהו דבכור ומעשר לא בעו סמיכה כדתנן פרק שתי מדות (מנחות דף צב.) וי"ל דכל חובה מקשינן לחטאת מה חטאת דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין כדמוכח בפרק התודה (שם דף פג.) וצ"ע מנחת נדבה דאינה באה אלא מן החולין מנ"ל וא"ת בפ"ק דחגיגה (דף ח.) דדריש מסת מלמד שאדם מביא חגיגתו מן החולין למה לי הלא חובה היא ותיפוק לי מהיקש וי"ל משום דקאמר התם דחגיגה באה נמי מן המעשר אי נמי מן החולין ומן המעשר מתרוייהו אי נמי משום דכתיב כאשר יברכך בסיפיה דקרא סלקא דעתך דאתיא ממעשר להכי אי צטריך מסת: **אמר** אמרה. ורבינו שמואל מפרש אימר אמרת שמא אתה רוצה לומר ששניהם בעינן קדש ורבינו תם גריס אמי אמרה ואמי שם חכם וביבמות פרק הערל (דף פ.) היינו דשמענא ליה לאמי כל שממעי אמו לקוי ובכתובות (דף מד:) אמר רבא תני אמי בתולת ישראל ולא בתולת גרים וא"ת דלמר זוטרא לא אפשיטא בעיא ובסוף אלו מנחות (מנחות עו.) אמרינן לחמי תודה וניזרות באות עשר עשר לחמי תודה בהדיא כתיב בהן פירוש דכתיב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' ואמר בפרק התודה (שם דף עז:) נאמר כאן תרומה ונאמר להלן בתרומת מעשר תרומה מה להלן אחד מעשרה אף כאן אחד מעשרה דאמר מר על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר פי' לכל דין לחמי תודה לעשרה קבין ירושלמית וחצי לוג שמן ושיהיו באות י' אלמא דין דתודה אתיא בג"ש חוזרת ומלמדת בהיקש ותו בההיא שמעתא לעיל ילפינן דכל המנחות באות עשר בבנין אב מלחמי תודה דאתיא בג"ש מתרומת מעשר ואם כן תפשוט דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב ובההיא שמעתא גופה פריך התם אי ס"ל דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב נילף מחביתין וי"ל דתרומת מעשר דהתם חולין הוא כדקאמר הכא מעשר דגן חולין הוא ומיהו הך קשיא לרבינא דס"ל הכא בתר למד אזלינן ובסמוך אמרינן תיקו ודוחק לומר דלרבינא אפשטא ליה כמו כן בעיא דלקמן מהדהיא דמנחות: **מה** להלן ע"י ניתוח שלא בהפשט. ואם תאמר היכי יליף מהכא דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש דילפינן פר יום הכפורים בנתוח שלא בהפשט מפר כהן משיח וניתוח בפר כהן משיח גמרינן מעולה הלא כה"ג אפילו למד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש כיון דהוי הימנו ודבר אחר דשלא בהפשט בפר כהן משיח מדאיתקש עור ובשר לפרש יליף כדפירש בקונטרס ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה ושמא אין זה היקש אלא גילוי מילתא בעלמא וי"ל דשלא

בהפשט

בהפשט נקט אגב אורחיה ולא צריך למילף דמגופיה דפר יום הכפורים שמעינן דכתיב (ויקרא טז) ושרפו באש את עורתם ואת בשרם ואת פרשם דאיתקש עורם ובשרם לפרשם:

אלא למאן דל"ל דרב פפא מאי איכא למימר. ורב אדא בר אהבה דיליף לעיל צפון דמעבב בעולה מק"ו מחטאת והדר יליף אשם מדאיתקש לעולה היינו למצות דלמצוה בעולה כתיב ומיהא מדאיתקש תרי זימני אעולה הוא דילפינן עיכובא באשם וא"ת דבפ' אמר להם הממונה (יומא דף לב.) משמע דקידוש ידים ורגלים הבא בק"ו חזר ומלמד בהיקש דקאמר ר"ש בן אלעזר ק"ו ומה במקום שאין טעון טבילה טעון קידוש מקום שטעון טבילה אינו דין שטעון קידוש כו' והדר קאמר מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה טעון קידוש אף פשיטה טעון קידוש וי"ל דהאי לא איקרי קדשים אלא גוף הקרבן דוקא: **בן** בנו של ק"ו הוא. וכולי האי לית לן למילף ולמיזל וקשה ביון דק"ו הוא אמאי לא נילף שפיר כל כמה דמצינן למילף כי היכי דילפינן בג"ש אפילו הן מאה ויש לפרש בן בנו של ק"ו הוא משום דמעיקרא הוא דמבעיא ליה אי דבר הלמד בק"ו חזר ומלמד בג"ש תיאר בא להוכיח מדהוו בק"ו בג"ש שמלמדה בק"ו ע"י ק"ו א"כ אתה רוצה לדון ק"ו ע"י ק"ו מדבר הבא בקל וחומר הלא זאת היא שאילתך שאתה מסופק בה:

רבי יהודה אומר מטמאה בגדים בבית הבליעה.

פי' בקונטרס דבמס' טהרות (פ"א) משמע דלר"מ אחת שחיטה בעוף של חולין ואחת מליקה בקדשים מטהרות טרפותן מידי נבילה ולרבי יהודה זו וזו אינה מטהרת וא"ת דבפרק אלו טריפות (חולין דף נו.) אמרינן רבי יהודה בדיק בידא ור' נחמיה בדיק במחטא וא"ל מאן דבדיק במחטא למאן דבדיק בידא עד מתי אתה מאכיל נבילות לישראל נבילות ס"ד הא שחוטות נינהו מאי קשיא לרבי יהודה ודאי נבילות הויין כדמשמע הכא דשחיטת עוף אינה מטהרת וי"ל דלא הו"ל למיפרך אליבא דרבי יהודה כיון דרבנן פליגי עליה: **מה** נבלת בהמה שמטמאה במגע ובמשא כו'. תימה מה לנבלת בהמה שאינה מטמאה בבית הבליעה דזאת תורת הבהמה והעוף כדלקמן פ' חטאת העוף (דף סט:) כדפי' בקונט': **מה** מצינו בשחיטה של עוף שמכשרתה באכילה וכו'. ודחי ולא היא תרוייהו משחיטת חולין גמרי פי' מליקת קדשים במה מצינו משחיטת עוף שאינה כי אם בחולין ושחיטת עוף של חולין בק"ו משחיטת בהמת חולין ותימה היאך גמר מליקת עוף משחיטת עוף מה לשחיטה שכן מכשרת בחולין ועוד קשה דמנא ליה דמליקת עוף משחיטת עוף גמר דלמא משחיטה דבהמה גמר ונראה לי דאם כן הוה גמר בק"ו כדגמר שחיטת עוף והיינו טעמא דלא

ונאמר להלן. בפר כהן משיח (ויקרא ד) ונאמר כאן בפר ושעיר של יום הכיפורים (שם יז) ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת וגו' ואת עורותם ואת בשרם ואת פרשם: **מה** להלן. בפר כהן משיח: **ע"י ניתוח.** דילפינן מג"ש מעולה: **ק"ו.** כלומר מק"ו נלמד לפרש לך שאילה זו: **ה"ג ומה היקש שאינו מלמד בהיקש כו'.** ול"ג למד: **נ"ש המלמדת בהיקש גרסי'** ולא גרסי' למדה: **מדרב פפא.** וזאת תורת זבח השלמים כו' דפשט רב פפא מיניה לגזירה שוה חוזרת ומלמדת בהיקש: **הניחא למאן דאית לי' דרב פפא.** דאמר בתר למד אזלינן: **אלא למאן דאמר.** בתר מלמד אזלינן לא אשכחן גז"ש חוזרת ומלמדת בהיקש דהתם מעשר חולין הוא המלמדה: **בגו"ש חבירתה.** מה שאין היקש עושה כן בהיקש חבירו: **מדרמי בר חמא.** סלת מורבכת חלות: שאינה למידה מן ההיקש גרסי': **מדר' יוחנן.** לא יאמר צפונה באשם משם למדנו שאין דבר הלמד בהיקש מלמד בגז"ש: **שאינה למידה בהיקש.** כלומר מן ההיקש: **מלמד בק"ו.** כדאמר לעיל מק"ו ומה היקש שאינו למד מן ההיקש מלמד בק"ו גז"ש המלמדת מגז"ש חבירתה מדרמי בר חמא וכו': **וזהו ק"ו בן** קל וחומר. ק"ו זה שאנו מביאין באן לדורשו בתורה ללמד ק"ו מק"ו אנו למידין אותו מדבר שאף הוא לא למדנוהו אלא בק"ו דהא מייתי לה מגז"ש המלמדת בק"ו והיא גופא לא ידעינן לה אלא ע"י ק"ו דבק"ו ילפינן לעיל: **ופרבינן בן בנו של** ק"ו **הוא.** שאפי' היינו למידין אותו מדבר שלא למדנוהו ע"י ק"ו הוא היה עצמו בן ק"ו שהרי בק"ו אנו למדין אותו כדאמרן לעיל בק"ו ומה גז"ש כו' עכשיו שאף גז"ש שאנו למידין אותו ממנו לדורשה בתורה אף היא לא למדה שתלמד בק"ו אלא מק"ו נמצא שאתה מביא מדת קל וחומר בתורה מכח שני קלין וחמורין והו"ל בנו של ק"ו ובן בנו של ק"ו ודלמא כולי האי לית לן למילף ומיזיל: **אלא.** לא תרביה מגזירה שוה המלמדת בק"ו דהיא גופה מק"ו אתיא לן אלא יליף ליה מהיקש המלמד בק"ו דנפקא לן ממתניתא דתני דבי רבי ישמעאל דגמרא גמר לה דדבר המלמד בהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר והשתא לא הוי אלא קל וחומר בן קל וחומר כי אינך דלעיל דגזירה שוה מלמדת בקל וחומר מקל וחומר: **מטמאה בבית הבליעה.** כדין נבלת עוף טהור דאין מליקת טריפה בקדשים מטהרת מידי נבלה והוא הדין נמי לשוחט עוף חולין טריפה מטמאה לרבי יהודה. שלש מחלוקת בדבר לר"מ אחת שחיטת עוף של חולין ואחת מליקה בקדשים מטהרות טריפתן מידי נבילה ולר' יהודה זו וזו אינה מטהרת ולר' יוסי שחיטה מטהרת ולא מליקה וכן מפרש במסכת טהרות בפרק שלש עשרה דברים: **שחיטתה מטהרת טריפתה מטמאתה.** כדאמרינן בהערות והרוטב (חולין דף קכה:) וכי ימות מן הבהמה וגו' מקצת בהמה מטמאה ומקצת בהמה אינה מטמאה ואיזו זו טריפה ששחטה: **נבלת עוף אינו מטמא במגע ובמשא.** מבחוץ דכתיב (ויקרא כב) לטמאה בה אין לך אלא האמור בה אבילה ולא מגע ומשא: **אינו דין שתהא שחיטתה מטהרת טריפתה מטומאתה.** והשתא דקי"ל שחיטה דמטהרת

וְנֶאֱמַר לְהַלָּן ׳עוֹר׳ וּ׳בָשָׂר׳ וְ׳פֶרֶשׁ׳. מַה לְּהַלָּן, עַל יְדֵי נִיתּוּחַ שֶׁלֹּא בְּהֶפְשֵׁט. אַף כָּאן, עַל יְדֵי נִיתּוּחַ שֶׁלֹּא בְּהֶפְשֵׁט. דָּבָר הַלָּמֵד בְּגִזֵּירָה שָׁוָה, מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר. קַל וָחוֹמֶר, וּמָה הֵיקֵּשׁ שֶׁאֵינוֹ מְלַמֵּד בְּהֵיקֵּשׁ, אִי מִדְּרָבָא, אִי מִדְּרַבִּינָא, מְלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר, מִדְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. גְּזֵירָה שָׁוָה הַמְלַמֶּדֶת בְּהֵיקֵּשׁ, מִדְּרַב פָּפָּא, אֵינוֹ דִין שֶׁתְּלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר. הָנֵיחָא, לְמַאן דְּאִית לֵיהּ דְּרַב פָּפָּא. אֶלָּא, לְמַאן דְּלֵית לֵיהּ דְּרַב פָּפָּא, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר. אֶלָּא קַל וָחוֹמֶר, וּמָה הֵיקֵּשׁ שֶׁאֵין מְלַמֵּד בְּהֵיקֵּשׁ, אִי מִדְּרָבָא, אִי מִדְּרַבִּינָא, מְלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר, מִדְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. גְּזֵירָה שָׁוָה, הַמְלַמֶּדֶת בְּגִזֵּירָה שָׁוָה חֲבֵירְתָּהּ מִדְּרַמִי בַּר חָמָא, אֵינוֹ דִין שֶׁתְּלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר. דָּבָר הַלָּמֵד בְּגִזֵּירָה שָׁוָה, מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד בִּבְנְיַן אָב. תֵּיקוּ. דָּבָר הַלָּמֵד בְּקַל וָחוֹמֶר, מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד בְּהֵיקֵּשׁ. קַל וָחוֹמֶר, וּמָה גְּזֵירָה שָׁוָה שֶׁאֵינָהּ לְמֵדָה בְּהֵיקֵּשׁ, מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן, מְלַמֵּד בְּהֵיקֵּשׁ, מִדְּרַב פָּפָּא. קַל וָחוֹמֶר הַלָּמֵד מֵהֵיקֵּשׁ, מִדְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֵינוֹ דִין שֶׁיְּלַמֵּד בְּהֵיקֵּשׁ. הָנֵיחָא, לְמַאן דְּאִית לֵיהּ דְּרַב פָּפָּא. אֶלָּא, לְמַאן דְּלֵית לֵיהּ דְּרַב פָּפָּא, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר. תֵּיקוּ. דָּבָר הַלָּמֵד בְּקַל וָחוֹמֶר, מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד בִּבְנְיַן אָב. קַל וָחוֹמֶר, וּמָה גְּזֵירָה שָׁוָה שֶׁאֵינָהּ לְמֵדָה בְּהֵיקֵּשׁ, מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן, מְלַמֵּד בְּהֵיקֵּשׁ, מִדְּרַב פָּפָּא. קַל וָחוֹמֶר הַלָּמֵד מֵהֵיקֵּשׁ, מִדְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֵינוֹ דִין שֶׁיְּלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר. וְזֶהוּ ׳קַל וָחוֹמֶר בֶּן קַל וָחוֹמֶר׳. בֶּן בְּנוֹ שֶׁל קַל וָחוֹמֶר הוּא. אֶלָּא קַל וָחוֹמֶר, וּמָה הֵיקֵּשׁ שֶׁאֵינוֹ לָמֵד בְּהֵיקֵּשׁ, אִי מִדְּרָבָא, אִי מִדְּרַבִּינָא, מְלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר, מִדְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. קַל וָחוֹמֶר הַלָּמֵד מֵהֵיקֵּשׁ, מִדְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֵינוֹ דִין שֶׁיְּלַמֵּד בְּקַל וָחוֹמֶר. וְזֶהוּ ׳קַל וָחוֹמֶר בֶּן קַל וָחוֹמֶר׳. דָּבָר הַלָּמֵד בְּקַל וָחוֹמֶר, מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד בִּבְנְיַן אָב. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, תָּא שְׁמַע, מָלַק וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְטַמְּאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, קַל וָחוֹמֶר, וּמָה נְּבֵלַת בְּהֵמָה, שֶׁמְּטַמְּאָה בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת טְרֵיפָתָהּ מְטַמְּאָתָהּ. נְּבֵלַת עוֹף שֶׁאֵין מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, אֵינוֹ דִין שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת טְרֵיפָתָהּ מְטַמְּאָתָהּ. מַה מָּצִינוּ בִּשְׁחִיטָה, שֶׁמַּכְשֶׁרְתָּהּ בַּאֲכִילָה,

מטהרת

בחולין מק"ו הדרא ומיגמרא אמליקה דקדשים בבנין אב: **מה מצינו בשחיטה שמכשרת.** לאכול בחולין ומטהרת טריפתה מטומאתה אף מליקה כו':

מְטַהֲרַת טְרֵיפָתָהּ מִטּוּמְאָתָהּ. אַף מְלִיקָה שֶׁמַּכְשַׁרְתָּהּ בַּאֲכִילָה, תְּטַהֵר טְרֵיפָתָהּ מִטּוּמְאָתָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, דַּיָּהּ בְּגִבְלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה, שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ, וְלֹא מְלִיקָתָהּ. וְלֹא הִיא, הָתָם, תֵּיהֵוֵי הִיא מְשְׁחִיטָה דְּחוּלִין קָאָתְיָין. דָּבָר הַלָּמֵד בְּבִנְיָן אָב, מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ, וּבְגְזֵירָה שָׁוָה, וּבְכָל וָחוֹמֶר, וּבִבְנְיַן אָב. פְּשׁוֹט מֵהָא, חֲדָא. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ, לָן בַּדָּם כָּשֵׁר, שֶׁהֲרֵי לָן בָּאֵימוּרִין כָּשֵׁר. לָן בָּאֵימוּרִין כָּשֵׁר, שֶׁהֲרֵי לָן בַּבָּשָׂר כָּשֵׁר. יוֹצֵא, הוֹאִיל וְיוֹצֵא כָּשֵׁר בַּבָּמָה. טָמֵא, הוֹאִיל וְהוּתַּר בַּעֲבוֹדַת צִיבּוּר. חוּץ לִזְמַנּוֹ, הוֹאִיל וּמְרַצֶּה לְפִיגּוּלוֹ. חוּץ לִמְקוֹמוֹ, הוֹאִיל וְהוּקַּשׁ לְחוּץ לִזְמַנּוֹ. שֶׁקִּיבְּלוּ פְּסוּלִין וְזָרְקוּ דָּמָן, בְּהָנֵךְ פְּסוּלִין דַּחֲזוּ לַעֲבוֹדַת צִיבּוּר. וְכִי דָּנִין דָּבָר שֶׁלֹּא בְּהֶכְשֵׁירוֹ, מִדָּבָר שֶׁבְּהֶכְשֵׁירוֹ. תַּנָּא, מִ'זֹּאת תּוֹרַת הָעֹלָה' רִיבָּה, סָמִיךְ לֵיהּ: שְׁיָרֵי הַדָּם כּוּ': מַאי טַעֲמָא, אָמַר קְרָא 'אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד', הַהוּא דְּפָגַע בְּרֵישָׁא. תָּנוּ רַבָּנָן, 'אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה', וְלֹא יְסוֹד מִזְבַּח הַפְּנִימִי. 'אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה', אֵין לוֹ יְסוֹד לַפְּנִימִי עַצְמוֹ. 'אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה', תֵּן יְסוֹד, לְמִזְבַּח שֶׁל עוֹלָה. אוֹ אֵינוֹ, אֶלָּא [לְ]מִזְבָּחָהּ שֶׁל עוֹלָה, יֶהֱא (ליסוד) [יְסוֹד]. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, קַל וָחוֹמֶר, מַה שִּׁירַיִם שֶׁאֵין מְכַפְּרִין, טְעוּנִין יְסוֹד. תְּחִלַּת עוֹלָה, שֶׁמְּכַפֶּרֶת, אֵינוֹ דִין שֶׁטְּעוּנָה יְסוֹד. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מַה שִּׁירַיִם שֶׁאֵין מְכַפְּרִין, וְאֵין בָּאִין לְכַפָּרָה, טְעוּנִין יְסוֹד. תְּחִלַּת עוֹלָה, שֶׁמְּכַפֶּרֶת וּבָאָה לְכַפָּרָה, אֵינוֹ דִין שֶׁטְּעוּנָה יְסוֹד. אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה', תֵּן יְסוֹד לְמִזְבַּח הָעוֹלָה, וְלֹא יְסוֹד מִזְבַּח הַפְּנִימִי. הָא, מִיבָּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ. מֵ'אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד' נָפְקָא. 'אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה',

תן

הכי גרסי' **ולא היא התם תיהוי משחיטה דחולין קאתיא.** והכי פירושו התם עיקר טעמא דר"מ לא יליף בבנין אב אלא מהיקש דזאת תורת הבהמה והעוף כדלקמן בפרק חטאת העוף (דף סט:) אמרינן ר"מ קרא אשכח ודרש ואי נמי תיהוי דגמר לה בבנין אב כדקתני במתני' לא מיפשטא בעיין דהא ר"מ מליקה בקדשים משחיטה דחולין גמר הוה ליה מלמד דחולין ולמאן דלית ליה דרב פפא אף על גב דלמד קדש לאו ראייה היא: **פשוט מהא.** מתני' חדא מהנך בעיא: **מפני מה אמרו.** לקמן היא בפ' המזבח [מקדש] (דף פד:) לרבי יהודה דדריש זאת היא העולה הרי אלו מיעוטין פרט לנשחטה בלילה ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים ופריך מה ראה להוציא את אלו ולהכשיר את השאר: **מפני מה אמרו לן בדם כשר.** שאם עלה לא ירד שהרי כשר באימורין אם לנו אימורין ועלו למזבח לא ירדו: ולן **באימורין למה כשר שהרי לן בבשר כשר.** גמור מן התורה שזמן אכילת שלמים שני ימים אלמא אימורין גמרי בבנין אב על הדם: **טמא.** איברי עולה טמאין מפני מה אם עלו לא ירדו: **הואיל ומרצה לפיגולו.** הואיל וחשובה הרצאת דמו לחייב עליו משום פיגול כמו שקרבו מתיריו בהכשר לפיכך אימורי פיגול שעלו לא ירדו: **שקבלו פסולין.** אם זרקו את דמו מפני מה אם עלו הדם או האימורין לא ירדו: **בהנך פסולין.** מכשירים דחזו לעבודת צבור כגון כהן טמא: **וכי דנין דבר בו'.** דקא ילפת באימורין שלא בהכשירם מנלן בבשר דהכשירו בכך וזו היא מצותו ותו היכי יליף יוצא במקדש מיוצא בבמה שכולו יוצא הוא שאין שם קלעים אלא ע"פ השדה: **זאת תורת העולה.** תורה אחת לכל העולין אם עלו לא ירדו כדכתיב על מוקדה כל הלילה וכל ראיות הללו משום דממעט מזאת היא העולה תלתא פסולי מייתי מהנך מאי שנא הני מהני והעיקר מקרא ואסמכתא בעלמא הוא: **מאי טעמא.** אל יסוד מערב הוא דכתיב בפר כהן משיח (ויקרא ד) אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד יסוד שכנגד הפתח וזו היא מערבו של מזבח שהוא כנגד פתח ההיכל ולקמן בברייתא (דף נב.) נפקא לן פר יום הכפורים מריבויא דהפר שטעון מתן דם ליסוד בפר כהן משיח ובשעיר כתיב (ויקרא טז) ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר: **אל יסוד מזבח העולה.** חמש פרשיות הן בחטאת של פר משיח ושל העלם שזהן פנימיות ושל שעיר נשיא ושל בבשת יחיד ושל שעירת יחיד שהן חיצוניות. בשתים הפנימיות ובשעיר נשיא כתיב בשפיכת שיריהן אל יסוד מזבח העולה בשתים החיצונות כתיב אל יסוד מזבח סתמא וקדריש תנא תלתא אל מזבח העולה למה פירש הכתוב וה"ג לה בת"כ אל יסוד מזבח העולה של פר כהן משיח ולא יסוד מזבח הפנימי אל יסוד מזבח העולה של פר העדה שאין ת"ל)אין לו יסוד לפנימי עצמו. כשהוא אומר אל יסוד מזבח העולה בשעיר נשיא שאין תלמוד לומר שאם את שיריו לא קיבל מזבח הפנימי שירי מזבח החיצון יקבל. דבר אחר וכי יש לו יסוד לפנימי עצמו אם כן מה תלמוד לומר אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבחה של עולה והכא נמי בעינן תלתא למיגרס והכי גרסי' ופירושו אל יסוד מזבח העולה האמור בפר כהן משיח ולא יסוד מזבח הפנימי שלא תאמר במקום מתן הקרנות שם יהיו שפיכת שיריו: **אל יסוד מזבח העולה.** האמור בפר העדה דלא צריך תו דהא איתקוש להדדי אלא ללמוד בא שאפילו יסוד אין לו לפנימי והכי מידריש הואיל ומיותר לדרשא יסוד יהיה למזבח העולה ולא לפנימי: **אל יסוד מזבח העולה.** האמור בשעיר נשיא שאין ת"ל כדמפרש בת"כ בהדיא מתרי טעמי [חדא דהא] שירי דמים של עצמן של פנימי כגון בפר משיח ועדה לא קיבל הפנימי כדאמרן שיריו של חיצון יקבל בתמיה ועוד למדנו שאין לו יסוד ולקמן (דף נב.) נמי הכי פרשינן לה בשמעתין אם כן מה תלמוד לומר אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבחה של עולה תן תורת שפיכת שירים יסוד להלכות מזבחה של עולה שיהא המזבח טעון בעולה ובכל דמים הניתנין עליו שפיכת שירים אל היסוד אם נשאר בכלי כלום כשזורק ממנו שתי זריקות לשתי קרנות ישפכנו ליסוד ומשום דבעולה לא כתיב שפיכת שירים איצטריך למילף מהכא: **או אינו אלא למזבחה של עולה יהא יסוד.** או אינו בא ללמד כלום על שפיכת שירים של עולה ושל שאר דמים אלא בא ללמד על הלכות המזבח במתן דמה של עולה שיתן שתי מתנותיה כנגד היסוד ולמעוטי קרן מזרחית דרומית שאין לו יסוד כדאמרינן בהאי פירקין (דף נג:): **אמר רבי ישמעאל מקל וחומר.** נפקא לן הא ולא בעי קרא: **מה שירים של חטאת שאין מכפרין טעונין יסוד כו'.** ורבי עקיבא גמר לה להא קל וחומר הכי ומה שירים כו' ולקמיה מפרש מאי בינייהו כו': **האי מיבעיא ליה לגופיה.** שישפכם ליסוד מזבח החיצון ומיהו כל שכן אם רצה יתנם על הפנימי דמהיכא יליף מיעוטא ואי קשיא הא ילפינן מברייתא דאין לו יסוד לגמרי ההוא מייתורא דקרא ואי דרשת קמא לגופיה ותניינא למיעוטא תו לא מייתר שני להכי אלא מקרא שלישי ותו לית לך דרשא שלישי: **מאשר פתח אהל מועד נפקא.** דהיינו חיצון והוה מצי למיכתב אל יסוד המזבח אשר פתח אהל מועד מזבח העולה למה לי למיעוטא:

הכי

דלא גמר דאיכא תרי שינויי מליקה משחיטה ועוף מבהמה. ברו"ך. ועוד קשה היכי דייק דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בבנין אב אימא דשחיטת עוף אתיא בבנין אב משחיטת בהמה ודבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב כדמסקא בשמעתא ונראה דלישנא דמתני' קדייק דפשיטא דעיקר טעמו של ר"מ מהיקשא דזאת התורה כדלקמן ופשיטא ליה דבמה מצינו מעוף יליף דאי מבהמה למה לי לאיתויי בק"ו: **פשוט** מהא חדא. תימה דתרתי תפשוט דכיון דמלמד בבנין אב חבירו אם כן מלמד בק"ו ומה היקש שאינו מלמד בהיקש אי מדרבינא מלמד בק"ו מדתנא דבי רבי ישמעאל בנין אב המלמד בבנין אב חבירו אינו דין שילמד בק"ו וכה"ג עביד ק"ו לעיל:

מפני מה אמרו לן בדם כשר. תימה היכי דייק מהכא דבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב דילמא לן הדם לאחר שקיעת החמה יליף מלן דאימורין דלא פסילי בשקיעת החמה אלא בעמוד השחר והדר יליף לן דאימורין הנפסלים בעמוד השחר דאם עלו לא ירדו מלן בשר ויש לומר דפשיטא ליה דאע"ג דיליף באימורים שלא הכשירו מהכשירו דבשר דם המתיר עדיף ולא ילפינן דם שלא בהכשירו מהכשירו תדע מדלא ילפינן מעיקרא לן דם מלן בשר:

אשר פתח אהל מועד. יסוד שכנגד הפתח וזהו מערבו של מזבח שיהו כנגד פתח ההיכל כך פי' בקונטרס ולא גריס מה שכתוב בספרים ההוא דפגע ברישא משום דמשמע מטעם שאין מעבירין על המצות ולא מן הפסוק פתח אהל מועד והלא גבי חטאת אית דאמרי שירי הדם על יסוד מערבי לקמן (דף נג.) ואמר טעמא ילמוד סתום מן המפורש מחטאת פנימי משמע דמפורש בהדיא ועוד דאית דאמרי על יסוד דרומי וקאמר ילמוד ירידתו מן הכבש בסמוך לו ליציאתו מן ההיכל בסמוך לו מהיכן פשוט לו זה יותר מזה והלא בתרוייהו שייך טעמא דאין מעבירין על המצות ועוד אמרינן לקמן (דף נח:) על קדשי קדשים שירים בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד ומיהו הא גופא קשיא דלמה לי קרא דפתח אהל מועד תיפוק לי דאין מעבירין על המצות כדאשכחן טעם זה בפ"ק דיומא (דף טו:) דפריך מאי שנא דיהיב מזרחה צפונה ברישא וגבי דישון מזבח פנימי והמנורה אמר דישון מזבח קודם משום דאין מעבירין וכן עבורי דרעא אטוטפתא אסור ויש לומר דלא שייך אין מעבירין על המצות אלא כשיש שתי מצות לפניו כגון דישון מזבח פנימית ומנורה או כגון מצות קרנות שאינו יודע מהיכן יתחיל אבל לקבוע מקום אשפיכת שירים לא קבעינן מהאי טעמא אי לאו דגלי קרא בהדיא:

תן

תן לה יסוד למזבח של עולה. פירש בקונטרס כל דמים הניתנין על מזבח החיצון טעון שפיכת שירים ליסוד ומשום דבעולה לא כתיבא שפיכת שירים ליסוד איצטריך למילף הבא או אינו מדבר כלל בשירים אלא למזבחה של עולה יהא ליסוד לתחילת דמים שיהו מתנות של כל הזבחים כנגד היסוד אמר רבי ישמעאל בו' וקרא לא איצטריך לתחילת מתנות כנגד היסוד דמקל וחומר דשירים של חטאת אתו אלא על כרחיך להצריך שירים ליסוד לכל הזבחים אתי קרא כך פירש בקונטרס וקשה דלעיל בפרק ב"ש (דף לז.) נפקא לן מקראי אחריני מדם זבחיך ישפך ולרבי מבדם וטפי הוה ליה לאיתויי הך דרשא דלעיל על רבי עקיבא ורבי ישמעאל דפליגי שהרי אית להו הך דרשא וקרא דלעיל מייתי לרבי ישמעאל ורבי עקיבא דהכא ועוד קשה דלקמן בסוף פירקין (דף נו:) ילפינן יסוד בתחילת מתנות בכור מעשר ופסח בגזירה שוה דזריקה זריקה מעולה ולמה לי תיפוק לי בקל וחומר דרבי ישמעאל ורבי עקיבא דהכא ומה שירים שאין מכפרין כו' כי היכי דילפינן מהאי קל וחומר עולה ושלמים וכי תימא משום דשייכי בכפרה יותר מבכור שהוא בא חובה נילף בקל וחומר כי האי גוונא ומה שירים שאין מעכבין טעונין יסוד תחילת עולה שמעכבת אינו דין שטעונה יסוד ועוד שירים טעונין יסוד מהאי קרא או מקרא דלעיל תחילתן לא כל שכן ועוד דקאמר אתיא זריקה מעולה אמאי נקט עולה טפי משלמים או שאר קרבנות הלא כולהו מקל וחומר דהכא אתו והוה ליה למימר אתיא זריקה זריקה משאר קרבנות ועוד דקאמר התם ועולה גופא מנא לן דכתיב אל יסוד המזבח העולה הא תחילת מתנות מקל וחומר וקרא אתי לשירים ליסוד ובקונטרס דחק לקמן ופירש דכדי נסבה ועוד קשה היכי עביד קל וחומר משירים נימא חטאת תוכיח שמכפרת ואינה טעונה יסוד אף אני אביא כל תחילת דמים מחטאת ויש לומר לפי שהיא על ארבע קרנות וליכא למימר יסוד בכולהו ועוד אמרינן לקמן בפירקין (דף נג:) נאמר סביב בחטאת ונאמר סביב בעולה ופריך אי מה חטאת ארבע מתנות על ארבע קרנות אף עולה טעונה כו' (והא) אמרת עולה טעונה יסוד מהיכן פשוט לו בעולה טפי מבחטאת הא בחטאת נמי איכא ק"ו דעולה ועוד עולת העוף שהיתה נעשית על קרן מזרחית דרומית כדלקמן (שם) אמאי לא תהא טעונה יסוד מקל וחומר ומה שירים דחטאת העוף שאין מכפרין טעונין יסוד תחילת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה יסוד ומפרש רבינו חיים דמקרא דהכא ליכא למילף שפיכת שירים לדמים החיצונים אלא לעולה דווקא כדמפרש בקרא וקרא דודם זבחיך ישפך (דברים יב) לא אתא אלא לנאכלין דכתיב בסיפיה והבשר תאכל וכן והנשאר בדם כתיב בחטאת העוף הנאכלת וקרא דאל יסוד מזבח אתא לאשמועינן בעולה שיש לו תורת יסוד (או אינו בו') כלומר תחילת מתנותיה של עולה יהא כנגד היסוד ומסיק מי כתיב אל יסוד העולה דמשמע תחילת דמים יסוד מזבח העולה כתיב דמשמע שירים והדר אמר דילמא כתיב מזבח דלא תימא אזקיפה דיסוד אלא אגגו ועל זה קאמר רבי ישמעאל דמקל וחומר אתי דכיון דכתיב ביה יסוד בפירוש מקל וחומר דענא דהוי אגגו ואם כן על כרחין לשירים של עולה דליהוי איסוד קאתי ומהשתא אתיא תחילת עולה בקל וחומר משירים דידיה אבל משירים של חטאת לא עבדינן קל וחומר בתחילת דמים בקרבן אחר כי אם על שירים של אותו קרבן עצמו גמרינן תחילת מתנותיו ושאר קרבנות דלא כתיב בהו יסוד אתו בג"ש זריקה זריקה מעולה כמו בכור ומעשר והא דבעי לקמן (דף נז.) אבכור כנגד היסוד מנא לן משום דעליה קאי אי נמי לאחר שפירש כל הקרבנות קבעי כנגד היסוד מנא לן וקאתיא זריקה זריקה מעולה אכולהו אבל מקל וחומר (דחטאת) לא אתי כיון דלא כתיב ביה יסוד בפירוש דהאי קל וחומר לא אתי אלא לגלויי דיסוד דקאמר אגגו קאמר ולא שייך למימר חטאת תוכיח אהאי קל וחומר ומיהו קשה לתנא דבריש בית שמאי (לעיל דף לז.) דדריש שפיכה במעשר ופסח מודם זבחיך ישפך מנא ליה יסוד הא לא כתיב בהו זריקה ואכתי קשה לי כי היכי דילפינן תחילת עולה מקל וחומר דשירים דידיה הכי נמי נילף שאר קרבנות לתחילת דמים משירים דידהו דאתי מודם זבחיך ולמה לי לקמן למילף בכור ומעשר בגזירה שוה מעולה ותו דלקמן דקאמר ועולה גופה מנא לן דכתיב אל יסוד מזבח העולה קשה כמו לפירוש רש"י וגם אינו מתורץ אמרת עולה טעונה יסוד מהיכא פשוט לו יותר מחטאת ויש ליישב פירוש זה דתחילת עולה בנגד יסוד לא גמר כלל מקל וחומר אפילו משירים דידיה אלא מקרא דאל יסוד מזבח העולה ידענן תחילת דמים ליסוד ומזבח דמיותר לגג לא איצטריך דמקל וחומר אתי אם כן דרשינן מיניה לשירים ליסוד אבל קל וחומר לא אתי כלל אלא לגגו היכא דכתיב יסוד השתא אתי הכל שפיר אך קשה קצת דדרשינן מן הפסוק תרתי מילי תחילת דמים ומיתורא דמזבח דרשינן שירים ואימא לשירים לחודא אתי ויש לומר דקודם יש לי להעמיד פשטא דקרא דתחילת מתנות והייתור לשירים. ברוך. ויש עוד לפרש בע"א תן יסוד למזבח של עולה שכל תחילת מתן דמים שעל מזבח העולה יהיו בנגד היסוד בר מחטאת דכתיב בהדיא קרנות דגזירת הכתוב הוא או אינו אלא מזבח של עולה יהא ליסוד כלומר דווקא דעולה ולא דשאר קרבנות ופריך מי כתיב ליסוד העולה דמשמע עולה דווקא מזבח העולה כתיב דמשמע כל דמים של מזבח העולה הדר קאמר דילמא כתיב מזבח העולה משום גג יסוד ועלה קאמר רבי ישמעאל גג אתי בקל וחומר והאי קל וחומר לא אתי אלא לגלויי דיסוד דקאמר קרא אגגו קאמר ולא שייך למימר חטאת תוכיח ומסיק תן יסוד למזבח של עולה והא דצריך לקמן גזירה שוה דזריקה זריקה משום דתחילת מתן דמים ליסוד מדרשא למזבחה של עולה לא ידעינן אלא דומיא דעולה שהן דורון ומכפר לאפוקי בכור ומעשר ופסח אי נמי דומיא דעולה דשתי מתנות שהן ארבע ואפילו ילפינן שירים דידהו ליסוד מודם זבחיך ישפך או מדרבי מכל מקום תחילת דמים לא ידעינן בקל וחומר משירים לא אתו דאיכא למימר חטאת תוכיח ולקמן דקאמר אמרת עולה טעונה יסוד משום דעיקר קרא בעולה כתיב ואם תאמר אכתי לא דרשינן מתן דמים ליסוד מזבח למעשר ופסח מודם זבחיך ישפך הא לא כתיב בהו זריקה ומנא לן יסוד וכי תימא מבנין אב דבכור אם כן תיפשוט דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב ויש לומר כיון דגלי לן קרא גזירה שוה במתנת בכור אם כן תן יסוד למזבחה של עולה בכל דמים איירי אפילו באותן שבמתנה אחת איתנהו במעשר ופסח ומיהו עולת העוף לא אתיא דלא מיירי קרא אלא בנזבחים ואם תאמר דלקמן (דף נג:) מפרש דקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד לפי שלא היה בחלקו של טורף והרצועה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין למאן דאמר ירושלים לא נתחלקה (היכי גמרינן מהדיא) ברייתא דרצועה דמוכח בפ"ק דיומא (דף יב.) דאם כן לכוליה מזבח היה לו יסוד מזבח ואם כן כל הני קראי למה לי הא אין מזבח בלא יסוד כדאמר לקמן פרק קדשי קדשים (דף סב.) דכבש ויסוד וריבוע מעכבין ושמא אפי' למאן דאמר לא נתחלקה הכי גמרינן דלא היה לו יסוד וצריך לדקדק לקמן דבעי למימר רבי יהודה אף בדמים שיכול לזרוק על הרצפה מאי עביד להו להני קראי דמוכחי דעולה טעונה יסוד וגג יסוד ויש לומר דקודם דקדיש דוד הרצפה או אם נעקרה הרצפה סמוך למזבח או לא קדיש עד ארעית תהומא: **הכי** גרסינן מאשר פתח אהל מועד נפקא. ואף על גב דדרשינן ליה ליסוד מערבי תרתי שמע מינה:

1 **תֵּן יְסוֹד, לְמִזְבַּח שֶׁל עוֹלָה, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ**
2 **כְּדִכְתִיב, הָנֵי לָמָּה לִי (קְרָא). לַשִּׁירַיִם. (שִׁירַיִם)**
3 **הָא בָּרֵאי עָבִיד לְהוּ. וְכִי תֵּימָא, דְּאָפְיֹךְ מֵיפָךְ,**
דבראי

הכי גרסינן אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבחה של עולה ואי סלקא דעתך כדכתיב הני למה לי [קרא לשיריים] שירים הא בראי עביד להו וכי תימא דאפיך מיפך דגואי לבראי ודבראי לגואי הא אין לו יסוד לפנימי עצמו
או

רש"י

או אינו כו'. ואי ס"ד לגופיה אתא הני למה לי מה בא ללמדנו לשירים אשר ישפך שיריו למזבח החיצון פשיטא דעליו ישפכם דהא תחילת מתנותיו בחוץ נעשו וכי תימא אי (לא) כתיב אל יסוד מזבח סתמא הוה אמינא נפיך מיפך שירי הדם הפנימיים הצריך הכתוב לשפוך בחוץ ומהם אתה לומד ששירי החיצון יתננו לפנימי הא אין לו יסוד לפנימי עצמו הילכך על כרחך תן יסוד למזבח של עולה קאמר: **מי כתיב אל יסוד העולה אל יסוד מזבח העולה כתיב.** בשלמא אי דרשת ליה ליתן תורת שפיכת שיריים לכל דמים החיצונים שפיר כתיב מזבח העולה ליתן תורת יסוד למזבח העולה לכל דמים הנזרקים עליו אלא אי לתחילת דמים קא דרשת ליה תו ליכא למימר ליתן תורה כנגד היסוד למזבח העולה לכל דמיו דהא חטאת טעונה מתן על ארבע קרנות וקרן דרומית מזרחית בכלל ועל כרחך אעולה לחודיה תדרשיה הוה ליה למיכתב אל יסוד העולה שתהא העולה כנגד היסוד מזבח העולה מאי היא: **בזקיפה דיסוד.** שיזרוק תחילת מתנות העולה בעליית אמה שמן הארץ עד הכניסה שהיא כנוס אמה דכולה ההוא אמה בין בגובהה בין בכניסה יסוד מיקרייא השתא דכתיב אל יסוד המזבח יסוד שהוא דומה למזבח דהיינו גג של יסוד: **שיריים מעכבין איכא בינייהו.** ר' ישמעאל סבר כפרה הוא דלא מכפרי אבל עבובי מעכבי רבי עקיבא דמוסיף ואין באין לכפרה אשמעינן דאין מתן דמים של מתנות תלוי בהן דלא מעכבי להו שיריים להזאות: **דכולי עלמא שיריים לא מעכבי.** בחטאות ואפי' פנימיות והנך שיריים דאיפלוג בהו ר' ישמעאל ור' עקיבא במיצוי חטאת העוף שהוא שירי הזאתו דכתיב והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם וגו' (ויקרא ה): **תניא כוותיה דרב פפא.** דאית ליה לר' ישמעאל נמי לא מעכבי שירים: **ואת כל דם הפר.** בכהן משיח כתיב ואת כל הדם ישפוך היה יכול לכתוב מה ת"ל הפר כו': **א"ר ישמעאל כו'.** לא לחלוק הוא בא אלא ללמד שאין שיריים מעכבין בו והכי קאמר פר יוה"כ מק"ו הוא בא וכתבו הכתוב יכול לעכב כתבו לך ת"ל וכלה מכפר כו' מסקנא דמילתא דרבי ישמעאל אתיא: **מי שאין נכנס דמו לפנים חובה.** כגון פר כהן משיח שכניסת דמו לפנים אינה חובה קבועה שלא היה מצוה לחטוא ולהביא חטאת: **מעון יסוד.** שפיכת שיריים: **מי שנכנס דמו לפנים חובה.** פר יום הכפורים שהוא חובה קבועה בכל שנה ורבי עקיבא בא להוסיף על דבריו עד שאתה לומדו מהיכל שדם פר נכנס לו מצוה צא ולמדו מלפני ולפנים שאינו נכנס לו לא לחובה ולא למצוה וזה נכנס לו אפילו לחובה אינו דין שיטעון: **יכול יעכבנו.** דניהוי כמי ששנה עליו הכתוב לעכב שהרי לא הוצרך לכתוב וכתבו: **תלמוד לומר.** באחרי מות וכלה מכפר שלמו כל הכפרות כולן בעבודות הללו האמורות בענין ושפיכת שיריים לא נאמרו שם: קל וחומר **לפר כהן משיח מעתה.** מאחר שבאנו לכלל קל וחומר יש לנו לדרוש קל וחומר כיוצא בו ולומר ששיריים מעכבין בפר כהן משיח מריבוי הכתוב שהרי בקל וחומר היה למד לשפיכת שיריים משעיר נשיא יכול יעכבנו מעתה תלמוד לומר וכלה: **ומה מי שאין נכנס דמו לפנים.** כגון שעיר נשיא וחטאת יחיד שאין נכנסים להיכל לא חובה ולא מצוה טעונין יסוד פר משיח שנכנס דמו לפנים מצוה אינו דין שטעון יסוד נראה בעיני דלא גרסינן בהאי מסקנא בין לחובה בין למצוה אלא למצוה גרידתא ואי גרסינן לה לא תיקשה אדתנא ברישא על דם פר משיח שאינו נכנס לפנים חובה וכאן הוא שונה בין חובה בין מצוה לגבי פר יום הכפורים לא הוי כניסת פר משיח חובה שאינו חובה במותו אבל לגבי שעיר נשיא דלא עייל ליה כלל קרי לה לכניסת פר משיח חובה ובמסכת סוטה (דף מד:) אמרינן בהאי גוונא מצוה לגבי רשות חובה קרי ליה: **יכול יעכבנו.** מעתה דניהוי כמי ששנה עליו לעכב: **ת"ל ואת כל דם הפר וגו' נתקו הכתוב.** מסדר שאר העבודות ועשאו שירי מצוה ששנה בהילוך לשונו שכל העבודות כתיב ולקח והזה ונתן על קרנות וכאן לא כתיב ושפך דמו אל יסוד אלא שנה במשמעה לנתקו מכלל שאר העבודות לומר שאינה חובה כמו אותם לעכב:

ושאינו

דברי לגואי. וא"ת הא אמר ר' עקיבא לקמן (דף פא:) דכל דמים שהכניס לפנים פסולין וי"ל דשירים אין מכפרין לרבי עקיבא ולא קרינן בהו לכפר בקודש: **גג** יסוד למה לי קרא ק"ו. הקשה ה"ר חיים לקמן פרק התערובת (דף פא.) אמרינן גבי דם חטאת שנתערב בדם עולה דפליגי רבי אליעזר ורבנן אמר אביי לא שנו אלא תחילת חטאת ועולה אבל סוף חטאת ותחילת עולה דברי הכל מקום עולה מקום שירים פירוש דאם נתערבו שירי חטאת בתחילת עולה לכולי עלמא יתנם למטה מן החוט דמקום תחילת מתן עולה כשר לשירי חטאת ויזרקם לקיר המזבח ומאליהם שותתין ליסוד ואין כאן שנוי מקום א"ל רב יוסף הכי אמר רב יהודה שיריים צריכין איצטבא פירוש שישפכם על גג היסוד ממש העשוי כאיצטבא ולא יזרקם לקיר הזקוף כמשפט עולה דמשמע דעולה אינה טעונה גג יסוד וי"ל דהאי דבעינן הכא בתחילת עולה גג יסוד לא אתא אלא למעוטי אמה אדמה התחתונה של מזבח שמן הארץ עד הכניסה אבל קיר הזקוף של מעלה עד היסוד פשיטא דעדיף (בעולה) מגג יסוד ממש דחזדה עדיף משום דבעינן שתי מתנות שהן ארבע: **ליתי** על פר יוה"כ שטעון מתן דמים ליסוד. לעיל פרק בית שמאי (דף מ:) גבי ועשה לפר כאשר עשה דריש סמיכה ושיירי הדם בפר יוה"כ ותימא להאי תנא סמיכה מנא ליה ושם פירשנו:

ומה מי שאין נכנס דמו לפנים חובה. תימה מה לפר כהן משיח שכן מכפר על עבירת מצוה ידועה כדפריך לעיל פ' בית שמאי (דף מ:) וי"ל דסמיך אהאי דאתי בקל וחומר משעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו: **יכול** יעכבנו. דלית לן למימר טרח וכתב לה קרא כל כמה דאיכא למידרש: אותה

דְּבָרַאי לְגַוַּאי, וּדְגַוַּאי לְבָרַאי. הָא אֵין לוֹ יְסוֹד לַפְּנִימִי עַצְמוֹ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא [לְ]מַזְבֵּחַ שֶׁל עוֹלָה יְהֵא (לִיסוֹד) [יְסוֹד]. מִי כְּתִיב ׳אֶל יְסוֹד הָעוֹלָה׳, ׳אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה׳ כְּתִיב. אִי הֲוָה כְּתִיב ׳אֶל יְסוֹד הָעוֹלָה׳, הֲוָה אָמִינָא, בִּזְקִיפָה אֶל יְסוֹד. הַשְׁתָּא דִּכְתִיב ׳אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה׳, אַגַּגוֹ דִּיסוֹד. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, גַּג יְסוֹד, לָמָּה לִי קְרָא, קַל וָחוֹמֶר הוּא. וּמָה שְׁיָרֵי חַטָּאת, שֶׁאֵינָהּ מְכַפֶּרֶת, טְעוּנָה גַּג יְסוֹד. תְּחִלַּת עוֹלָה, שֶׁמְּכַפֶּרֶת, אֵינוֹ דִין שֶׁטְּעוּנָה גַּג יְסוֹד. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, וּמָה שְׁיָרֵי חַטָּאת שֶׁאֵין מְכַפְּרִין וְאֵין בָּאִין לְכַפֵּר, טְעוּנָה גַּג יְסוֹד. תְּחִלַּת עוֹלָה, שֶׁמְּכַפֶּרֶת וּבָאָה לְכַפֵּר, אֵינוֹ דִין שֶׁטְּעוּנָה גַּג יְסוֹד. אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה׳, תֵּן יְסוֹד לְמִזְבַּח שֶׁל עוֹלָה. מַאי בֵּינַיְיהוּ. אָמַר רַב אֲדָא בַּר אַהֲבָה, שִׁירַיִם מְעַכְּבִים, אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. מַר סָבַר, מְעַכְּבִי. וּמַר סָבַר, לֹא מְעַכְּבִי. רַב פָּפָּא אָמַר, דְּכוּלֵי עָלְמָא שִׁירַיִם אֵין מְעַכְּבִים. וְהָכָא, בְּמִיצּוּי חַטַּאת הָעוֹף מְעַכְּבִי, קָא מִיפַּלְגִי. מַר סָבַר, מְעַכְּבִי. וּמַר סָבַר, לֹא מְעַכְּבִי. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב פָּפָּא, ׳וְאֵת כָּל (הדם) [דַּם הַפָּר] יִשְׁפֹּךְ׳, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳הַפָּר׳, לִיתֵּן עַל פַּר יוֹם הַכִּיפּוּרִים, שֶׁטָּעוּן מַתַּן דָּמִים לַיְסוֹד, דִּבְרֵי רַבִּי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, קַל וָחוֹמֶר, וּמָה אִם מִי שֶׁאֵין נִכְנָס דָּמוֹ לִפְנִים חוֹבָה, טָעוּן יְסוֹד. מִי שֶׁנִּכְנָס דָּמוֹ לִפְנִים חוֹבָה, אֵינוֹ דִין שֶׁטָּעוּן יְסוֹד. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, וּמַה מִּי שֶׁאֵין דָּמוֹ נִכְנָס לִפְנֵי וְלִפְנִים, בֵּין לְחוֹבָה בֵּין לְמִצְוָה, טָעוּן יְסוֹד. מִי שֶׁנִּכְנָס דָּמוֹ חוֹבָה לִפְנֵי וְלִפְנִים, אֵינוֹ דִין שֶׁטָּעוּן יְסוֹד. יָכוֹל יְעַכְּבֶנּוּ, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳וְכִלָּה מְכַפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ׳, שָׁלְמוּ כָּל הַכַּפָּרוֹת כּוּלָּן, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. קַל וָחוֹמֶר, לְפַר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, (משעיר נשיא) מַעַתָּה. וּמָה מִּי שֶׁאֵין נִכְנָס דָּמוֹ לִפְנִים, לֹא חוֹבָה וְלֹא מִצְוָה, טָעוּן יְסוֹד. מִי שֶׁנִּכְנָס דָּמוֹ לִפְנִים, בֵּין לְחוֹבָה בֵּין לְמִצְוָה, אֵינוֹ דִין שֶׁטָּעוּן יְסוֹד. יָכוֹל יְעַכְּבֶנּוּ, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳וְאֵת כָּל (הדם) [דַּם הַפָּר] יִשְׁפֹּךְ׳, נִתְּקוֹ הַכָּתוּב לַעֲשׂוֹת, וַעֲשָׂאוֹ שִׁירֵי מִצְוָה, לוֹמַר לְךָ, שִׁירַיִם אֵין מְעַכְּבִין. וְסָבַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, מִיצּוּי חַטַּאת הָעוֹף מְעַכֵּב, וְהָתְנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, ׳וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה׳, וְהַנִּשְׁאָר יִמָּצֶה,

ושאינו

זבחים. פרק חמישי – איזהו מקומן דף נב עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

רש"י

אותה שנתן דמה למעלה ולא אותה שנתן דמה למטה. וא"ת א"כ היכי פריך לעיל ברישׁ בית שמאי (דף לח.) אימא וכפר אע"פ שלא נתן למעלה אלא למטה וי"ל דהוה דריש אותה לדרשא אחריתי כדדריש לעיל בפ"ק (דף י:) אותה למעלה ולא אחרת למעלה א"נ הוה מפרש אותה יאכלנה אבל למטה לא יאכלנה ולעולם כיפר ולא שייבא כאן דההיא דשמואל (לעיל ד' כו:) דכיון שהגיע דם למזבח נתכפר: **מה** דמים האמורים למטה אם נתנן למעלה לא כיפר. פירש בקונט' דבחטאת העוף כתיב היא שאם שינה בה פסלה ותימה הא בבהמה נמי כתיב היא ונימא כמו כן שאם שינה בה פסלה:

תאמר בניתנין למעלה שסופן למטה. תימה מעולת העוף שסופן למטה ותנן לקמן בפ' חטאת העוף (דף סו.) עשאה למטה כמעשה כולן פסולה ומיהו היא גופה לא ידעינן מנא לן: כוליה

וְשֶׁאֵינוֹ נִשְׁאָר לֹא יִמָּצֶה. תְּרֵי תַּנָּאֵי, וְאַלֵּיבָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל. אָמַר רָמִי בַּר חָמָא, הַאי תַּנָּא סָבַר, שִׁירַיִם מְעַכְּבִי, דְּתַנְיָא 'הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אוֹתָהּ', אוֹתָהּ שֶׁנִּיתַּן דָּמָהּ לְמַעְלָה, וְלֹא אוֹתָהּ שֶׁנִּיתַּן דָּמָהּ לְמַטָּה. אָמְרָתָ, וְכִי מֵאַיִן בָּאתָה. מִכְּלָל שֶׁנֶּאֱמַר 'וְדַם זִבְחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח וגו', לַמְּדְנוּ לְנִיתָּנִין בְּמַתַּן אַרְבַּע, שֶׁאִם נִתָּנָן בְּמַתָּנָה אַחַת, כְּיִפֵּר. יָכוֹל אַף הַנִּיתָּנִין לְמַעְלָה, שֶׁנִּתָּנָן לְמַטָּה, כְּיִפֵּר. וְדִין הוּא, נֶאֱמְרוּ דָמִים לְמַעְלָה וְנֶאֱמְרוּ דָמִים לְמַטָּן, מַה דָּמִים הָאֲמוּרִים לְמַטָּן, שֶׁנִּתָּנָן לְמַעְלָה, לֹא כִּיפֵּר. אַף דָּמִים הָאֲמוּרִים לְמַעְלָה, אִם נִתָּנָן לְמַטָּה, לֹא כִּיפֵּר. לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּתַחְתּוֹנִים, שֶׁנִּיתָּנִין בִּגְתִינָה לְמַעְלָה, שֶׁאֵין סוֹפָן לְמַעְלָן, לֹא כִּיפֵּר. תֹּאמַר בַּעֶלְיוֹנִים, שֶׁנִּתָּנָן לְמַטָּה, שֶׁיֵּשׁ מֵהֶן קָרֵב לְמַטָּה. דָּמִים (שיריים) הַפְּנִימִיִּים, יוֹכִיחוּ, שֶׁיֵּשׁ מֵהֶן, קָרֵב בַּחוּץ, וְאִם נִתָּנָן בַּתַּחְלָה בַּחוּץ, לֹא כִּיפֵּר. לֹא, אִם אָמַרְתָּ בַּדָּמִים הַפְּנִימִיִּים, שֶׁאֵין מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי מְמָרְקָן. תֹּאמַר בַּעֶלְיוֹנִים, שֶׁהֲרֵי קְרָנוֹת מְמָרְקוֹת אוֹתָן, אִם נִתָּנָן לְמַטָּה כְּשֵׁרִים. תַּלְמוּד לוֹמַר 'אוֹתָהּ', אוֹתָהּ שֶׁנִּיתַּן דָּמָהּ לְמַעְלָה, וְלֹא שֶׁנִּיתַּן דָּמָהּ לְמַטָּה. מַאי 'שֶׁאֵין מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי מְמָרְקָן', לָאו, אֵלּוּ שִׁירַיִם. אָמַר לֵיהּ רָבָא, אִי הָכִי, תֵּיתֵי בְּקַל וָחוֹמֶר, מַה שִׁירַיִם הַפְּנִימִיִּים, שֶׁסּוֹפָן חוֹבָה בַּחוּץ, עֲשָׂאָן בַּתְּחִלָּה בַּחוּץ, לֹא כִּיפֵּר. הַנִּיתָּנִין לְמַעְלָה, שֶׁאֵין סוֹפָן חוֹבָה לְמַטָּה, וַעֲשָׂאָן בַּתְּחִלָּה לְמַטָּה, אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא כִּיפֵּר. אֶלָּא, אֵין מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי מְמָרְקָן בִּלְבַד, אֶלָּא פָּרוֹכֶת. תָּנוּ רַבָּנָן 'וְכִלָּה מִכַּפֵּר', אִם כִּיפֵּר, כִּלָּה. וְאִם לֹא כִּיפֵּר, לֹא כִּלָּה, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֱמַר אִם כִּלָּה כִּיפֵּר, אִם לֹא כִּלָּה לֹא כִּיפֵּר, שֶׁאִם חִיסֵּר אַחַת מִכָּל הַמַּתָּנוֹת, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם. מַאי בֵּינַיְיהוּ. רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, חַד אָמַר, מַשְׁמָעוּת דּוֹרְשִׁין, אֵיפָא בֵּינַיְיהוּ. וְחַד אָמַר, שִׁירַיִם מְעַכְּבִין, אֵיפָא בֵּינַיְיהוּ. תִּסְתַּיֵּים, דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, הוּא דְּאָמַר שִׁירַיִם מְעַכְּבִי. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר שִׁירַיִם מְעַכְּבִין, מֵבִיא פַּר אֶחָד, וּמַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בִּפְנִים. אָטוּ רַבִּי יוֹחָנָן, לֵית לֵיהּ הָא סְבָרָא. וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, תָּנָא רַבִּי נְחֶמְיָה, כִּדְבְרֵי הָאוֹמֵר, שִׁירַיִם מְעַכְּבִין. אֶלָּא, כִּדְבְרֵי הָאוֹמֵר, וְלָאו לְהָנֵי תַּנָּאֵי. הָכָא נַמִּי, כִּדְבְרֵי הָאוֹמֵר, וְלָאו לְהָנֵי תַּנָּאֵי: **משנה** חַטָּאוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד. אֵלּוּ הֵן חַטָּאוֹת הַצִּבּוּר, שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים, וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת, שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִיבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת, בַּצָּפוֹן. וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת. כֵּיצַד,

עלה

וְשֶׁאֵינוֹ נִשְׁאָר לֹא יִמָּצֶה. כלומר אם יצא כל הדם בהזאה אין צריך מיצוי: האי תנא סבר שיריים מעכבין גרסינן: **המחטא אותה.** הזורק את דמה ובכללה דזאת תורת החטאת כתיב אותה מיעוטא היא אם מחטא את דמה בהלכתו שכתבתי לך בה קרנות דהיינו למעלה דהואי חיטוי ונאכלת אי לא לא: **וכי מאין באת.** להכשיר שנזקקת להביא מקרא לפסול: **ישפך.** שפיכה אחת ונאמר והבשר תאכל: **נאמרו דמים למטה.** מחוט הסיקרא בחטאת העוף והזה מדם החטאת (ויקרא ה) ודרשינן ליה לקמן (דף סד:) זה קיר התחתון: **ונאמר דמים למעלה.** בחטאת בהמה: **מה דמים האמורים למטה שנתנן למעלה לא כיפר.** דהא כתיב בהזאתו חטאת היא שאם שינה בה פסול דהכי אמרינן לקמן (דף סו.) עשאה למעלה כמעשה כולן פסול: **שכן סופן למטה.** שירים ניתנין ליסוד: **שסופן לחוץ.** שפיכת שיריהם: **ואם עשאן בתחילה בחוץ לא כפר.** דעיכובא כתיב בהו כדרבינא מועשה כאשר עשה: **שאין מזבח הפנימי מטרקן.** שאין שם גמר מתן דמיהם שעודן צריכין עבודה אחת הילכך חמירי ולקמן מפרש ואזיל מאי היא: **תאמר בניתנין למעלה בקרנות שממרקות אותו.** שהוא גמר מתן דמיהם לעבד דהא לכולי עלמא שיריים החיצונים לא מעכבי הילכך לא חמירי ויכשרו למטן להכי איצטריך אותה: **מאי שכן אין מזבח הפנימי ממרק אותו [לאו].** דשפיכת שיריים מעכבי בהו: **אמר ליה רבא.** לרמי בר חמא: **אי הכי.** דשיריים מבחוץ מעכבי בהו כל שכן דאתיא מקל וחומר ולא בעי קרא: ומה דמים הפנימיים שסוף שיריהם חובה לחוץ לעכב עשאן בתחילה בחוץ כו':

הכי גרסינן **אלא אין מזבח הפנימי ממרקן בלבד אלא פרכת.** דדמן טעון תחילת הזייה על הפרוכת הואיל וטעונין שתי עבודות בפנים חמירי לעכב מלעשות' בחוץ תאמר בניתנין למעלן שכן קרנות ממרקות את עבודותיהן העליונות ואין טעונין שתי עבודות אבל בשיריים לא קאמר דליעכבו: ה"ג **ת"ר וכלה מכפר** וגו'. ולקמיה מפרש מאי קאמרי ומאי ביניהו: **מפני מה לא נאמר.** מפני מה לא נדרשנו כסדר מכתבו: **משמעות דורשין כו'.** תרוייהו ללמד על המתנות שמעכבות קאמרי אלא מר משמע ליה הכי ומר משמע ליה הכי רבי עקיבא משמע ליה מדסיפא לרישא מדריש בכפרה דהיינו במתנות תלויה השלמה ושירים לא מעכבי ור' יהודה נמי שירים לא מעכבי אית ליה וה"ק מ"ט תדרשיה הכי דהשתא לא שמעינן מינה שכל מתנותיו מעכבות דאיכא למימר בכפרת מתנה אחת קאמר דומיא דחטאות החיצונות אלא דרוש הכי אם כלה הכל כמה שכתב הוא דכיפר ואם לא כלה כל מה שבענין לא כיפר ולמדנו שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה כלום ושיריים לא מעכבי שאינן אמורין בענין זה דגבי פר כהן משיח הוא דאיתרבי פר יום הכיפורים לשיירים ולרבי יהודה איצטריך למילף עיכוב מתנות מהכא משום דאמר כי כתיבא חוקה בדברים הנעשין בבגדי לבן לפני ולפנים הוא דכתיב: **שיריים מעכבי איכא ביניהו.** ולרבי עקיבא לא מעכבי וה"ק אם כיפר מה שאמור בענין כלה דכתיב חוקה לעיכובא אבל שיריים שאינה אמור בענין לא מעכבי ואתא רבי יהודה למימר כלה כל צורכי עבודותיו ואף המלמדין לו ממקום אחר כיפר ואם לא כלה לא כיפר שאם חיסר אחת מכל המתנות כו' ואפילו במתן יסוד משמע: **לדברי האומר שיריים מעכבי כו'.** אם גמר מתנות כולן ונשפך הדם מביא פר אחר ומתחיל בהיכל כדי שיהו לו שיריים דאע"ג דאמרי' גמר מתנות מבפנים ונשפך הדם מביא פר אחר ויתחיל בפרכת גמר מתנות שעל הפרכת ונשפך הדם יביא פר אחר ויתחיל במזבח ואין צריך להתחיל עבודה שהשלים שכולן כפרה בפני עצמן לדברי האומר שיריים מעכבין ולא אמרי' אם גמר מתנות מזבח הפנימי ונשפך הדם יביא אחר וישפוך על יסוד החיצון דאם כן לאו היינו שירים אלא במזבח יתחיל שיעשו שיריים וישפכם בחוץ אלמא לרבי יהושע בן לוי איכא למאן דאמר שיריים מעכבין: **אטו ר' יוחנן מי לית ליה הך סברא.** דאיכא למאן דאמר שיריים מעכבין: **והא אמר רבי יוחנן.** בפרק השוחט (לקמן דף קיא.): **תנא רבי נחמיה כדברי האומר כו'.** דקתני רבי נחמיה אומר שירי הדם שהקריבו בחוץ חייב ואמר רבי יוחנן עלה תנא רבי נחמיה למילתיה כדברי האומר שיריים מעכבין אלמא לרבי יוחנן נמי איכא דאית ליה הכי אלא מאי משני עלה דרבי יוחנן כי מוקמן לה כר' יהושע בן לוי מבעית לשנויי אדרבי יוחנן לדברי האומר דקאמר אתנאי אחרים קאי ולא אהני תנאי דלעיל קאי ארבי יהודה ורבי עקיבא הכא נמי איכא למימר דרבי יוחנן הוא דאמר שיריים מעכבים איכא בינייהו והא דקאמר רבי יהושע בן לוי לדברי האומר לאו אהני תנאי קאי: **מתני'** אלו הן **חטאות ציבור.** שאנו צריכים להזכירם שהרי הפנימיות פר העדה ושעירי עבודה זרה כבר נשנו: **שעירי ראשי חדשים** ושל **מועדות. שחטן בצפון.** שהרי למדנו בבנין אב לכל חטאות: **ארבע מתנות כו'.** כדילפינן מקרנות קרנות בפרק בית שמאי (לעיל דף לז:):

עלה

רש"י

עלה בכבש ופנה לסובב. מפני שדמה ניתן למעלה על הקרנות ובאצבע צריך לעמוד על גבי סובב אבל בכל שאר הדמים שהן התחתונים מן החוט ולמטה ובקרן זוית המזבח עומד על הרצפה וזורק מן הכלי למזבח וכל מקום שיגיע למזבח כשר: **ובא** לו לקרן **דרומית מזרחית.** שבה הוא פוגע ראשון כדקיימא לן לקמן (דף סב:) כל פינות שאתה פונה יהו דרך ימין והכבש בדרום וכשעולה בו ופניו למזבח הוי ימינו למזרח ובא לימינו למזרח ובא לאותו קרן והולך ומקיף בסובב דרך ימין ופניו למזבח מן הדרום למזרח וממזרח לצפון ומצפון למערב דהיינו דרך ימין: **על יסוד דרומית.** בגמרא יליף לה: **לפנים מן הקלעים.** לפי שבמשכן היו קלעים היקף לחצר אהל מועד ובמקום הקלעים היתה חומת העזרה בבית שלמה או בית עולמים ובחטאת כתיבא בחצר אהל מועד במקום קדוש תאכל (ויקרא ו): **לזכרי כהונה.** דכתיב הכהן המחטא אותה (שם) לאפוקי נשים שאינן ראויות לחיטוי ובויקח קרח גבי חטאת ואשם ומנחה כתיב כל זכר יאכל אותו: **בכל מאכל.** משום דקתני בפסח ואינו נאכל אלא צלי לקמן (דף נו:) תני בכולהו ובכל מאכל: **ליום ולילה.** כדילפינן בפ' שלישי (לעיל דף לו.) ובשר זבח תודת שלמיו למדנו שנאכלת ליום אחד חטאת ואשם מנין תלמוד לומר זבח ובקדשים לילה הולך אחר היום דכתיב לא יניח ממנו עד בקר (ויקרא ז): **עד חצות.** סייג עשו חכמים לתורה להרחיק אדם מעבירת כרת כדתנן בברכות בפרק קמא (דף ב.) כל הנאכלין ליום אחד מצותן כו': **גמ' היכי עבידי.** מתנת אצבע בקרן: **אמה אילך.** כשהוא עומד אצל זוית המזבח נותן בתוך אמה של מקצוע לאיזה רוח שירצה או לדרום או למזרח בקרן דרומית מזרחית וכן בכל קרן: **מחטא ויורד.** לשון הכתוב הכהן המחטא אותה (ויקרא ו): **אליבא דרבי אלעזר.** לקמן מייתי פלוגתיידה: **היא עצמה.** כלומר כל עצמה ועיקר מצותה אינו אלא שם: **דכ"ע לא פליגי.** דלא בעינן חודה דקרן כתיב ואמה על אמה ברום אמה הנתון בראש המזבח בכל זוית וזוית בכל מקום שבה קרוי קרן: **כי פליגי אליבא דרבי.** דמכשר לה מחוט הסיקרא ולמעלה ואע"ג דלא בקרן: **מר סבר.** כי היכי דקרן הויא אמה על אמה אף כל שתחתיו בנגדו הוי קרן: **ומר סבר.** כיון דקרא לאו אקרנות ממש קפיד בשאר המזבח לא שייך לשון קרן אלא בחודה של זוית: **המיומנת שבימין.** אצבע הרגילה למלאכה ולא שאר אצבעות מוכנות להושיט ולטבל היינו שאצל גודל מיומנת אמנט"ר בלע"ז: **וחומר בגודלו ובאצבע קמנה.** מושך את הדם שבאצבע כלפי למטה שיפול כולו למזבח: **חומר.** לשון נחמרו בני מעיה (חולין דף נד.) דנורי"ר בלע"ז: **ומחטא.** זריקת חטאת קרוי חיטוי כמו הכהן המחטא אותה: **כנגד חודה.** רבי היא דמכשר למטה מן הקרן להכי תנא לה בחודה: **בר"א.** דדמים העליונים כשירין למעלה מן החוט מידי: **בעולת העוף.** שנעשית למעלה כדאמרינן בפרק קדשי קדשים (לקמן דף סד:): **אבל חטאת בהמה.** דכתיב בה קרן בהדיא אינה נעשית כו': **והתראל.** מזבח: **ארבע אמות הוא דהואי.** בתמיה וכי אין גובהו או רוחבו אלא ארבע אמות: **מקום קרנות ארבע.** כלומר הקרנות תופסין ארבע אמות במזבח דכל קרן אמה על אמה: **ומקום קרנות ארבע הויא.** בתמיה והרי אין הקרנות אוכלין במזבח אלא שתי אמות מן המזרח למערב ושתים מן הדרום לצפון היינו שתים על שתים: **אלא.** על כרחך ה"ק קרא רשות קרנות ארבע כלומר שם רשות הקרנות תופסת למטה מהן ארבע אמות דהיינו עד החוט דכוליה הוי קרן: **הרשת.** כעין ציור מצוירת בקליעה ושל נחשת הויא בתחתיו של מזבח עשוי כנפה וגבוה עד חציו של מזבח: **התורה נתנה מחיצה.** מדקפיד אחצי מזבח: **אל יסוד המזבח.** האמור בחטאת החיצונה: **או אינו אלא יסוד מערבי.** כדאשכחן בפנימיות לעיל אשר פתח אהל מועד וילמד סתום מן המפורש: **ילמד ירידתו מן הכבש.** בחיצונות ושירי הדם בידו מיציאתו מן ההיכל [ושריים הפנימיים בידו מה יציאתו מן ההיכל] ביסוד מערבי שהוא סמוך לו: **אף ירידתו מן הכבש.** נשפכין ליסוד דרומי שהוא סמוך לו: **זה וזה.** חיצונים והפנימים: **סתום.** החיצונים: **מפורש.** פנימים שכתוב בהן יסוד מערבי דכתיב אשר פתח אהל מועד: **מ"ם.** הא כתיב בפנימיים אל יסוד אשר פתח אהל מועד: **קסבר כוליה מזבח בצפון פתח ההיכל קאי.** ואין המזבח לפני הפתח כלום אלא אמה של יסוד דרומי אי נמי בצפון העזרה קאי והוו חמש אמותיו בנגד הפתח ואמה אחת מהן יסוד דרומי אישתכח דכי נפיק מן הפתח רואה יסוד דרומי לפניו מכוון באמצע הפתח ואית דגרס כוליה פתח בדרום מזבח קאי והיא היא כל פתח ההיכל לדרומו של מזבח הוא: תנא

תוספות

כוליה מזבח בצפון קאי. פירש בקונטרס בצפון פתח ההיכל קאי ואין מן המזבח לפני פתח ההיכל כלום אלא אמה של יסוד דרומית א"נ בצפון העזרה קאי והוו חמש כנגד הפתח אחת מהן יסוד דרומי אישתכח דכי נפיק מן הפתח יסוד דרומי לפניו מכוון באמצע הפתח וכלשון זה אחרון נראה דלקמן פרק קדשי קדשים (דף נח.) מוכח דלמאן דאמר כוליה מזבח בצפון קאי האי חמש אמות כנגד הפתח דהא תנן (תמיד דף כט.) מערכה שניה של קטרת היה משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות מוקי לה כרבי יוסי דבעי לפני הפתח וקסבר כוליה מזבח בצפון קאי: וסימניך

עֹלָה בַּכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִית. וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, לְזִכְרֵי כְהוּנָּה, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: **גמרא** הֵיכִי עָבִיד. רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר, חַד אָמַר, נוֹתֵן אַמָּה אֵילַךְ וְאַמָּה אֵילַךְ. וְחַד אָמַר, מְחַטֵּא וְיוֹרֵד כְּנֶגֶד חוּדּוֹ שֶׁל קֶרֶן. אֵלִיבָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר, הִיא עַצְמָהּ אֵינָהּ נַעֲשֵׂית אֶלָּא בְּגוּפָהּ שֶׁל קֶרֶן, דְּכוּלֵי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי. כִּי פְּלִיגִי, אֵלִיבָּא דְּרַבִּי. מַר סָבַר, אַמָּה אֵילַךְ וְאַמָּה אֵילַךְ, כְּנֶגֶד קֶרֶן הוּא. וּמַר סָבַר, כְּנֶגֶד חוּדָּהּ אִין, טְפֵי לֹא. מֵיתִיבִי, חַטֹּאת הַצִּיבּוּר וְהַיָּחִיד, בֵּיצַד מַתַּן דָּמָן, הָיָה עוֹלֶה לַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, וְטוֹבֵל בְּאֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית, הַמְיוּמֶּנֶת שֶׁבַּיָּמִין, מִן הַדָּם שֶׁבַּמִּזְרָק, וְחוֹמֵר בְּגוּדָלוֹ מִלְמַעְלָה וּבְאֶצְבָּעוֹ קְטַנָּה מִלְמַטָּה, וּמְחַטֵּא וְיוֹרֵד כְּנֶגֶד חוּדָּהּ שֶׁל קֶרֶן, עַד שֶׁמַּכְלֶה כָּל הַדָּם שֶׁבָּאֶצְבַּע, וְכֵן כָּל קֶרֶן וָקֶרֶן. הָכִי קָאָמַר, מִצְוָה בְּחוּדָּהּ. אִי עָבַד, אַמָּה אֵילַךְ וְאַמָּה אֵילַךְ, לֵית לָן בָּהּ: מַאי רַבִּי, וּמַאי רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּתַנְיָא, דָּמִים הָעֶלְיוֹנִים, נִיתָּנִין מִחוּט הַסִּיקְרָא וּלְמַעְלָה. דָּמִים הַתַּחְתּוֹנִים, נִיתָּנִין מִחוּט הַסִּיקְרָא וּלְמַטָּן, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִין, בְּעוֹלַת הָעוֹף. אֲבָל בְּחַטַּאת בְּהֵמָה, הִיא עַצְמָהּ אֵין נַעֲשֵׂית אֶלָּא עַל גּוּפָהּ שֶׁל קֶרֶן. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי, דִּכְתִיב ׳וְהַהֵרִאל אַרְבַּע אַמּוֹת, וּמֵהָאֲרִיאֵל וּלְמַעְלָה וגו'׳, אַרְבַּע אַמּוֹת הוּא דְּהָוְיָא. אָמַר רַב אָדָא בַּר אַהֲבָה, וּמִקּוֹם קְרָנוֹת, אַרְבַּע. מְקוֹם קְרָנוֹת, אַרְבַּע הָוְיָא. אֶלָּא אֵימָא, רְשׁוּת קְרָנוֹת, אַרְבַּע: תְּנַן הָתָם, חוּט שֶׁל סִיקְרָא, חוֹגְרוֹ בָּאֶמְצַע לְהַבְדִּיל בֵּין דָּמִים הָעֶלְיוֹנִים לְדָמִים הַתַּחְתּוֹנִים. מְנָא הָנֵי מִילֵּי. אָמַר רַב אֲחָא בַּר רַב קְטִינָא, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְהָיְתָה הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ׳, הַתּוֹרָה נָתְנָה מְחִיצָה לְהַבְדִּיל בֵּין דָּמִים הָעֶלְיוֹנִים לְדָמִים הַתַּחְתּוֹנִים: שְׁיָרֵי הַדָּם כו': תָּנוּ רַבָּנָן, ׳אֶל יְסוֹד [הַ]מִּזְבֵּחַ׳, זֶה יְסוֹד דְּרוֹמִי. אַתָּה אוֹמֵר, זֶה יְסוֹד דְּרוֹמִי, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא יְסוֹד מַעֲרָבִי, וְיִלְמַד סָתוּם מִן הַמְפוֹרָשׁ. אָמַרְתָּ, יִלְמַד יְרִידָתוֹ מִן הַכֶּבֶשׁ (לִיצִיאָתוֹ) [מִיצִיאָתוֹ] מִן הַהֵיכָל. מָה יְצִיאָתוֹ מִן הַהֵיכָל, בְּסָמוּךְ לוֹ. אַף יְרִידָתוֹ מִן הַכֶּבֶשׁ, בְּסָמוּךְ לוֹ: תַּנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, זֶה וָזֶה יְסוֹד מַעֲרָבִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר, זֶה וָזֶה יְסוֹד דְּרוֹמִי. מַאי טַעְמָא דְּאָמַר יְסוֹד מַעֲרָבִי, קָסָבַר יִלְמַד סָתוּם מִן הַמְפוֹרָשׁ. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר יְסוֹד דְּרוֹמִי, מַאי טַעְמָא. אָמַר רַב אַסִּי, קָסָבַר הַאי תַּנָּא, כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ, בַּצָּפוֹן קָאֵי. לִישָׁנָא אַחֲרִינָא, כּוּלֵּיהּ פֶּתַח, בַּדָּרוֹם קָאֵי.

תנא

וסימניך משבינהו גברי לגברא. פירש בקונטרס תלמידי רבי ישמעאל שהם מרובים משכו את רבי שמעון לומר כדברי רבם ותימה דלקמן פרק בתרא (דף קיט:) אמרינן וסימניך משכינהו גברא לגברי דר' שמעון דאמר זו וזו ירושלים משכינהו לרבי ישמעאל והשתא מה סימניך הוא זה כיון דפעמים אמרינן איפכא ונראה כדגרסינן בספרים ישנים וזה וזה יסוד דרומי וסימניך משכינהו גברי לגברא רבי שמעון בן יוחי קרי גברי לפי שנזכר שמו ושם אביו ור' ישמעאל שהוא יחידי קרי גברא וגרסינן נמי פרק בתרא (שם) וסימניך משכינהו גברי לגברא וכן בערוך בערך משך:

העולה קדשי קדשים כו'. תימה דלא תני שפיכות שיריים בעולה והלא כל הדמים טעונין יסוד כדדרשינן העולה למזבחה של עולה לפירוש הקונטרס וברייש בית שמאי (לעיל דף לז.) אמרינן מנין לכל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד ועוד דבמסכת תמיד (דף ל:) תנן שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי ותירץ ה"ר משה מפונטיי"א משום דעולה בזריקת כלי וזימנין דלית בה שירים בחטאת דבאצבע אי אפשר בלא שיריים ולא נהירא דכולה שמעתא מוכחת דמצוה במתן שיריים וה"ר יעקב מאורלייני"ש פירש דכיון דשמעי' תנא דפנימיים ביסוד מערבי וגם התחיל בחיצונים למיתני יסוד דרומי הוא הדין בכולהו ואע"ג דקחשיב בכל פנימיים היינו משום דהתחיל בפנימיים וצריך למיתני בחיצונים ואין רוצה להפסיק:

קדשי קדשים. פי' בקונטרס ליפסל ביוצא ובטבול יום ומועלין בה ולא היה לו לפרש לענין טבול יום ומחוסר כפורים שזה הדין נוהג בכל קדשים אפילו קלים אבל יוצא ומעילה ניחא דקדשים קלים לא (מבטלי) מיפסלי ביוצא ואין בהן מעילה: **משום** דלא כתיב בה קדשי קדשים. תימה ומהאי טעמא הוה ליה למימר גבי זבחי שלמי צבור דהא לא כתב בהו קדשי קדשים וילפינן להו לקמן (דף נה.) מדאיתקש לעולה מה עולה קדשי קדשים: **נאמר** כאן סביב כו'. הא דאיצטריך ליעל לאקושי חטאת לעולה לענין צפון משום דמהך גזירה שוה דסביב ליכא למילף דלא שייכא אלא לענין מתנות דהא חטאת שנבנבו דמה לפנים פסולה ודמה טעון כיבוס מה שאין כן בעולה:

מה להלן פיסוק מתנות כו'. תימה כי היכי דדרשינן בפרק קמא (לעיל ד' י:) אותה דמה למעלה ולא אחרת דמה למעלה הכא נמי נימא אותה בפיסוק מתנות ולא אחרת בפיסוק מתנות:

ואי

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, (כרבי) [בְּרַבִּי] שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי (אוֹמְרִים), זֶה וָזֶה יְסוֹד מַעֲרָבִי. וְסִימָנֵךְ, מָשְׁכוּ גַּבְרֵי לְגַבְרָא: **משנה** הָעוֹלָה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן וְקִיבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן. וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט וְנִיתּוּחַ וְכָלִיל לָאִשִּׁים: **גמרא** עוֹלָה, מַאי טַעְמָא תָּנֵי לֵיהּ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. מִשּׁוּם דְּלֹא כְּתִיב בָּהּ (לַה') [קָדְשֵׁי קָדָשִׁים] הֵיא': וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת: הֵיכִי עָבִיד. אָמַר רַב, נוֹתֵן וְחוֹזֵר וְנוֹתֵן. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, מַתָּנָה אַחַת כְּמִין גַּמָּא, נוֹתֵן. כְּתַנָּאֵי, יָכוֹל יַזְרְקֶנּוּ זְרִיקָה אַחַת, תַּלְמוּד לוֹמַר 'סָבִיב'. אִי סָבִיב', יָכוֹל יַקִּיפֶנּוּ כַּחוּט, תַּלְמוּד לוֹמַר, 'זָרוֹק'. הָא כֵּיצַד, כְּמִין 'גַּמָּא'. (וְדָמָהּ טָעוּן) שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, נֶאֱמַר כָּאן 'סָבִיב', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן 'סָבִיב'. מַה לְּהַלָּן, פִּיסּוּק וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת. אַף כָּאן, פִּיסּוּק וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת. אִי, מַה לְּהַלָּן, אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת. אַף כָּאן, אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת. אָמַרְתָּ, עוֹלָה טָעוּנָה יְסוֹד, וְקֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית לֹא הָיָה לָהּ יְסוֹד. מַאי טַעְמָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְפִי שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל טוֹרֶף, דְּאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק, מִזְבַּח אוֹכֵל בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה, אַמָּה. אָמַר רַבִּי לֵוִי בַּר חָמָא, אָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חַנִינָא, רְצוּעָה הָיְתָה יוֹצְאָה מֵחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה, וְנִכְנֶסֶת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין, וְהָיָה בִּנְיָמִין הַצַּדִּיק מִצְטַעֵר עָלֶיהָ בְּכָל יוֹם לְנוֹטְלָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר

חופף

תנא דבי רבי ישמעאל. היו שונין ברבי שמעון בן יוחי זה וזה יסוד מערבי תלמידי רבי ישמעאל היו שונין משנה שנשנית בבית מדרשו של רבי שמעון דזה וזה יסוד מערבי כרבי ישמעאל: **וסימניך.** שלא תחליף הגירסא לומר זה וזה דרומי: **משכוה גברי לגברא.** תלמידי ר' ישמעאל שהן מרובין משכו את ר"ש לומר כדברי רבן: **מתני' העולה קדשי קדשים.** היא ליפסל ביוצא ובטבול יום ובמחוסר כפורים ומועלין בה: **שתי מתנות.** בקרן מזרחית צפונית ובקרן מערבית דרומית שכנגדה באלכסון והכי תנן במסכת תמיד (דף ל:) בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית מערבית דרומית וטעמא משום דקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד כדאמרינן בשמעתין ועולה טעונה תורת מתן דמה כנגד היסוד וכדרבינן לעיל (דף נא.) מק"ו משירי חטאת הילכך בעי [הנך] תרתי דאמרן: **שתי מתנות שהן ד'.** בעינן כדי שיהא מתן הדם בד' רוחות המזבח והא לא משכחת לה אלא בשתי קרנות העומדות [זו] באלכסונה של זו דאי בשתים שברוח אחת לא הוי דם אלא בג' רוחות של מזבח ולא קרינן ביה סביב: **שהן ארבע.** בגמ' מפרש היכי עביד: **גמ' מאי טעמא תני בה קדשי קדשים.** מאי דלא תני גבי חטאות ואשמות דהוו נמי קדשי קדשים: **ומשני משום דלא כתיב בה.** איצטריך לאשמועינן דאפ"ה קדשי קדשים היא דהא כולה לגבוה ואין לך קדשי קדשים כזה ובקדשים קלים גופייהו מאי דאזיל מינייהו לגבוה קדשי קדשים הוא כדתנן לקמן בפ' התדיר (דף פט.) מעשר קודם לעופות מפני שהוא מין זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואימוריו: **היכי עביד.** דנעשים השתים שהן ארבע: **נותן וחוזר ונותן.** זורק מן הכלי ולמזבח ברוח זו של קרן וכן ברוח השניה של קרן וכן לקרן שכנגדה באלכסון ונמצא מן הדם לד' רוחות של מזבח מתנה לכל רוח: **כמין גמא.** זורק נגד הפינה מן הכלי והדם מתפשט לשתי רוחות הפינה והרי הוא כמין גאם אות יונית עשויה ככף פשוטה: **וזרקו את הדם על המזבח סביב.** בעולה כתיב וכן כתיב בשלמים ואשם: ת"ל **וזרקו.** ואין זריקה אלא מרחוק ובחוט אי אפשר להקיף אלא באצבע ובנגיעה: **ודמה טעון כו'.** כמין גמא ובשתי קרנות שבאלכסון דאיכא סביב לארבע רוחות המזבח ובזריקה: **ונאמר להלן סביב.** בחטאות המלואין בצו את אהרן: **מה להלן פיסוק ד' מתנות.** ד' נפסקות זו מזו דהא על ארבע קרנות נותן: **אף כאן.** אע"פ שבשתי קרנות פיסוק בעינן והיינו כדרב נותן וחוזר ונותן: **עולה טעונה יסוד.** תחילת מתנותיה צריכה נגד היסוד שיהא יסוד המזבח תחת מקום מתנה ומקל וחומר אייתינה לעיל בפירקין (דף נא.): **לא היה לה יסוד.** לקמיה מפרש היכי דמי הילכך בקרן מזרחית צפונית היה מתחיל: **מאי טעם.** לא היה לה יסוד: **טורף.** בנימין דכתיב ביה זאב יטרף (בראשית מט) שנתנבא יעקב עליו בבקר יאכל עד (שם) באחסנתיה תיתבני מדבחא ואותה הקרן לא היתה בחלקו כדמפרש ואזיל: **דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח היה אוכל בחלקו של יהודה אמה.** אמה במזרחו אמה בדרומו על כל האורך בעובי אמה אלא שלא היתה אמה שבמזרח על פני כל המזרח שכשמגיע לקרן מזרחית צפונית היתה כלה בסמוך לקרן אמה וכן אכילת האמה הדרומית לא היתה מהלכת על פני כל הדרום שכשמגעת לקרן דרומית מערבית כלה בסמוך לקרן אמה כדתנן לקמן (דף נד.) היסוד מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב אוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת נמצא יסוד ל"ג קרנות כזה: **רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה.** לדרומו של מזבח שחלקו של יהודה היתה במזרח כדתניא (יומא דף יב.) מה היה בחלקו של יהודה הר הבית (בכניסתו) והלשכות שבו והעזרות עזרת נשים כולה (ועזרת) ושנים ועשרים אמה של מקום דריסת רגלי הכהנים ומקום דריסת רגלי ישראל מיקרו עזרות נמצא חלקו של יהודה במזרח המזבח ובצדו [לדרום] והמזבח אוכל בחלקו אמה במזרח מלבד אמה של קרן מזרחית צפונית היתה כולה חלקו של יהודה שהיתה אותה אמה ברחוב מן הקרן אמה והרצועה היתה יוצאה בדרום למזבח ונכנסת בחלקו של בנימין שממקום הדריסה ולמעלה היה חלקו של בנימין אלא שרצועה זו היתה ליהודה באה בתוך חלקו של בנימין בדרומו של מזבח ומזבח אוכל בה אמה והיא אמה שהיא כניסת היסוד ראוי להיות בה כדאמר מר (מדות פרק ג מ"א) עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד כל אורך כותל מזרחי בעובי אמה היה אוכל חלקו של יהודה וכן כותל דרומי לבד אמה סמוך לקרן דרומית מערבית:

חופף

חופף. כמו נזיר חופף ומפספס (שבת דף נ:) דפרוטי"ר דגרנטו"ר בלע"ז כאדם המחשב ודואג: **ומבדיל.** בשתי סימנין ולא בחטאת שהיא בסימן אחד ולקמן יליף לה בפרק קדשי קדשים (דף סה.): **וממצה מדמה.** (ומקיף מחבר כמו אין מקיפין שתי חביות (ביצה דף לב:)) דוחק בית מליקתו לקיר והוא מתמצה ע"י דוחקו בקיר ולקמן אמרינן שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמצא כשהוא מולקה באויר היא נמלקת והדם נופל לארץ לאיבוד וא"ת נופל על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התם עשאה למטה מרגליו אפי' אמה אחת כשרה דלא קפיד אלא אלמעלה מן החוט: **באוירא בעלמא קעביד.** בתמיה: **אימר כך** וכו'. ואיבא למימר למעלה מג' דלאו קרקע הוא עשוי כמין בליטה קטנה כנגד אותה הקרן לקבל בה דם עולת העוף שלא יפול לארץ וקיר מזבח מיקרי אבל יסוד לא מיקרי להכשיר הקרן למתן דמים הצריכין לינתן כנגד היסוד שאין יסוד אלא המיוסד בארץ: **רב אמר בבנין.** בקרן דרומית מערבית בנו היסוד אמה באורך הדרום וחדלו להם כל הדרום וכל המזרח עד אמה סמוך לקרן צפונית מזרחית כדאמרן (לקמן) אוכל במזרח אמה ובדרום אמה: **לוי אומר בדמים.** יסוד היה על פני כל המזרח אבל לא נותנין דמים בחלקו של יהודה: **יתבני מדבחא.** בניינא גופיה משמע: **אוכל.** תופס: **במזרח אמה אחת.** ובמקצוע צפונית מזרחית משוך לצד מזרח אמה ולא יותר כמו שציירתי למעלה קשיא ללוי דהא בניינא משמע: **על שלשים ושתים.** קשיא לרב דמשמע ריבוע היה: **מן הצד.** לאו בארבעת רבעין קחשיב אלא מצד צפון היה ל"ב אבל מזרח ודרום לא היה אלא ל"א על ל"א דקרן דרומית מזרחית חסרה לה אמה לדרום ואמה למזרח: **נמצא פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב.** ולקמן הוא בפרק קדשי קדשים (דף סב:) דרמינן מתניתין אהדדי דתנן חדא כבש היה לדרומו של מזבח אורך ל"ב והמזבח ל"ב אורך הרי אורך המזבח והכבש ס"ד וכי מני להו אהדדי תנן הכבש והמזבח ס"ב והא שיתין וארבע הוי תפסין בקרקע העזרה והתם לגבי תפיסת הקרקע קא מני להו ומשנינן נמצא שראש הכבש פורח ועולה על שתי אמות של כניסת היסוד וסובב ונמצא שתי אמות העליונות נבלעות בל"ב של מזבח מדקתני פורח על אמה של יסוד מכלל דאיכא כניסת היסוד לדרום קשיא לרב דאמר דאוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת דקתני ותו לא בבנין קאמר והכבש בדרום הוא ויש תחתיו כניסת יסוד המזבח: **אימא כנגד אמה יסוד.** כנגד מקום שהכניסה ראויה להיות ולא שהיתה שם ומיהו שתי אמות נבלעות לתוך ל"ב של מזבח שהיה נכנס לתוך הפנימי שכנגד בליטה שהיסוד התחיל בה לאבול בה בדרום אמה אחת: **מלבן.** הוא דפוס מרובע עשוי מארבע קרשים וכל אחת ארוכה ל"ב כעין אנשטר"א שעושין לכירים ורוחב הקרש אמה והוא גובהו של מלבן ממלאו אבנים וסיד וזפת וקוניא עד שמשוותו לגובה המלבן: **מפולמות.** לחות: **קוניא.** ניתוך אבר בעין שעושין לצפוי כלי חרס שקורין פולמי"ר: **וממחה.** אישפרידיי"ר בלע"ז ושופך בתוך המלבן על אבנים ונדבקים יחד על ידי אלו וזה היסוד הראשון ששנינו בו עלה אמה: **וחוזר ומביא בו'.** ומושיבו על זה וממלאו נמצאת כניסת אמה זה יסוד בולט אמה זה סובב: **וחוזר ומביא בו'.** וזהו סובב על זה היה כהן מהלך כדמפרש ואזיל שהמלבן השלישי שהושיבו על זה קצר ממנו שתי אמות על שתי אמות נמצא האמצעי בולט מתחת העליון אמה בכל צד: **מקום המערכה.** כלומר ראש המזבח: **וחוזר ומביא מלבן של אמה בו'.** ומושיבו בזוית המזבח מלמעלה קתני מיהא מלבן התחתון של ל"ב על ל"ב אלמא יסוד בולט בו מד' רוחותיו:

דגייז

ואי אמרת לא היה לו יסוד באוירא בעלמא קעביד. בתמיה דלקמן (דף סד:) אמרי' שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמצא כשהוא מולקה באויר היא נמלקת והדם נופל לארץ לאיבוד ואם תאמר נופל על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התם עשאה למטה מרגליו ואפילו אמה אחת כשרה דלא קפיד אלא למעלה מן החוט כך פירש בקונטרס ונראה שלא היה כתוב בהך ברייתא שירי הדם היה שופך ליסוד מדלא מדקדק בקונטרס אלא מהא שהדם הולך לאיבוד וקשה דאם כן הוה ליה לאקשויי ממתני' דקדשי קדשי' (שם סד:) דתנן בא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק ראשה כו' וברוב ספרים גורסין כאן שירי הדם היה שופך ליסוד ומפרש ה"ר חיים דודאי גרסי' ליה ומכח זה פריך דעל כרחין לאותו קרן שמולק שם היה שופך שירי הדם קרי לה יסוד מדלא קתני שהיה הולך לקרן דרומית מערבית שהיה בו יסוד לשפוך שירים ועוד דלקמן פ' קדשי קדשים (גם זה שם.) מפרש שעושה אותה באותו קרן לפי שהוא קרוב לבית הדשן ויכול לזרוק משם מוראה ונוצה ואם היה זקוק לילך לקרן אחר לשפוך שירים מה היה מרויח כיון שהיה צריך לחזור ואין לומר דלאחר זריקת מוראה ונוצה היה הולך לשפוך שירים דאם היה מאחר כל כך היה דם כלה אלא על כרחין במקומו היה שופך ליסוד ולכך פריך ואי אמרת לא היה לה יסוד באוירא בעלמא קעביד ומשני אימר כן התנו אוירא דבנימין ועשו כמין בליטה ועל אותה בליטה היה שופך שירים ומיהו קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים נמי יחשב יסוד וי"ל דלא חשיב יסוד אלא לענין דמים הניתנין למעלה מחוט הסיקרא אבל לענין דמים הניתנין למטה אי מכשרת ליה להההוא קרן זימנין דאתי למיתב תחת אותה בליטה ונמצא נותן תחת היסוד אבל דמים העליונים לעולם הם למעלה מן הבליטה ומיהו קשה דאם כן היכי ממעט הכא עולה דלא הוה ארבע קרנות בחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לרבינו תם דלא גרסינן שירי הדם היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלא תני מתמצה ליסוד כדקתני גבי חטאת העוף ועוד דבמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף סד:) קתני בחטאת העוף שירי הדם ובעולת העוף לא תני משמע דלית ליה שירים והא דמרבינן לעיל שירים בכל הקרבנות היינו לבד מעולת העוף וכיון דנעשית מצותו מה לנו במה שהדם נופל אחר כך לארץ והולך לאיבוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיבוד אחרי כן ועוד כשמתרץ כך התנו אוירא ופירש בקונטרס שהיה עושה כמין בליטה במזבח לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"ת דפריך ממליקה עצמה דבעי בראשו של מזבח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה באויר דיהודה אם כן אינה עולה לקדשי מזבח ומשני דאוירא דבנימין וקדיש האויר בקדושת מזבח ואף על גב דהקטרה באויר אי אפשר לא חייש אלא בהא דליהוי קדושת מזבח ומיהו למאן דאמר (לקמן דף סה.) אין עושין מערכה על גבי סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התם אף על גב דקדוש בקדושת מזבח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סובב:

רב אמר בבנין. אף על גב דלמטה לא הוי רבוע למעלה במקום המערכה הוי רבוע וקשה קצת לישנא דמתני' לרב דתנן במסכת יומא (דף יב.) דרצועה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה מזבח בנוי משמע שהיה בה מבנין:

מפולמות בגון דגים מפולמין פרק אין צדין (ביצה כד:):

דגייז

דגייז

תוספות

דגייז ליה תימה מעיקרא ליעבד מלבן בענין זה: **אבנים** שלמות כו'. תימה דהוה ליה לאקשויי לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא ויש לומר שהש"ס קיצר כאן ורוצה לומר כמו שמדקדק הש"ס במסכת ע"ז פרק רבי ישמעאל (דף נב:) גבי אבני מזבח ששקצום אנשי יון ליתברינהו אבנים שלמות אמר רחמנא לינסרינהו לא תניף עליהם ברזל כתיב ואם תאמר וליעביד על ידי שמיר דבבית שני הוה שמיר כדמוכח בסוטה פרק עגלה ערופה (דף מח.) דקתני משמתו נביאים הראשונים בטל אורים ותומים [והיינו בית ראשון] משחרב בית המקדש בטל השמיר והיינו בית שני דאי בית ראשון ליערבינהו וליתנינהו דמשמתו נביאים הראשונים היינו חורבן הבית כדתניא בגמרא משחרב בית המקדש בטלו אורים ותומים והיינו בית ראשון דחמשה דברים חסר בית שני מבית ראשון כדאיתא ביומא (דף כא:) ובטל השמיר היינו לאחר בית שני וכן הא דקאמר רבן שמעון בן גמליאל התם משחרב בית המקדש ניטל טעם פירות ומסתמא בבית שני שחרב בימיו איירי תדע דאשכחן בבית שני שהיו פירותיהם מתברכים בימי שמעון בן שטח שנעשו חיטין ככליות של שור הגדול (תענית דף כג.) ועוד יש להביא ראיה דהוה שמיר בבית שני מעובדא דדמא בן נתינה שמו דפרק קמא דקדושין (דף לא.) ובפרק שני דמסכת ע"ז (דף כג:) שבקשו ממנו חכמי ישראל אבנים לאפוד ואבני אפוד בעו שמיר כדמוכח פרק עגלה ערופה (סוטה דף מח:) מדכתיב במלואותם ואפי' רבי יהודה דפליג עליה ואמר שמיר שבו בנה שלמה את בית המקדש מודה דאבני אפוד נמי בעו שמיר כדמוכח פרק מי שאחזו (גיטין דף סח.) גבי בנין בית המקדש שעשה שלמה דקאמר היכי נעביד איכא שמיר דאייתי משה לאבני אפוד וההיא על כרחין רבי יהודה היא דלר' נחמיה לא הוה בעי שמיר למקדש ועובדא דבן נתינה בבית שני דקאמר הדר לשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה בעדרו ושבע פרות היו הראשונה עשה משה שניה עשה עזרא כדתנן במסכת פרה (פ"ג מ"ה) וכמו כן קשה בפרק רבי ישמעאל במסכת ע"ז (דף נב:) אמאי גנזו בית חשמונאי אבני מזבח ששקצום אנשי יון כיון דאפשר על ידי שמיר ויש לומר דשמיר אין עושה אותן שלמות שלא תחגור בה הצפורן ופרק קמא דחולין (דף יח.) אמרינן ובמה כדי פגימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן ומיהו קשה בית המקדש כתיב אבן שלמה מסע נבנה וקאמר רבי יהודה דהוה שמיר לבית המקדש: **ומלאו** כמזרק כזוית מזבח. הוה מצי לאתויי מתני' דמסכת מדות (פ"ג מ"ב) ובקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין שהדמים היו נתונים על יסוד דרומית יורדין בזנן ומתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון אלא ניחא ליה לאיתויי דרב כהנא משום קרא ובקונטרס פירש שהנקבים היו בד' קרנות שיפול דם חטאת לתוכן ויבלע ותימה לפירושו שלא היו המתנות למעלה אלא כנגד חודה מבחוץ:

זבחי

דְּגָיְיז לֵיהּ, ״אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת״ כְּתִיב. דְּמַחֵית מִידֵי מְתוּתֵיהּ, וְשָׁקִיל לֵיהּ. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, הָא דְּאָמַר רַב כַּהֲנָא, אֲבָנִים שֶׁל קְרָנוֹת חֲלוּלוֹת הָיוּ, דִּכְתִיב ״וּמָלְאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוִיוֹת מִזְבֵּחַ״, הָכָא נַמִּי, ״אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת״ אָמַר רַחֲמָנָא. אֶלָּא, דְּמַחֵית מִידֵי מְתוּתֵיהּ, וְשָׁקִיל לֵיהּ. הָכָא נַמִּי, דְּמַחֵית מִידֵי מְתוּתֵיהּ, וְשָׁקִיל לֵיהּ. דָּרַשׁ רָבָא, מַאי דִּכְתִיב ״וַיִּלֶּךְ דָּוִד וּשְׁמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ בְּנָיוֹת בְּרָמָה״, וְכִי מָה עִנְיַן נָיוֹת אֵצֶל רָמָה, אֶלָּא שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין בָּרָמָה וְעוֹסְקִין בְּנָיוֹ שֶׁל עוֹלָם. אָמְרִי, כְּתִיב ״וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם״, מְלַמֵּד שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ גָּבוֹהַּ מִכָּל אֲרָצוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גְּבוֹהָה מִכָּל אֲרָצוֹת. לֹא הֲוֹוּ יָדְעֵי, דּוּכְתֵּיהּ הֵיכָא. אַיְיתוּ סֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ, בְּכוּלְּהוּ כְּתִיב ״וַיֵּרֶד (וְעָלָה) הַגִּבְעוֹל״, ״וְתָאַר הַגִּבּוֹל״. בְּשֶׁבֶט בְּנֵימִן, ״וְעָלָה״ כְּתִיב, ״וַיֵּרֶד״ לֹא כְּתִיב. אָמְרִי, שְׁמַע מִינַּהּ, הָכָא הוּא מְקוֹמוֹ. סָבוּר לְמִבְנֵייהּ בְּעֵין עֲטָם, דְּמִדְּלֵי. אָמְרִי, נִיתַּתִּי בֵּיהּ קַלִּיל, כִּדְכְתִיב ״וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן״. וְאֵיבָּעֵית אֵימָא, גְּמִירִי, דְּסַנְהֶדְרִין בְּחֶלְקוֹ דִּיהוּדָה, וּשְׁכִינָה בְּחֶלְקוֹ דִּבְנָיָמִין. וְאִי מַדְּלִינַן לֵיהּ, מִתְפְּלִיג טוּבָא. מוּטָב דְּנִיתַּתִּי בֵּיהּ פּוּרְתָּא, כְּדִכְתִיב ״וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן״. וְעַל דָּבָר זֶה נִתְקַנָּא הוֹשֵׁעַ הָאֲדוֹמִי בְּדָוִד, כְּדִכְתִיב ״כִּי קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי״, וּכְתִיב ״זְכוֹר ה' לְדָוִד אֵת כָּל עֻנּוֹתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַה' וגו' אִם אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם אֶתֵּן שְׁנָת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַה' וגו'. ״הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ בְּאֶפְרָתָה מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵה יָעַר״. ״בְּאֶפְרָתָה״, זֶה יְהוֹשָׁע דְּקָאָתֵי מֵאֶפְרַיִם. ״מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵה יָעַר״, זֶה בִּנְיָמִין, דִּכְתִיב ״בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף״: **משנה** זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת. אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת, אֲשַׁם גְּזֵילוֹת, אֲשַׁם מְעִילוֹת, אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה, אֲשַׁם נָזִיר, אֲשַׁם מְצוֹרָע, אָשָׁם תָּלוּי. שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִיבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת, בַּצָּפוֹן. וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, לִזְכְרֵי כְהוּנָּה, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת:

גמרא

דגייז ליה. אחר שיבש סתר הבנין מעל חלקו של יהודה: ופרכינן **והא אבנים שלמות כתיב.** שיהא חלק ולא פגימות פגימות ואי אפשר לסתירה להיות חלקה: **דמחית מידי מתותיה.** כלומר במקומו על (כנגד) חלקו של יהודה הניח עץ ארוך ועוביו כעובי המלבן וחלק [והניח] בתוך המלבן ולא יכול להדביק עם חלוקי האבנים ע"י שפיכת המיחוי של סיד וקוניא ולכשיבש קצת נטלו ונשאר מקומו חלק: **קרנות של מזבח חלולות היו.** נקבים נקבים עמוקים בארבעתן שיפול דם החטאת ויבלע לתוכו: **כמזרק כזויות מזבח.** אלמא בית קיבול יש כמזרקים: **דמחית מידי מתותיה.** מקלות וקסמין [דקים] נתן בין חלוקי האבנים וכשיבש הוציאם ונשארו מקומות בנקבים חלוקים ולא הוצרך לפגום בפגימות לנקבים: **שהן ישבים ברמה.** בעירו של שמואל: **נויו של עולם.** למצוא מקום לבית הבחירה מן התורה: **ועלית.** בכל שעריך קרי עלייה ומשם לבית המקדש מלמד שבית המקדש היה גבוה מכל ארץ ישראל: **וארץ ישראל גבוהה מכל הארצות.** לא מיבעיא לן הכא ולאו מהכא נפקא לן אלא מקרא אחרינא דכתיב (ירמיה טז כג) לא יאמר עוד חי וגו' כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון ומכל המקומות אשר הדחתים שם וגו': **דוכתיה.** מקומו היכן מקום הגבוה בא"י בגבול מי הוא: **אייתו ספר יהושע.** לבדוק בגבולי השבטים ולא פירשו שם באחד מכל השבטים פיאות גבוליהם לארבע רוחותיהם חוץ משבט יהודה ובנימין שנתפרשו שם כל הגבולים מסובבין ברוחותיה ומקצועותיה גבול יהודה לדרומה של ארץ ישראל וארץ אדום גבולו לדרום על פני כולו ואורך גבול יהודה מן המזרח למערב על פני אורך כל גבולה של א"י ים המלח למזרח וים הגדול למערב והן מן גבולי ארץ ישראל בפרשת אלה מסעי וגבול צפוני של ארץ יהודה לא היה מכוון לארכו אלא התחיל למזרח מן הירדן ועולה למערב ומרחיב מאמצעו ופונה באלכסון לצפון ועולה מדביר ומרחיב לצד צפון אל הכתף היבוסי היא ירושלים ומשהתחיל מן המזרח מונה והולך עד ירושלים: **כתיב ועלה הגבול ולא כתיב וירד.** ועוד כתיב בעלייה אחת מירושלים עד ראש ההר על פני גיא בן הינום ומשם עד הים שהוא לרוח מערב כתיב ותאר הגבול וירד הגבול: **ולא כתיב ועלה.** ונחלת בנימין בצפונה של נחלת יהודה וגבול נגב לבנימין הוא גבול צפונה ליהודה אלא שאין אורך נחלת בנימין מן המזרח ועד הים אלא עד ירושלים ועד ההר אשר על גיא בן הינום ועד קרית יערים:) **כתיב ועלה ותאר ולא כתיב וירד.** ותאר אינה לא עליה ולא ירידה למדנו שראש ההר אשר על גיא בן הינום הוא גבוה מן הכל ולמעלה מירושלים דמירושלים ולשם כתיב ועלה: **סבור למיבנייה בעין עיטם.** נראה בעיני שהוא מעין מי נפתוח האמור שם אחר עליית ההר אשר על פני גיא בן הינום אשר לא נכתב ירידה בינתיים: **ניתתי ביה קליל.** נעשה אותו נמוך מעט ונבנהו בירושלים שהיא למטה כדכתיב כתפיו ולא כתיב ראשו: **ואיכא דאמרי.** האי דלא בנאה בעין עיטם משום דרחיק שם נחלת בנימין מנחלת יהודה יותר משיעור הר הבית ואפשר לסמוך לשכת הגזית לעזרה ואנן בעינן סנהדרין בעזרה דכתיב וקמת ועלית וגו' וצריכה להיות בחלקו של יהודה כדמפרש ואזיל גמירי סנהדרין בחלקו של יהודה כדכתיב (בראשית מט) ומחוקק מבין רגליו: **את כל עונותיו.** אשר עינה את עצמו לעסוק ולדעת ונשבע ונדר אם אבא באהל וגו': **מתני' זבחי שלמי צבור.** כבשי עצרת: **אשם גזילות.** האמור בשבועת הפקדון (ויקרא ה): **אשם מעילות.** הנהנה מן הקדש: **אשם שפחה חרופה.** הבא על שפחה כנענית המיועדת לעבד עברי: **אשם נזיר.** שנטמא במת דכתיב ביה והזיר לה' את ימי נזרו וגו' (במדבר ו): **אשם תלוי.** ספק שגג בכרת ספק לא חטא והוא כתוב בויקרא גבי אשם מעילות ואשם ודאי ל"ג שכל אלו שהחזכרו אשמות ודאין הן חוץ מאשם תלוי: **שתי מתנות שהן ארבע.** דבאשם נמי בעינן זריקת סביב דכתיב במקום אשר ישחטו וגו' (ויקרא ז): **ונאכלין לפנים מן הקלעים.** דכתיב באשם בויקח קרח לכל אשמם וגו' בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. וזבחי שלמי צבור בגמרא מפרש מנא ליה:

גמ'

גמ' **ועשיתם שעיר עזים** וגו'. גבי שתי הלחם וכבשי עצרת כתיב וסיפיה דקרא ושני כבשים וגו': **ועל זבחי שלמיכם** וגו'. על כרחך בשלמי צבור כתיב שאין קרבן יחיד טעון כלי שיר שאין אומרים שיר על קרבן יחיד כדאמר בערכין (דף י:): **קדשי קדשים.** נפסלים בטבול יום וביוצא (ובלינה): **היקשא קמא.** דאיתקש לחטאת: ה"נ מה חטאת כו': **כיון דכתיב ולקח הכהן את הזרוע.** סיפיה דקרא קדש הוא לכהן ש"מ השאר לבעלים: **קדש איקרא.** זרוע בשלה ומדלא כתיב קדשי קדשים ש"מ לא איתקוש לחטאת להכי דתיהוי עלי' חומרא דקדש קדשים דבהדיא מעטיה מדכתיב קדש ולא כתיב קדשים וגבי שלמי צבור אע"ג דכתיב בהו נמי קדש יהיו לה' לכהן (ויקרא כג) ולא כתיב קדשי קדשים כיון דכתיב לה' לאו למעוטיה הוא מהיקשא דאיכא למימר כמאן דכתיב קדשי קדשים דמי: **אלא למאי הלכתא איתקש.** איל נזיר לחטאת: **שאם** נילח **על אחת משלשתן יצא.** וחטאת הוא דילפא משלמים מה איל נזיר אם הביאו יחידי בלא חטאת ועולה יצא דכתיב (במדבר ו) ואחר ישחוט הנזיר יין ואמר מר בסיפרי אחר מעשה יחידי והיינו שלמים שעיקר תגלחתו של נזיר תלויה בשלמיו שהרי הוזקקו לו לשלח שערו תחת הדוד כדכתיב (שם) על האש אשר תחת זבח השלמים ותניא בסיפרי וגלח הנזיר פתח אהל מועד בשלמים הכתוב מדבר כלומר גילוחו של נזיר ע"י דבר שנאמר בו ושחט פתח אהל מועד והיינו שלמים בויקרא או אינו אלא כמשמעו שיגלח פתח אהל מועד ממש אם אמרת כן דרך בזיון כו': **מתני'** **קדשים קלים.** אין (לך) מועלין בהן: **בכל מקום.** אין טעונין צפון: **ונאכלין בכל העיר.** בגמ' מפרש: **לכל אדם.** לזרים: **ליום ולילה.** בתודה כתיב ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר ותניא תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר: **המורם מהן.** מן התודה חזה ושוק כשאר שלמים דהא איתקש לשלמים בדאמרן זבח השלמים אם על תודה (ויקרא ז) וארבע חלות מד' מינין שבה כדכתיב אחד מכל קרבן וגו' לכהן הזורק וגו' (שם) ומורם מאיל נזיר זרוע בשלה וחזה ושוק נמי ביה כתיבי וחלת מצה אחת ורקיק מצה אחד כיוצא בהן ונאכלין בכל העיר ליום ולילה: **אלא.** שאינו לבעלים אלא לכהנים: **ולנשיהם.** כדכתיב (ויקרא י) ואת חזה התנופה וגו' **אתה** ובניך ובנותיך: **גמ'** **תאכלו במקום טהור.** בפרשת ויהי ביום השמיני כתיב: **וכי הראשונים בטומאה אכלום.** קרבנות הראשונים שנאמרו תחילה בענין כגון שעירים ומנחה: **טהור מכלל שהוא טמא.** מדלא כתיב קדש ש"מ טהור במקצת קאמר ולא מן הכל הא כיצד במחנה הטהור מטומאת מצורע שאין מצורע נכנס לו וטמא מטומאת זב שהזבין נכנסין שם ואיזה זה זה מחנה ישראל במדבר כל דגל בתוך אסיפת דגלו ובית עולמים תוך ירושלים דאמרינן בפסחים (דף סז.) מצורע משתלח חוץ לג' מחנות זב נכנס למחנה ישראל אבל לא למחנה לויה והוא במדבר חניית הלוים סביב למשכן העדות בבית עולמים הר הבית וטמא מת מותר ליכנס במחנה לויה שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו (שמות יג) עמו במחיצתו: **אותה.** במנחה כתיב בההוא ענינא: **ואין אחרת.** ואין לחמי תודה במקום קדוש: **אפקה.** ממחנה שכינה שקרבה בתוכה למחנה לויה הדר כתיב במקום טהור להקל ולומר טהרה כל דהו דלא איצטריך פשיטא דבטומאה ממש לא אכלי לה: **אפקה** לגמרי. ואפי' חוץ לחומה במשמע (בשעריך) חוץ לירושלים: **ועוד לא תוכל לאכול בשעריך כתיב.** והיכי אמרינן אפקיה לגמרי: **מתני'** **בכל מקום.** אף בדרום ובגמרא יליף לה: **בכל העיר.** כדאמרן לעיל בחזה ושוק דשלמי יום שמיני: **לשני ימים ולילה אחד.** דהכי כתיב בהו ובגמרא מייתי לה: **גמ'** **ושחטו** כו'. כל שלש פרשיות בשלמים חדא בבן בקר וחדא בבן כשב וחדא בעז בקמייתא כתיב ושחטו פתח אהל מועד ובתרתי כתיב לפני אהל מועד: **להכשיר כל הרוחות שבעזרה.** דלפני משמע כל שלפני ההיכל ושבצדדין לקמיה יליף ומפרש לה: **קל וחומר לצפון.** לירך מזבח צפוני הקבוע לעולה ולקדשי קדשים ומשום פלוגתא דפליג רבי אליעזר עלה ואמר צפון איצטריך קרא בהדיא לרבויי לשחיטת קדשים קלים איצטריך לת"ק למימר האי קל וחומר לצפון: **לא בא אחד** מן הכתובין הללו **אלא להכשיר צפון.** לקמיה מפרש מאי פלוגתייהו: **שיכול וחלא דין הוא.** שלא יהא צפון בכלל לפני אהל מועד להכשירו לשחיטת שלמים: **לא הוכשר מקומן.** שלשה הרוחות הכשירות להם לא הוכשרו לשחיטת קדשי קדשים:

במאי

זבחי שלמי צבור מנא לן. לעיל (דף נ. ד"ה לא) פירשנו אמאי לא אתי בבנין אב: **מה** חטאת בצפון כו'. ולענין מתנות ליכא לאקשויי לחטאת בדדרשינן לעיל פרק קמא (דף י:) אותה דמה למעלה ואין אחרת דמה למעלה: **מה** עולה בצפון. וא"ת עיכובא מנא לן דבעולה לא ידעינן עיכובא אלא מק"ו דחטאת בדקאמר רב אדא בר אהבה לעיל (דף מח:) שלא יהא טפל חמור מן העיקר ודבר הלמד בקל וחומר אינו חוזר ומלמד בהיקש (לעיל נ:) אם לא נאמר דס"ל כרב פפא: **אלא** היקשא קמא למאי אתא. לא מצי למימר לענין ארבע מתנות על ארבע קרנות כדפרי' וכי תימא לענין פיסוק מתנות דנותן וחוזר ונותן כדקאמר רבי ישמעאל בעולה לעיל (דף נג:) כיון דאיתקש נמי לעולה אין לנו לשנות מעולה: **מה** חטאת אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה. תימה דלקמן פ' דם חטאת (דף צז:) ופ' התודה (מנחות דף פב:) נפקא לן מקרא אחרינא וא"ת כיון דאיתקש לחטאת אם כן יפסלו שלא לשמה כחטאת ולרבנן דדרשי בפ"ק (לעיל דף י:) אותה ניחא אבל לר' אליעזר קשה וצריך לדקדק בפ' התכלת (מנחות דף מח:) דגמר שלמי חובה משלמי נדבה ולא מקשינן לחטאת: **שאם** גלח על אחת משלשתן יצא. תימה דצריך קרא בנזיר המשלח שערו תחת הדוד של חטאת תיפוק לי מהך היקשא:

שלמים

גמרא מְנָא לָן דִּבְעֵי צָפוֹן. דְּתָנֵי רַבָּה בַּר רַב חָנָן קַמֵּיהּ דְּרָבָא ׳וַעֲשִׂיתֶם שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת [וְשָׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים׳, הִקִּישָׁן הַכָּתוּב לְחַטָּאת]. מַה חַטָּאת, בַּצָּפוֹן. אַף שַׁלְמֵי צִבּוּר, בַּצָּפוֹן. אָמַר לֵיהּ רָבָא, וְכִי חַטָּאת מֵהֵיכָן לְמִדָּה, מֵעוֹלָה. דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶיקֵּשׁ. אֶלָּא [אָמַר רָבָא], מִדְּתָנֵי רַב מָרֵי בְּרֵיהּ דְּרַב כַּהֲנָא, ׳עַל עֹלָתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם׳. מָה עוֹלָה, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. אַף זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. מָה עוֹלָה, בַּצָּפוֹן. אַף זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, בַּצָּפוֹן. אֶלָּא, הֵיקֵּשָׁא קַמָּא, לְמַאי אֲתָא. כִּי חַטָּאת, מַה חַטָּאת אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לִזְכְרֵי כְהוּנָּה. אַף זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, [אֵינָם נֶאֱכָלִין אֶלָּא] לִזְכְרֵי כְהוּנָּה. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, אִי הָכִי, גַּבֵּי אֵיל נָזִיר, דִּכְתִיב ׳וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ לַה' כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעוֹלָה, וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת שְׁנָתָהּ [תְּמִימָה] לְחַטָּאת, וְאַיִל אֶחָד [תָּמִים] לִשְׁלָמִים׳, הָכִי נַמִּי, נֵימָא דְּהִקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לְחַטָּאת, מַה חַטָּאת אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לִזְכְרֵי כְהוּנָּה, אַף אֵיל נָזִיר נַמִּי אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִזְכְרֵי כְהוּנָּה. הָכִי הַשְׁתָּא, הָתָם בֵּיוָן דִּכְתִיב ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאַיִל, מִכְּלָל דְּכוּלֵּיהּ בְּעָלִים אָכְלִי לֵיהּ. זְרוֹעַ בְּשֵׁלָה, מִיהָא לֹא לִיתְאֲכִיל אֶלָּא לִזְכְרֵי כְהוּנָּה. קַשְׁיָא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא, ׳קָדְשֵׁי׳ ׳קָדְשֵׁי קָדָשִׁים׳ לֹא אִיקְּרֵי. וְאֶלָּא, לְמַאי הִלְכְתָא, אִיתְקַשׁ. אָמַר רָבָא, שֶׁאִם גִּלַּח עַל אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן, יָצָא: **משנה** הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר, קָדְשֵׁי קָלִים. שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר, לְכָל אָדָם, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת. הַמּוּרָם מֵהֶם, כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, לְנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן, ׳אֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר׳. אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה, וְכִי רִאשׁוֹנִים בְּטוּמְאָה אֲכָלוּם. אֶלָּא ׳טָהוֹר׳, מִכְּלָל שֶׁהוּא טָמֵא. טָהוֹר מִטּוּמְאַת מִצְוָרָע, וְטָמֵא מִטּוּמְאַת זָב. וְאֵיזֶהוּ זֶה, זֶה מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. וְאֵימָא, טָהוֹר מִטּוּמְאַת זָב, וְטָמֵא מִטּוּמְאַת מֵת. וְאֵיזֶהוּ זֶה, זֶה מַחֲנֵה לְוִיָּה. אָמַר אַבַּיֵי, אָמַר קְרָא ׳וַאֲכַלְתֶּם אוֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ׳, ׳אוֹתָהּ׳ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, וְלֹא אַחֶרֶת בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. אַפְקָהּ, לְמַחֲנֵה לְוִיָּה. הֲדַר כְּתִיב, ׳בְּמָקוֹם טָהוֹר׳, אַפְקָהּ לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. רָבָא אָמַר, ׳אוֹתָהּ׳ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, וְלֹא אַחֶרֶת בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, אַפְקָהּ לְנַמְרֵי. הֲדַר כָּתַב רַחֲמָנָא ׳תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר׳, עַיְּילָא לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. וְאֵימָא, עַיְּילָא לְמַחֲנֵה לְוִיָּה. לַחֲדָא מְעַיְּילִינַן, לְתַרְתֵּי לֹא מְעַיְּילִינַן. אִי הָכִי, אַפִּיקֵי נַמִּי. (לחדא) [מֵחֲדָא] מַפִּקִינַן, מִתַּרְתֵּי לֹא מַפִּקִינַן. וְעוֹד, ׳לֹא תוּכַל לֶאֱכוֹל בִּשְׁעָרֶיךָ׳ כְּתִיב. אֶלָּא, מְחַוְּורְתָּא כִּדְאָמְרִי: **משנה** שְׁלָמִים, קָדָשִׁים קַלִּים. שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר, לְכָל אָדָם, בְּכָל מַאֲכָל, לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. הַמּוּרָם מֵהֶם, כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. אֶלָּא, שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם: **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן, ׳וְשָׁחַט אוֹתוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׳, ׳וְשָׁחַט אוֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׳, ׳וְשָׁחַט אוֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׳, לְהַכְשִׁיר אֶת כָּל הָרוּחוֹת בְּקָדָשִׁים קַלִּים. כַּל וָחוֹמֶר, לְצָפוֹן. וּמַה קָּדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ בְּכָל הָרוּחוֹת, הוּכְשְׁרוּ בַּצָּפוֹן. קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁהוּכְשְׁרוּ בְּכָל הָרוּחוֹת, אֵינוֹ דִּין שֶׁהוּכְשְׁרוּ בַּצָּפוֹן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא נֶאֱמַר הַכָּתוּב אֶלָּא לְהַכְשִׁיר צָפוֹן. שֶׁיָּכוֹל וַהֲלֹא דִּין הוּא, וּמַה קָּדָשִׁים קַלִּים שֶׁהוּכְשְׁרוּ בְּכָל הָרוּחוֹת, לֹא הוּכְשַׁר מְקוֹמָן אֶצֶל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, קָדָשִׁים שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ אֶלָּא בַּצָּפוֹן, אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא הוּכְשַׁר מְקוֹמָן אֶצֶל קָדָשִׁים קַלִּים. תַּלְמוּד לוֹמַר [׳וְשָׁחַט אוֹתוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׳, ׳לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׳, ׳לִפְנֵי] אֹהֶל מוֹעֵד׳.

במאי

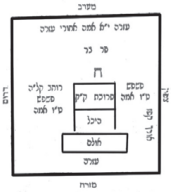
שלמים ששחטן קודם פתיחת ההיכל. מפורש בפ"ק דעירובין (דף ב.) ובפ' התכלת (מנחות דף מט:): **הוא** עצמו אין נעשה אלא בפתח פתוח.[ד] שהוילון משמשת עשוי לצניעות בעלמא שלא יסתכלו בהיכל בשעת שחיטה דאי משום לאחר שחיטה הרי יכולין לסגור הדלתות:

גובהה מאי. תימה אי גובהה חשיב הפסק א"כ כנגד המזבח יפסל שמפסיק ואין לומר משום דרואה פתח מלמעלה למזבח דהא סלקא דעתך השתא דגובהה שמנה מפסיק דליכא למימר משום דגובהה שמנה היה סותם כל הפתח דהא סבור שהיה הפתח גובה עשרים אמה כדפריך בסמוך[ה] וצ"ע דביומא פ"ק (דף טז:) גבי כהן השורף פרה שהיה כותל מזרחי נמוך שיוכל לראות פתח אהל מועד וקאמר התם דדרך פלגא אמתא עילאה היה יכול לראות ושמא היינו דוקא הזאה שהיתה מעומד אבל שחיטה[ו] היתה מיושב ואבתי תיקשי מכנגד המזבח אמאי כשר לשחוט כדאמר כל העזרה כולה כשרה לשחיטה: **שני** פשפשין היו בבית החליפות. במסכת מדות (דף לה:) דאולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות והיו לו שני פשפשין להכשיר את כל העזרה דאותו חצר עד כותל מערבי קרוי עזרה ולא כמו שפי' בקונטרס שהכל קרוי בית החליפות עד כותל מערבי ובפרק הניזקין (גיטין נד:) גבי כהן גדול ביוה"כ דקאמר דחזיניה בפשפש ופי' בקונטרס דשני פשפשין היו באותם החליפות ותימה גדול[ז] פירושו דדרך פשפשין לא היה יכול לראות כלל ופי' רבינו ריב"א דחזיני' דרך פשפש שיעשו פשפשין לראות אם פיגל ואם לאו וגם זה קשה דלעיל פרק כל הפסולין (דף לג.) פריך וניעביד פשפש הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ומפרש ה"ר יעקב מאורלינ"ש דההוא פשפש היינו דרך הלול שאחורי בית הכפרת שיראה משם דרך בית קדש הקדשים ובהיכל יכול לראות דרך פתח הגדול לאולם: **שנים** [ח] **לפר**. גבי שומרין מייתי להאי קרא בפ"ק דתמיד (דף כז.) תימה לי אחורי הכפרת היאך יכול לשחוט הא אינו יכול לראות שם פתח אהל מועד דרך חלון דלפר בר דהא איכא שני פרכות בין היכל ובין קדשי הקדשים ובפרכת לא היה שום פתח אלא אחת פרופה מן הדרום ואחת מן הצפון ויש לומר דהלול קרי פתח ורואה בו קדשי קדשים דלא גרע מאהל מועד כמו אחורי בית החליפות שהיו פשפשין וקרויין פתח וע"י כן כשר לשחוט עד כותל מערבי לפי שרואה בהן האולם שקרוי אהל מועד למאן דאמ' קדושת היכל ואולם חדא מילתא ולא נ"ל דבשלמא שני פשפשין דבית החליפות הוו שני פתחים קטנים ומשמשין כניסה ויציאה ומיקרו פתח אבל לפר בר חלון קטן ולא פתח מקרי ובסוף התערובות (לקמן פב:) קרי ליה דרך משופש ולא מיקרי ביאה דרך שם ואי הוה נקב בפתחו של היכל לא היה יכול לשחוט אם היה הפתח נעול על סמך אותו נקב קטן. ברו"ך: קדשי

בְּמַאי קָא מִיפְלְגִי. תַּנָּא קַמָּא סָבַר, תְּלָתָא קְרָאֵי כְּתִיבִי. חַד לְגוּפֵיהּ, דִּנְיָבְעֵי ״פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד״. וְחַד, לְהַכְשִׁיר צְדָדִין. וְחַד, לְפְסוֹל צִידֵי צְדָדִין. וְצָפוֹן, לֹא אִיצְטְרִיךְ קְרָא. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר, חַד לְגוּפֵיהּ, דִּנְיָבְעֵי פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. וְחַד, לְהַכְשִׁיר צָפוֹן. וְחַד, לְהַכְשִׁיר צְדָדִין, וְצִידֵי צְדָדִין, לֹא אִיצְטְרִיךְ קְרָא. מַאי שְׁנָא הָנָךְ, דִּכְתִיב ״פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד״, וּמַאי שְׁנָא הָתָם, דִּכְתִיב ״לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד״. קָא מַשְׁמַע לָן כְּדְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן קוֹדֶם שֶׁיִּפְתְּחוּ דַּלְתוֹת הַהֵיכָל, פְּסוּלִין. שֶׁנֶּאֱמַר ״וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד״, בִּזְמַן שֶׁהַפֶּתַח הַהֵיכָל פָּתוּחַ, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁהוּא נָעוּל. אִיתְּמַר נַמִּי, אָמַר מַר עוּקְבָא בַּר חָמָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן קוֹדֶם שֶׁיִּפְתְּחוּ דַּלְתוֹת הַהֵיכָל, פְּסוּלִין. שֶׁנֶּאֱמַר ״וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד״, בִּזְמַן שֶׁהַפֶּתַח הַהֵיכָל פָּתוּחַ, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁהוּא נָעוּל. בְּמַעֲרָבָא מַתְנֵי הָכִי, אָמַר רַב יַעֲקֹב בַּר אֲחָא אָמַר רַב אַשִׁי, שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן קוֹדֶם שֶׁיִּפְתְּחוּ דַּלְתוֹת הַהֵיכָל, פְּסוּלִים. וּבַמִּשְׁכָּן, קוֹדֶם שֶׁיַּעֲמִידוּ לְוִיִּם אֶת הַמִּשְׁכָּן, וּלְאַחַר שֶׁיְּפָרְקוּ לְוִיִּם אֶת הַמִּשְׁכָּן, פְּסוּלִים. פְּשִׁיטָא, מִוּגָּף, בְּנָעוּל דָּמֵי. וילון, מַאי. אָמַר רַבִּי זֵירָא, הוּא עַצְמוֹ, אֵין נַעֲשֶׂה אֶלָּא בְּפֶתַח פָּתוּחַ. גּוֹבְהָהּ, מַאי. תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי פְּשְׁפְּשִׁין הָיוּ בְּבֵית הַחֲלִיפוֹת, (וגובהן) [וְגוֹבַהּ] שְׁמוֹנָה כְּדֵי לְהַכְשִׁיר אֶת הָעֲזָרָה כּוּלָּהּ, לַאֲכִילַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְלִשְׁחִיטַת קָדָשִׁים קַלִּים. מַאי לָאו, דְּאִיכָּא בַּמַּיְיהוּ [גּוֹבְהָהּ] שְׁמוֹנָה. לֹא, (דגבהו נינהו) [דְּגָבְהִי אִינְהוּ] שְׁמוֹנָה. מֵיתִיבִי, כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ שָׁם, גּוֹבְהָן עֶשְׂרִים אַמָּה, וְרוֹחְבָּן עֶשֶׂר אַמָּה. פְּשִׁפְּשִׁין, שָׁאנֵי. וְהָאֵיכָּא צְדָדִין. (דמעייל) [דְּפָתַח] לְהוּ בְּקֶרֶן זָוִית. אֲחוֹרֵי בֵּית הַכַּפּוֹרֶת, מַאי. תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רָמִי בַּר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לוּל קָטָן הָיָה אֲחוֹרֵי בֵּית הַכַּפּוֹרֶת, גָּבוֹהַּ שְׁמוֹנָה אַמּוֹת, כְּדֵי לְהַכְשִׁיר אֶת הָעֲזָרָה לַאֲכִילַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְלִשְׁחִיטַת קָדָשִׁים קַלִּים. וְהֵיינוּ דִּכְתִיב ״שְׁנַיִם לַפֶּר בָּר״. מַאי, ״לַפֶּר בָּר״. אָמַר רַבָּה בַּר רַב שִׁילָא, כְּמַאן דְּאָמַר, כְּלַפֵּי בָּר. ״וַיַּשְׁלִחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ וגו׳. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, אֵין חַיָּבִין מִשּׁוּם טוּמְאָה אֶלָּא עַל

אורך

כמאי קמיפלגי. מאי קמרבי ת"ק בחד מהנך קראי דמייתי צפון מק"ו דאתא רבי אליעזר למימר לא תרבייה מיניה דקרא לצפון איצטריך: **דניבעי פתח אהל מועד**. כדאמרי' לקמן שאם אין שם פתח [כגון] קודם שיפתחו הדלתות וקודם שיעמידו הלוים את המשכן ולאחר שפירקוהו לא היה שוחט: **וחד להכשיר צדדין**. כל רוחב העזרה דלא תימא כנגד הפתח דוקא להכי הדר כתב לפני ולא כתיב פתח וכל האויר בכלל לפני דלא כתיב כנגד: **וחד לפסול צידי צדדין**. כגון לשכות ואפילו תוכן קדש פסולות לשחיטה כדלקמן דלא תימא מדפתח לאו דוקא לפני נמי לאו דוקא אלא שיהא אהל נטוי להכי הדר כתיב לפני למימרא דדוקא הוא ולא לשכות: **צפון לא איצטריך קרא**. דמק"ו קאתי: **וחד להכשיר צפון**. דק"ו מעוטי ממעיט ליה לאידך גיסא וק"ו דרבנן לא דריש דאיכא למימר להאי קבע צפון ולהאי שאר רוחות דמאי קדושתיה דצפון מדרום אלא דקביעת מקום בעלמא הוא: **וצידי צדדין**. לפסול לא איצטריך קרא אחרינא: [ב] **לפני**. כתיב בקרא קמא: **בזמן שהוא פתוח**. לשון פתח אינו אלא החלל והפותח והנועל קרוי דלת: **מוגף**. סגור ולא נעול כמו הגפת דלתות (ערכין דף יא:): **וילון**. פרוש כנגד הפתח מי הוי כנעול או לא: **הוא עצמו**. וילון עצמו אינו חשוב אלא כפתח פתוח דלצניעותא בעלמא עביד: **גובהה**. כגון תל או עץ מוטל כנגד הפתח מפסיק בין פתח לשחיטה [והפתח פתוח מאי]: **שני פשפשין היו בבית החליפות**. (עודף) שהאולם עודף על רוחב ההיכל לצפון ולדרום ט"ו אמה לכל צד וארבו למזרח מן המערב אינו אלא י"א אמות ובכותל המערבי של אותו עודף היו חלונות לגנוז סכינין מבחוץ ולכן קרוי החצר כנגדו עד כותל מערבי של העזרה בית החליפות ובאותן שני כתלים היו שני פתחים קטנים והכי נמי תניא להא בתוספתא בהדיא ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות ופתוחין למערב וקסבר אולם נמי קרוי אהל מועד: **להכשיר את כל העזרה**. את כל שאר העזרה שאינו בכלל לפני אהל מועד על ידי פתח ראשון והוו צידי צדדין כגון מכנגד (זויות) כותל האולם ולמערב בצפון ובדרום לבית החליפות ובית החליפות עצמו ואלו שני פשפשין מכשירין כל בית החליפות לארבו ולרחבו דקרינן מהשתא לפני ולקמן פריך הא איכא צדדין: **לאכילת קדשי קדשים**. קס"ד השתא דלאכילה נמי בעיא פנים ולקמן אמרינן סמי מכאן אכילה: ה"ג **מאי לאו דאיכא קמייהו גובהה שמנה**. שהיה כנגדן תל גבוה שמנה וש"מ גובהה לא פסיל: **לא דגביהי אינהו שמנה**. גובהן של פתחים ח' אמות: **פשפשין שאני**. שהן פתחים קטנים ואין משמשין כניסה ויציאה אלא לאבשורי בשמא בעלמא: **והא איכא צדדין**. היינו אויר שבין כותל אולם לכותל העזרה לדרום ולצפון דהוו להו אחורי אותם פתחים ולא הוו לפני: **דפתח להו בקרן זוית**. של אולם מקצת

הפתח פונה לצפון ומקצתו למערב וכן בדרום: **אחורי בית הכפרת**. אחת עשרה אמה היה אויר[ג] עד חומת העזרה למערב כזה: **מאי**. במאי מתכשר לשחיטה דקאמר כל העזרה כשרה: לול. כמין חלון פתוח מן התא שאחורי בית הכפרת לאויר העזרה: **והיינו דכתיב שנים לפר בר**. (בספר עזרא) (ד"ה א בו) משתעי במספר השומרים שהעמידו במקדש לכל הפתחין וקאמר שני שומרים העמידו לבר והיינו לאותו לול: **כמאן דאמר כלפי לבר** גרסינן. כלפי חוץ אחורי כל כותלי ההיכל וקדשי קדשים: **אין חייבין משום טומאה**. הנכנס טמא להר הבית אינו חייב אלא אם כן נכנס לתוך היקף חלל העזרה והוא

היה

[ח.]

תָּלָה הַפָּרָשָׁה בְּרָאשֵׁי הַמַּטּוֹת, שֶׁיְּהוּ מַתִּירִין נִדְרֵי הָעָם. רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל (שָׁם, ג): "לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ" – הוּא אֵינוֹ מֵיחֵל דְּבָרוֹ, הָא אַחֵר עוֹשֶׂה דְּבָרוֹ חֻלִּין, וְאֵי זֶה זֶה? זֶה חָכָם שֶׁמַּתִּיר נִדְרוֹ. חֲנִינָה בֶּן אֲחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר (תְּהִלִּים קיט, קו): "נִשְׁבַּעְתִּי וָאֲקַיֵּמָה" – פְּעָמִים שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר (שָׁם צה, יא): "אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי" – בְּאַפִּי נִשְׁבַּעְתִּי, חוֹזֵר אֲנִי בִּי.

וְכָל הַנִּדָּרִים חֲכָמִים הֵם שֶׁהֵם מַתִּירִין, וּתְנִינַן: 'אַרְבָּעָה נִדָּרִים הִתִּירוּ חֲכָמִים'! רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה רַבָּה: אֵלּוּ אֵינָן צְרִיכִין הֵתֵּר חָכָם. רַב וּשְׁמוּאֵל תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: אֵלּוּ אֵין צְרִיכִין הֵתֵּר חָכָם. הָתִיב אִיסִי: וַהֲרֵי לֹא מָצִינוּ פֶּתַח לִנְדָרִים אֶלָּא מִכָּן! אֲמַר לֵהּ שְׁמוּאֵל: חֲגַר עֲלֶיהָ מוֹתְנָא[ד]! מַתְנִיתָא פְּלִיגִי עַל אִיסִי: 'אַף זֶה יָכוֹל לְהָפֵר נִדְרוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי חָכָם'! פְּתַר לַהּ: כָּל נְדָרִים צְרִיכִין פֶּתַח מִ'מָּקוֹם אַחֵר', וְאֵלּוּ פְּתָחָן בְּצִדָּן.

אָמַר רַבִּי זְעִירָא: הָדָא דְאַתְּ אָמַר, בְּשֶׁאֵינָן מַעֲמִידִים. אֲבָל אִם הָיוּ מַעֲמִידִין – צְרִיכִין הֵתֵּר חָכָם. הֲרֵי זֶה מַעֲמִיד וְזֶה אֵינוֹ מַעֲמִיד, מֵאַחַר שֶׁבָּטֵל אֵצֶל זֶה – יִבָּטֵל זֶה.

תַּלְמִידוֹי דְּרַבִּי חִיָּה בַּר לוּלְיָנִי אָמַר: רַבִּי יוּדָן שְׁאַל, הָיָה אוֹמֵר זֶה 'בְּסֶלַע', וְזֶה אוֹמֵר לִתֵּן לוֹ בְּשָׁלֹשׁ, וְזֶה אוֹמֵר בְּשֶׁקֶל, מַעֲמִיד? מֵאַחַר שֶׁבָּטֵל דִּינָר אֵצֶל זֶה, יִבָּטֵל עוֹד דִּינָר אַחֵר אֶצְלוֹ, וְיִתְּנוּ לוֹ בִּשְׁנַיִם.

אָמַר רַבִּי אָמִי: מַאן תַּנָּא נִדְרֵי זֵירוּזִין? רַבִּי טַרְפוֹן. דּוּ פְתַר לַהּ בְּמַעֲמִידִין.

[ח:]

אָמַר רַבִּי בָּא: תְּפְתַּר דִּבְרֵי הַכֹּל שֶׁאֵין מַעֲמִידִין. אִין תֵּימַר בְּמַעֲמִידִין, נִתְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וְרַבִּי טַרְפוֹן שְׁנֵיהֶן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד! אִית תַּנֵּי תָּנֵי: 'הָרוֹצֶה', אִית תַּנֵּי תָּנֵי: 'אַף הָרוֹצֶה'. מַאן דְּמַר 'הָרוֹצֶה' – מְסַיַּע לְרַבִּי אָמִי. מַאן דְּמַר 'אַף הָרוֹצֶה' – מְסַיַּע לְרַבִּי בָּא.

רַבִּי פְּדָת בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מַאן תַּנָּא נִדְרֵי זֵירוּזִין? רַבִּי טַרְפוֹן. כְּנִי מַתְנִיתָא: 'כָּל נֵדֶר שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהוֹר הֲרֵי הוּא בָּטֵל, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא זָכוּר בִּשְׁעַת הַנֵּדֶר' – בְּשֶׁלֹּא הִתְנָה. אֲבָל אִם הִתְנָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ זָכוּר.

בִּנְדָרִים, אֲבָל בִּשְׁבוּעוֹת. תְּנֵיי בִּנְדָרִים, וְאֵין תְּנֵיי בִּשְׁבוּעוֹת. כְּהָדָא דְתָנֵי: שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין כִּתְנָיִין שֶׁבִּלְבֵּנוּ, לֹא כִּתְנָיִין שֶׁבִּלְבְּכֶם. אָמַר רַבִּי יוּדָה: כִּתְנָיִין שֶׁבִּלְבֵּנוּ הוּא מַשְׁבִּיעוֹ, וְלָמָּה הוּא מַתְנֶה עִמּוֹ? מִפְּנֵי הַהֲדְיוֹטוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ יֵשׁ תְּנָיִין בִּשְׁבוּעוֹת. תָּנֵי רַבִּי חֲנַנְיָה קֳמֵי רַבִּי מָנָא: וְהָא כְתִיב (דְּבָרִים כט, יד): "כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה". מָה אַתְּ שָׁמַע מִנַּהּ? אֲמַר לֵהּ: מָה דּוֹרוֹת הַבָּאִים אַחֲרֵינוּ אֵין בִּלְבָּן תְּנָיֵי, אַף אָנוּ אֵין בִּלְבֵּנוּ תְּנָיֵי.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: נִדְרֵי הֲבַאי? אָמַר 'אִם לֹא רָאִיתִי בַּדֶּרֶךְ הַזּוֹ כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם', 'אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד'.

[ד] חֲגֹר חַרְבְּךָ עַל מוֹתְנֶךָ, דְּהַיְנוּ עָלֶיךָ לְהִתְאַזֵּר כְּגִבּוֹר לְהָגֵן עַל דְּבָרֶיךָ

נִדְרֵי שְׁגָגוֹת כֵּיצַד? אָמַר ׳אִם אָכַלְתִּי וְאִם שָׁתִיתִי׳, וְנִזְכַּר שֶׁאָכַל וְשָׁכַח וְאָכַל וְשָׁתָה. אָמַר ׳קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי

[ט.]

שֶׁגְּנָבָה אֶת כִּיסִי, וְשֶׁהִיכְּתָ אֶת בְּנִי, וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הִכַּתּוֹ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא גְּנָבָה. רָאָה אוֹתָן אוֹכְלִין תְּאֵנִים, וְאָמַר לָהֶן: ׳הֲרֵי הֵן עֲלֵיכֶם כְּקָרְבָּן׳! וְנִמְצְאוּ אָבִיו אוֹ אָחִיו, וְהָיוּ עִמָּהֶן אֲחֵרִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֵן מֻתָּרִין, וּמַה שֶׁעִמָּהֶן אֲסוּרִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵלּוּ וָאֵלּוּ מֻתָּרִין.

גְּמָרָא: אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא עָבַר בָּהּ כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם? אֶלָּא כֵּן אֲנַן קָיְמִין: בִּרְאִיָּה אַחַת. וְהָא לוּלְיָנוּס מַלְכָּא, כַּד נְחַת לְתַמָּן נְחוּת עִמֵּיהּ מֵאָה עֶשְׂרִים רִיבְוָון? אֶלָּא כֵּן אֲנַן קָיְמִין: בִּרְאִיָּה אַחַת.

וְהָא חִוְיָה דְּשָׁבוּר מַלְכָּא, בְּלַע גַּמְלִין בְּלַע קְרוֹנִין. כַּד בָּעֵי מִקְּטְלוּנֵיהּ, מַלּוֹן פַּחְלִיץ שֶׁל גַּמְלִין תֶּבֶן וְיַהְבוּן בּוֹן גּוּמְרִין, וּבַלְעוֹן וּמִיתָ[ה]! אָמַר רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי: אֲנָה חֲמִית מְשַׁךְ דְּחִיוֵי, עָבַד עַל תַּמְנֵי מְסַסְטוּלָא[ו]. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יַעֲקֹב: אֲנָה חֲמִית מְשַׁךְ דְּחִיוֵי, סָלִיק בִּקְרוֹנִין לְמַלְכוּתָא. שְׁמוּאֵל אָמַר: בִּמְרָבָּע. אִין תֵּימַר בִּמְרָבָּע, לָמָּה לִי גְּדוֹל? אֲפִלּוּ קָטָן! אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: לֵית אוֹרְחֵיהּ דְּהָדֵן תַּנָּיָה מַתְפִּיס אֶלָּא מִלָּה רַבָּא. תֵּדַע לְךָ שֶׁהוּא כֵּן,

דִּתְנִינַן: ׳גָּמָל פּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר׳ - נִתְנֵי עַכְבָּר פּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר!

תָּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין מְרָבָּע מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. הָתִיב רַבִּי בֶּרֶכְיָה: וְהָתְנִינַן: ׳גּוּפָהּ שֶׁל בַּהֶרֶת כַּגָּרִיס הַקִּילְקִי מְרָבָּע׳! אָמַר רַבִּי בִּיסְנָא: כָּל גַּרְמָא דְּא דְּלֵית הוּא מְרָבָּע, וּלְמָה תְּנִינַן ׳מְרָבָּע׳? יַרְבְּעֻנָּה הוּא. וְהָא כִּנְעָה? מָלֵי קְטָרִין. וְהָא עֲנִיבָא דְּפִילָא? עֲגִיל הוּא מִלְּמַטָּה. אִית דְּבָעֵי מֵימַר: לָא אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶלָּא בִּבְרִיּוֹת. וְתָנֵי כֵּן: מְרָבָּע בָּאֶכְלִין, אֵין מְרָבָּע בִּבְרִיּוֹת.

"שָׁוְא" (דְּבָרִים ה, יז), וְ"שָׁקֶר" (שְׁמוֹת כ, יג) - שְׁנֵיהֶן נֶאֶמְרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְפֶה לוֹמַר, וְלֹא לְאֹזֶן לִשְׁמֹעַ. "זָכוֹר" (שָׁם, ח): וְ"שָׁמוֹר" (דְּבָרִים ה, יב) - שְׁנֵיהֶן בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֶמְרוּ, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְפֶה לוֹמַר וְלֹא לְאֹזֶן לִשְׁמֹעַ. מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת" (שְׁמוֹת לא, יד), "וּשְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִים" - נֶאֶמְרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְפֶה לוֹמַר וְלֹא לְאֹזֶן לִשְׁמֹעַ. "עֶרְוַת אֵשֶׁת אָחִיךָ לֹא תְגַלֵּה" (וַיִּקְרָא יח, טז), "יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ" (דְּבָרִים כה, ה) - שְׁנֵיהֶן נֶאֶמְרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד. "וְלֹא תִסֹּב נַחֲלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּטֶּה לְמַטֶּה אַחֵר" (בַּמִּדְבָּר לו, ז),

[ט:]

"וְכָל בַּת יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה" (שָׁם, ח) - שְׁנֵיהֶן נֶאֶמְרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד. "גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ" (דְּבָרִים כב, יב), "לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז" (שָׁם, יג) - שְׁנֵיהֶן בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֶמְרוּ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים סב, יב): "אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים, שְׁתַּיִם זוּ שָׁמָעְנוּ", וּכְתִיב (יִרְמְיָה כג, כט):

הַנָּחָשׁ שֶׁל שִׁבֹּר מַלְכָּא הָיָה בּוֹלֵעַ גְּמַלִּים וּקְרוֹנוֹת, וּכְדֵי לְהָרְגוֹ מִלְּאוּ [ה] עוֹרוֹת שֶׁל גְּמַלִּים בְּתֶבֶן שֶׁבְּתוֹכוֹ גֶּחָלִים לוֹחֲשׁוֹת, וּכְשֶׁבָּלַע מֵת.
[ו] רָאִיתִי עוֹר שֶׁל נָחָשׁ כֹּה גָּדוֹל, שֶׁעָשׂוּ מִמֶּנּוּ חִפּוּי לִשְׁמוֹנָה כִּסְאוֹת

״הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כְּאֵשׁ נְאֻם יְיָ וּכְפַטִּישׁ יְפֹצֵץ סָלַע.

שְׁבוּעַת שָׁוְא - בְּשֶׁנִּשְׁבַּע לְשַׁנּוֹת אֶת הַיָּדוּעַ לָאָדָם. שְׁבוּעַת שֶׁקֶר - בְּשֶׁנִּשְׁבַּע וּמַחֲלִיף. אִי זֶהוּ שָׁוְא וְאִי זֶהוּ שֶׁקֶר? רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: יָדוּעַ לִשְׁנַיִם - זֶהוּ שְׁבוּעַת שֶׁקֶר. לִשְׁלשָׁה - זֶהוּ שְׁבוּעַת שָׁוְא. רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: אֲפִלּוּ יָדוּעַ לִשְׁנַיִם וְאֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם מַכִּירוֹ - שְׁבוּעַת שָׁוְא הִיא. מַה נָפַק מִן בֵּינֵיהוֹן? שְׁנָה בוֹ בִּפְנֵי שְׁנַיִם וְהִשְׁלִיכוֹ לַיָּם, וְהִתְרוּ בוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן - אֵינוֹ לוֹקֶה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר - לוֹקֶה. הִתְרוּ בוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן - לוֹקֶה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר - אֵינוֹ לוֹקֶה.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה: אֲפִלּוּ בֵּיעָה וּמַרְגְּלִיתָא. וְהָן אֲפִלּוּ? אֶלָּא כְּגוֹן בֵּיעָה וּמַרְגְּלִיתָא.

תָּנֵי: כְּשֵׁם שֶׁנִּדְרֵי הֲבַאי מֻתָּרִין, כָּךְ שְׁבוּעוֹת הֲבַאי מֻתָּרוֹת. וְהָתָנֵי שְׁבוּעוֹת הֲבַאי אֲסוּרוֹת! רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי פְּדָת: כָּאן - בְּמַעֲמִידִין, וְכָאן - בְּשֶׁאֵינָן מַעֲמִידִין. אָמַר רַבִּי בָּא: אֲפִלּוּ תֵּימָא כָּאן וְכָאן בְּמַעֲמִידִין, כָּאן וְכָאן בְּשֶׁאֵין מַעֲמִידִין. כָּאן, בְּמֵיחַל שְׁבוּעָה עַל נְכָסָיו, ׳שְׁבוּעַת נְכָסַי עָלַי׳ - נְכָסָיו אֲסוּרִין, הָא לְלָקוֹת אֵינוֹ לוֹקֶה.

כְּשֵׁם שֶׁנִּדְרֵי זִירוּזִין מֻתָּרִין, כָּךְ שְׁבוּעוֹת זִירוּזִין מֻתָּרוֹת. עוֹד הוּא בְּמֵיחַל שְׁבוּעָה עַל נְכָסָיו, ׳שְׁבוּעַת נְכָסַי עָלַי׳ - נְכָסָיו אֲסוּרִין, הָא לְלָקוֹת אֵינוֹ לוֹקֶה.

חִזְקִיָּה אָמַר: הָהֵן דְּמִישְׁתְּבַע עַל תְּרֵי דְּנוּן תְּרֵי - לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא. רַבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הָהֵין דַּחֲמָא מִטְרָא נָחִית וְמַר: ׳קִרִי בָּלֵי בְּרִיקְשׁוֹן׳[1] - לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא. רַבִּי חוּנְיָא, רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַבּוּן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בּוּלְיוֹת הָיוּ בִּיהוּדָה, וְכֻלָּן חָרְבוּ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא שֶׁהִיא שֶׁל אֱמֶת. דִּכְתִיב (יִרְמְיָה ב, ל): ״לַשָּׁוְא הִכֵּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם.

תַּמָּן תְּנִינַן: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל כְּכָר זוֹ׳, דָּבָר שֶׁאֵלּוּ בִּנְדָרִין אָסוּר, וּבִשְׁבוּעוֹת מֻתָּר. לָא עַל הָדָא אִיתְאֲמְרַת, אֶלָּא עַל הָדָא: אֶחָד דְּבָרִים שֶׁל עַצְמוֹ, וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁל אֲחֵרִים. אָמַר רַבִּי בָּא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: ׳שְׁבוּעָה שֶׁנָּתַן פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי מָנֶה׳, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נָתַן,

[י.]

מֵאַחַר שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לַבָּא, אֵין בְּיָדוֹ לְשֶׁעָבַר. אַשְׁכַּח תָּנֵי עַל תַּרְתֵּיהוֹן.

זֶה חוֹמֶר בִּשְׁבוּעוֹת מִבִּנְדָרִין, שֶׁשִּׁגְגַת שְׁבוּעוֹת אֲסוּרָה, וְשִׁגְגַת נְדָרִין מֻתֶּרֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר לָקִישׁ בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: מַה בָּא רַבִּי עֲקִיבָה לְהוֹסִיף עַל דִּבְרֵי בֵית הִלֵּל? כַּיי דְּתִנְיָן תַּמָּן: ׳עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָה וְלִמֵּד שֶׁנֶּדֶר שֶׁהַתֵּר מִכְּלָלוֹ הֻתַּר כְּלוּ׳? אָמַר לֵהּ: מָה אִם תַּמָּן, נֶדֶר שֶׁהוּא צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם, אַתְּ אָמַר ׳נֶדֶר שֶׁבָּטַל מִקְצָתוֹ בָּטַל כֻּלּוֹ׳, כָּאן, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם לֹא כָּל שֶׁכֵּן? רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם

[1] הֲרֵינִי נִשְׁבַּע בַּאֲדוֹן שֶׁיּוֹרֵד הַרְבֵּה גֶּשֶׁם

רַבִּי הִילָא: מִשֵּׁם נֵדֶר טָעוּת, שֶׁאִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁאַבָּא וְאָחִי שָׁם - לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: נִדְרֵי אוֹנָסִין? הִדִּירוֹ חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, חָלָה הוּא אוֹ שֶׁחָלָה בְּנוֹ, אוֹ שֶׁעִכְּבוֹ נָהָר - הֲרֵי אֵלּוּ נִדְרֵי אוֹנָסִין.

גְּמָרָא: מִפְּנֵי שֶׁחָלָה, הָא אִם לֹא חָלָה לֹא? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: ״אָסוּר עַד שֶׁיִּתֵּן״. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וּלְמָה לִית אָנַן פָּתְרִין לָהּ דִּבְרֵי הַכֹּל? כַּיי דְּמַר רַבִּי זְעֵירָא: בִּסְתָם חֲלוּקִין. מָה אָנַן קָיְמִין? אִם בְּזֶה אוֹמֵר: ״מִפְּנֵי כְבוֹדִי״, וְזֶה אוֹמֵר: ״מִפְּנֵי כְבוֹדִי״ - דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר.

[י:]

אִם בְּזֶה אוֹמֵר ״מִפְּנֵי כְבוֹדִי״, וְזֶה אוֹמֵר: ״מִפְּנֵי כְבוֹדֵךְ אָמַרְתִּי״ - דִּבְרֵי הַכֹּל מֻתָּר. אָמַר רַבִּי הִילָא: כֵּן אוֹרְחֵהּ דְּבַר נָשָׁא מֵימוֹר לְחַבְרֵיהּ: ״כּוּרוּסְתִּי בָּיֶיהּ״[ח].

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: נוֹדְרִין לְהָרָגִים, וּלְחָרְמִים, וּלְמוֹכְסִין, שֶׁהִיא תְּרוּמָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּרוּמָה. שֶׁהֵן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינָן שֶׁלָּהֶן. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בַּכֹּל נוֹדְרִין, חוּץ מִבִּשְׁבוּעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אַף בִּשְׁבוּעָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יִפְתַּח לוֹ בְּנֶדֶר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמֵר: אַף יִפְתַּח לוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמֵר: בְּמַה שֶׁהוּא מַדִּירוֹ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמֵר: אַף בְּמַה שֶׁאֵינוֹ מַדִּירוֹ. כֵּיצַד? אָמְרוּ לוֹ ״אֱמוֹר: קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי״ - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת, וּבָנָיו אֲסוּרִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵלּוּ וָאֵלּוּ מֻתָּרִין.

גְּמָרָא: לְהָרָגִים בַּהֲרָגָה. לְחָרָמִים בִּשְׁעַת הַחֵרֶם. תָּנֵי רַבִּי יוּדָה בֶּן פָּזִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אִם הָיָה דָּבָר שֶׁל סַכָּנָה - מֻתָּר. רַב אַחָא, רַבִּי חִינְנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אִם הָיָה דָּבָר שֶׁל יִשּׁוּב - אָסוּר.

תָּנֵי: תּוֹלִים בְּגוֹיִם וּבְמַלְכוּת, אֲבָל לֹא בְּיִשְׂרָאֵל. שֶׁבַּעֲלֵי זְרוֹעַ מְצוּיִין לִפּוֹל, דְּלָא יִפֵּל וְיִגַּלְגֵּל עֲלוֹהִי קַדְמֵיתָא.

עָבַר וּפָתַח, עַל דְּבֵית שַׁמַּאי מַהוּ? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת, וּבָנָיו אֲסוּרִין. הָדָא אָמְרָה, עָבַר וּפָתַח עַל דְּבֵית שַׁמַּאי אָסוּר.

[יא.]

הַוּוֹן בָּעֵיי מֵימַר בִּנְדָרִים, הָא בִּשְׁבוּעוֹת לָא. אַשְׁכַּח תָּנֵי: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר (וַיִּקְרָא יט, יב): ״לֹא תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר״ - נִשְׁבַּע אַתְּ לְהָרָגִין וּלְחָרְמִין וּלְמוֹכְסִין.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: ״הֲרֵי נְטִיעוֹת הָאֵלּוּ קָרְבָּן אִם אֵינָן נִקְצָצוֹת״, וְ״טַלִּית זוֹ קָרְבָּן אִם אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת״ - יֵשׁ לָהֶן פְּדִיוֹן. ״הֲרֵי נְטִיעוֹת הָאֵלּוּ קָרְבָּן עַד שֶׁיִּקָּצְצוּ״, וְ״טַלִּית זוֹ קָרְבָּן עַד שֶׁתִּשָּׂרֵף״ - אֵין לָהֶן פְּדִיוֹן.

גְּמָרָא: רָאָה קְצִיעוֹת הַמֶּלֶךְ מְמַשְׁמְשִׁין וּבְאִין, רָאָה דְּלֵקָה מְמַשְׁמֶשֶׁת וּבָאָה, וְאָמַר: ״הֲרֵי נְטִיעוֹת הָאֵלּוּ קָרְבָּן אִם אֵינָן נִקְצָצוֹת״, ״טַלִּית זוֹ קָרְבָּן אִם אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת וְנִקְרָעָה״ - לְמַפְרִיעָן קָדְשׁוּ אוֹ מִכָּן וְלַבָּא?

ח כָּאֲבָה לִי הַבֶּטֶן וְלֹא יְכוֹלְתִּי לֶאֱכֹל

מַה נָפִיק מִבֵּינֵיהוֹן? נֶהֱנָה מֵהֶן. אִין תֵּימַר לְמַפְרֵיעָן קֳדְשׁוּ – מָעַל. אִין תֵּימַר מִכָּן וְלַבָּא – לֹא מָעַל.

חִזְקִיָּה אָמַר: פְּדָיָן חָזְרוּ לִקְדוּשָׁתָן. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פְּדָיָן פְּדוּיִין. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן, אֵין לָהּ פִּדְיוֹן! פִּתַּר לַהּ: לִכְשֶׁיְּקַצְּצוּ אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַה דְּאָמַר חִזְקִיָּה – בְּשֶׁפְּדָיִין הוּא, אֲבָל אִם פְּדָיָן אַחֵר – פְּקֵעָה מֵהֶן קְדֻשָּׁתָן. מְחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי: תַּמָּן הוּא אָמַר, פְּדָיָן פְּקֵעָה מֵהֶן קְדֻשָּׁתָן. וְכָא הוּא אָמַר, נִשֵּׂאת לְאַחֵר לֹא פְּקֵעוּ מִמֶּנָּה קִדּוּשִׁין!

[יא:]

לָא צָרְכָה דֵּלָא: בְּשֶׁנָּתַן לָהּ שְׁתֵּי פְרוּטוֹת, אַחַת מִכְּבָר, וְאַחַת לִכְשֶׁיִּגְרְשֶׁנָּה, מַהוּ?

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַנּוֹדֵר מִיּוֹרְדֵי הַיָּם, מָתָר בְּיוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה; וּמִיּוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה, אָסוּר בְּיוֹרְדֵי הַיָּם, שֶׁיּוֹרְדֵי הַיָּם בִּכְלָל יוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה. לֹא כְאֵלּוּ הַהוֹלְכִים מֵעַכּוֹ לְיָפוֹ, אֶלָּא בְּמִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְפָרֵשׁ.

גְּמָרָא: שֶׁלֹּא תֹּאמַר אֵלּוּ הַהוֹלְכִים מֵעַכּוֹ לְיָפוֹ, אֶלָּא בְּמִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְפָרֵשׁ. **מִיּוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה אָסוּר בְּיוֹרְדֵי הַיָּם,** וְלֹא סוֹף דָּבָר אֶלָּא כְּגוֹן אֵלּוּ הַהוֹלְכִין מֵעַכּוֹ לְיָפוֹ, אֶלָּא בְּמִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְפָרֵשׁ. וְלֹא מִיּוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה נָדַר? הָדָא אָמְרָה, שְׁיּוֹרְדֵי הַיָּם בִּכְלָל יוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה. נָדַר מִיּוֹרְדֵי הַיָּם לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, נַעֲשׂוּ בְנֵי יַבָּשָׁת? תִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָה, דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר: אַחַר הַנֶּדֶר. וְרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: אַחַר הָאִסָּר. וּבְאִלֵּין טַלָיָתָא[ט] – צְרִיכָה.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הַנּוֹדֵר ׳מֵרוֹאֵי הַחַמָּה׳ – אָסוּר אַף בְּסוּמִין, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא לְמִי שֶׁהַחַמָּה רוֹאָה אוֹתוֹ. הַנּוֹדֵר ׳מִשְּׁחוֹרֵי הָרֹאשׁ׳ – אָסוּר בַּקֵּרְחִים וּבְבַעֲלֵי שֵׂיבוֹת, וּמֻתָּר בִּנָּשִׁים וּבְקְטַנִּים, שֶׁאֵינָן נִקְרָאִין שְׁחוֹרֵי רֹאשׁ אֶלָּא אֲנָשִׁים. הַנּוֹדֵר מִן הַיְלוּדִים – מֻתָּר בַּנּוֹלָדִים, מִן הַנּוֹלָדִים – רַבִּי מֵאִיר מַתִּיר אַף בַּיְלוּדִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא נִתְכַּוֵּן זֶה

[יב.]

אֶלָּא בְּמִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִוָּלֵד.

גְּמָרָא: מַה טַעֲמָא דְרַבִּי מֵאִיר? ״וְעַתָּה שְׁנֵי בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ״ (בְּרֵאשִׁית מח, ה), וּכְבָר נוֹלְדוּ. מַה טַעֲמָא דְרַבָּנִין? ״הִנֵּה בֵן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד יֹאשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ״ (מְלָכִים א׳ יג, ב), וַעֲדַיִן לֹא נוֹלַד.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: הַנּוֹדֵר מִשּׁוּבְתֵי שַׁבָּת – אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וְאָסוּר בְּכוּתִים. מֵאוֹכְלֵי הַשּׁוּם – אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וְאָסוּר בְּכוּתִים. וּמֵעוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם – אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וּמֻתָּר בְּכוּתִים. ׳קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לִבְנֵי נֹחַ׳ – מֻתָּר בְּיִשְׂרָאֵל וְאָסוּר בְּאֻמּוֹת. ׳שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְזֶרַע אַבְרָהָם׳ – אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וּמֻתָּר בְּאֻמּוֹת. ׳שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל׳ – לוֹקֵחַ בְּיָתֵר וּמוֹכֵר בְּפָחוֹת. ׳שְׁיִשְׂרָאֵל נֶהֱנִין לִי׳ – לוֹקֵחַ בְּפָחוֹת וּמוֹכֵר בְּיָתֵר, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. ׳שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָהֶם וְהֵם לִי׳ – יֶהֱנֶה לְאֻמּוֹת.

[ט] הַמְּטַיְּלִים בְּסִירוֹת קְטַנּוֹת בְּסָמוּךְ לֶחוֹף

גְּמָרָא: וְאֵין יִשְׂמָעֵאל בִּכְלַל זַרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם? "כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע" (בְּרֵאשִׁית כא, יב). וְאֵין עֵשָׂו בִּכְלַל זֶרַע יִצְחָק? אָמַר רַבִּי יוּדָן בַּר שָׁלוֹם: "בְּיִצְחָק" - בְּמִקְצָת יִצְחָק. רַב הוּנָא אָמַר: בֵּי"ת תְּרֵי, בֵּן שֶׁהוּא עָתִיד לִנְחֹל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי גֵּרְשׁוֹם בְּשֵׁם רַב אַחָא (בַּמִּדְבָּר כד, יז): "דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב" - מִמִּי דָּרַךְ כּוֹכָב וְעָתִיד לַעֲמֹד? מִיַּעֲקֹב.

רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי חוּנָא: עָתִיד עֵשָׂו הָרָשָׁע לַעֲטֹף טַלִּיתוֹ, וְלֵישֵׁב עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן לֶעָתִיד לָבוֹא, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא גּוֹרְרוֹ וּמוֹצִיאוֹ מִשָּׁם. מַה טַּעֲמָא? "אִם תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם יְיָ" (עוֹבַדְיָה א, ד), וְאֵין "כּוֹכָבִים" אֶלָּא צַדִּיקִים, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (דָּנִיֵּאל יב, ג): "וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד".

[יב:]

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: ׳קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לַעֲרֵלִים׳ - מֻתָּר בַּעֲרֵלֵי יִשְׂרָאֵל, וְאָסוּר בְּמוּלֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם. ׳שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְמוּלִים׳ - אָסוּר בַּעֲרֵלֵי יִשְׂרָאֵל, וּמֻתָּר בְּמוּלֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם. שֶׁאֵין הָעָרְלָה קְרוּיָה אֶלָּא לְשֵׁם הַגּוֹיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ט, כה): "כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עֲרֵלֵי לֵב", וְאוֹמֵר (שְׁמוּאֵל א׳ יז, לו): "וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל הַזֶּה כְּאַחַד מֵהֶם", וְאוֹמֵר (שְׁמוּאֵל ב׳ א, כ): "פֶּן תִּשְׂמַחְנָה בְּנוֹת הַפְּלִשְׁתִּים פֶּן תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים". רַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: מְאוּסָה הִיא הָעָרְלָה שֶׁנִּתְגַּנּוּ בָהּ הָרְשָׁעִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עַרְלֵי לֵב".

רַבִּי יִשְׂמָעֵאל אוֹמֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁשִּׁלֵּשׁ־עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת נִכְרְתוּ עָלֶיהָ. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁהִיא דּוֹחָה שַׁבָּת הַחֲמוּרָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁלֹּא נִתְלָה לְמֹשֶׁה הַצַּדִּיק עָלֶיהָ מְלֹא שָׁעָה. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁהִיא דּוֹחָה אֶת הַנְּגָעִים. רַבִּי אוֹמֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁכָּל הַמִּצְוֹות שֶׁעָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ לֹא נִקְרָא שָׁלֵם עַד שֶׁמָּל, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יז, א): "הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים". דָּבָר אַחֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁאִלּוּלֵא הִיא לֹא בָרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה לג, כה): "כֹּה אָמַר יְיָ אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי". דָּבָר אַחֵר: גְּדוֹלָה הַמִּילָה, שֶׁהִיא שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹות שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כד, ח): "הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְיָ עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה".

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בַּר מַרְיָה: כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית טו, יח): "בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת יְיָ בְּרִית אֶת אַבְרָם לֵאמֹר וגו׳, עַד (שָׁם יז, כא): "וְאֶת בְּרִיתִי אָקִים אֶת יִצְחָק" וגו׳ - שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת.

"בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל" (וַיִּקְרָא יב, ג) - אֲפִלּוּ בַּשַּׁבָּת. מָה אֲנִי מְקַיֵּם (שְׁמוֹת לא, יד): "מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת"? בְּשֶׁאָר מְלָאכוֹת חוּץ מִמִּילָה. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא אַף מִילָה, וּמָה אֲנִי מְקַיֵּם ׳בַּשְּׁמִינִי יִמּוֹל׳? חוּץ מִן

הַשַּׁבָּת! תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּבְיוֹם" - אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת.

בַּתּוֹרָה וּבַנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים מָצִינוּ שֶׁהַשַּׁבָּת שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹות שֶׁבַּתּוֹרָה. בַּתּוֹרָה דִּכְתִיב (שָׁם טז, כח): "עַד אָנָה מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתָי". וּכְתִיב (שָׁם, כט): "רְאוּ כִּי יְיָ נָתַן לָכֶם אֶת הַשַּׁבָּת". בַּנְּבִיאִים דִּכְתִיב (יְחֶזְקֵאל כ, כא): "וַיַּמְרוּ בִי הַבָּנִים בְּחֻקּוֹתַי לֹא הָלָכוּ" וְגוֹ'. וּכְתִיב (שָׁם, יג): "וְאֶת שַׁבְּתֹתַי חִלְּלוּ מְאֹד". בַּכְּתוּבִים דִּכְתִיב (נְחֶמְיָה ט, יג): "וְעַל הַר סִינַי יָרַדְתָּ", וּכְתִיב (שָׁם, יד): "וְאֶת שַׁבַּת קָדְשְׁךָ הוֹדַעְתָּ לָהֶם" וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי אָבוּנָה: "מִצְוֹות" שַׁבָּת מַלְיָא, לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁהִיא שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל מִצְוֹותֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה, וְהַמִּילָה דּוֹחָה אוֹתָהּ. מָשָׁל לִשְׁנֵי מַטְרְנִיּוֹת שֶׁהָיוּ בָּאוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְאֵין אַתְּ יוֹדֵעַ אֵי זוֹ גְּדוֹלָה מֵחֲבֶרְתָּהּ. זוֹ שֶׁהִיא יוֹרֶדֶת מִפְּנֵי חֲבֶרְתָּהּ, אַתְּ יוֹדֵעַ שֶׁחֲבֶרְתָּהּ גְּדוֹלָה מִמֶּנּוּ.

עֲבוֹדָה זָרָה קָשָׁה מִכֻּלָּם (בַּמִּדְבָּר טו, כב): "וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה". אָמַר רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי: חִלּוּל הַשֵּׁם קָשֶׁה מִכֻּלָּן, הָדָא הִיא דִכְתִיב (יְחֶזְקֵאל כ, לט): "וְאַתֶּם בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ גִּלּוּלָיו לְכוּ עִבְדוּ וְאֵת שֵׁם קָדְשִׁי לֹא תְחַלְּלוּ" וְגוֹ'.

וְעַל-יְדֵי שֶׁנִּתְעַצֵּל מֹשֶׁה בְּמִילָה, בִּקֵּשׁ הַמַּלְאָךְ לְהָרְגוֹ. הָדָא הִיא דִכְתִיב (שְׁמוֹת ד, כד): "וַיְפַגְּשֵׁהוּ יְיָ וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ". אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: חַס וְשָׁלוֹם לֹא נִתְעַצֵּל מֹשֶׁה בְּמִילָה, אֶלָּא שֶׁהָיָה דָּן בְּעַצְמוֹ וְאוֹמֵר: אִם לָמוּל וְלָצֵאת - סַכָּנָה הִיא. וְאִם לִשְׁהוֹת - הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אָמַר לוֹ (שָׁם, יט): "לֵךְ שֻׁב מִצְרָיִם". אֶלָּא עַל-יְדֵי שֶׁנִּתְעַצֵּל בְּלִינָה קֹדֶם הַמִּילָה.

[יג.]

הָדָא הִיא דִכְתִיב: "וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן". אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: חַס וְשָׁלוֹם, לֹא בִקֵּשׁ הַמַּלְאָךְ לַהֲרֹג לְמֹשֶׁה, אֶלָּא לַתִּינוֹק. בֹּא וּרְאֵה, מִי קָרוּי חָתָן? מֹשֶׁה אוֹ הַתִּינוֹק? אִית תַּנַּי תָּנֵי: מֹשֶׁה קָרוּי חָתָן. וְאִית תַּנַּי תָּנֵי: הַתִּינוֹק קָרוּי חָתָן. מַאן דְּאָמַר מֹשֶׁה קָרוּי חָתָן: 'חֲתַן, דָּמִים מִתְבַּקֵּשׁ מִיָּדְךָ'. וּמַאן דְּאָמַר הַתִּינוֹק קָרוּי חָתָן: 'חָתָן, בְּדָמִים אַתְּ עוֹמֵד לִי'.

"וַתִּקַּח צִפֹּרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת עָרְלַת בְּנָהּ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו" (שְׁמוֹת ד, כה), רַבִּי יוּדָה וְרַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבָּנִין. חַד אָמַר: לְרַגְלָיו שֶׁל מֹשֶׁה, וְחוֹרָנָה אָמַר: לְרַגְלָיו שֶׁל מַלְאָךְ, וְחוֹרָנָה אָמַר: לְרַגְלָיו שֶׁל תִּינוֹק. מַן דְּאָמַר לְרַגְלָיו שֶׁל מֹשֶׁה - 'הֵילָךְ גִּזֵּי חוֹבֵךְ'. מַן דְּאָמַר לְרַגְלוֹ שֶׁל מַלְאָךְ - 'הֵילָךְ עֲבַד שְׁלִיחָתָךְ'. מַן דְּאָמַר לְרַגְלָיו שֶׁל תִּינוֹק - נָגְעָה בְּגוּף הַתִּינוֹק.

"וַיִּרֶף מִמֶּנּוּ אָז אָמְרָה חֲתַן דָּמִים לַמּוּלוֹת" (שָׁם, כו). מִכָּן לִשְׁתֵּי מִילוֹת: אַחַת לִפְרִיעָה, וְאַחַת לִצִיצִין.

"יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ" (וַיִּקְרָא יב, ג) - אַף-עַל-פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם בַּהֶרֶת. מָה אֲנִי מְקַיֵּם (דְּבָרִים כד, ח): "הִשָּׁמֶר בְּנֶגַע הַצָּרַעַת לִשְׁמֹר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת" וְגוֹ'? חוּץ מִמִּילָה. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא אַף בְּמִילָה, מָה אֲנִי מְקַיֵּם "יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ"? בִּזְמַן שֶׁאֵין שָׁם בַּהֶרֶת! תַּלְמוּד

לוֹמַר: "בְּשַׂר" - אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם בַּהֶרֶת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹנָה, דְּאָמַר מִצְוַת עֲשֵׂה דּוֹחָה אֶת מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינָהּ כְּתָבָה בְּצִדָּהּ - נִיחָא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסָה, דְּאָמַר אֵין מִצְוַת עֲשֵׂה דּוֹחָה לְמִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה כְּתָבָה בְּצִדָּהּ? מִכֵּיוָן דִּכְתִיב "בְּשַׂר עָרְלָתוֹ" - כְּמִי שֶׁהִיא כְּתוּבָה בְּצִדָּהּ.

הַדְרָן עֲלָךְ פֶּרֶק אַרְבָּעָה נְדָרִים

פֶּרֶק רְבִיעִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: אֵין בֵּין הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ לְמֻדָּר מִמֶּנּוּ מַאֲכָל, אֶלָּא דְּרִיסַת הָרֶגֶל, וְכֵלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן אֹכֶל נֶפֶשׁ. הַמֻּדָּר הֲנָאַת מַאֲכָל מֵחֲבֵרוֹ, לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ נָפָה וּכְבָרָה, וְרֵיחַיִם וְתַנּוּר, אֲבָל מַשְׁאִיל לוֹ חָלוּק וְטַלִּית, נְזָמִים וְטַבָּעוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין עוֹשִׂין בּוֹ אֹכֶל נֶפֶשׁ. מָקוֹם שֶׁמַּשְׁכִּירִין כַּיּוֹצֵא בָּהֶן - אָסוּר.

גְּמָרָא: הָא דָבָר שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ אֹכֶל נֶפֶשׁ - אָסוּר, וְלָא מִמַּאֲכָל נָדַר? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כְּנִי מַתְנִיתָא: אֵין בֵּין מֻדָּר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ לְמֻדָּר הֲנַיָּת מַאֲכָל מֵחֲבֵרוֹ. תַּנֵּי דְּבֵית רַבִּי כֵּן: הַמֻּדָּר הֲנַיַּת מַאֲכָל מֵחֲבֵרוֹ, לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ נָפָה וּכְבָרָה, רֵחַיִם וְתַנּוּר.

תָּנֵי: אֲבָל מַשְׁאִילוֹ כּוֹסוֹת וּקְעָרוֹת וְתַמְחוּיִין, שֶׁאֵינָן מְהַנִּין אֶת הָאוֹכֵל, אֲבָל מְכַנְּסִין אֶת הָאוֹכֵל. לְפָסִים וּקְדֵרוֹת - אָסוּר. לִטְחֹן וְלִדְרֹךְ - אָסוּר. לִקְצֹר - צְרִיכָא, וְלִבְצוֹר צְרִיכָא. הֲנַיַּת מַאֲכָל מַהוּ? תָּנֵי: 'אֲבָל מַשְׁאִילוֹ קוֹרְדוֹם'. הֲוֵינַן סָבְרִין מֵימַר בְּקֻרְדּוֹם שֶׁל בַּקָּעִי. תִּפָּתֵר בְּקֻרְדּוֹם שֶׁל מַכּוֹשׁ, וְלֵית שָׁמַע מִנֵּיהּ כְּלוּם.

רַבִּי אַבּוּנָא אָמַר: רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: אָהָן יוֹסְטָה, מִכֵּיוָן דִּי מַרְחִיק וְחָשַׁר בַּהּ קִמְחָא אָסוּר מִשְׁאַל לֵיהּ[ו]? רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא: שֶׁהוּא

[יג:]

כְּנוֹתֵן לוֹ מָעוֹת לִקַּח בָּהֶן כְּכָר. רַבִּי בּוּן בַּר חִיָּה בָּעֵי: מֵעַתָּה אָסוּר לְהַשְׁאִיל לוֹ מָעוֹת, שֶׁהוּא כְּנוֹתֵן לוֹ מָעוֹת לִקַּח בּוֹ כִּכָּר? רַבִּי אַבִינָא אָמַר: רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: אִלּוֹן קוּזְמִידַיָּא[יא] דְּאִית עֲלֵיהוֹן, אֲסִיר מִשְׁאַל לוֹן?

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הַמֻּדָּר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ, שׁוֹקֵל לוֹ אֶת שִׁקְלוֹ, וּפוֹרֵעַ לוֹ אֶת חוֹבוֹ, וּמַחֲזִיר לוֹ אֲבֵדָתוֹ. מָקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין עָלֶיהָ שָׂכָר - תִּפֹּל הֲנָיָה לְהֶקְדֵּשׁ.

גְּמָרָא: רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל בָּעֵי: הַפּוֹרֵעַ שְׁטַר חוֹבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, תִּפְלוּגְתָּא דְּחָנָן וּבְנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: טַעְמָא דִּבְנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים, תַּמָּן לֹא עָלַת עַל דַּעְתּוֹ שֶׁיִּמּוֹת אִשְׁתּוֹ בָּרָעָב, בְּרַם הָכָא מְפַיֵּס הֲוֵינָא לֵהּ וְהוּא מוֹחֵל לִי. הָגַע עַצְמָךְ, דַּהֲוָה גַבֵּיהּ מַשְׁכּוֹן? מְפַיֵּס הֲוֵינָא לֵהּ וְהוּא יָהַב לִי מַשְׁכּוֹנִי. עַד כְּדוֹן בְּבַעַל חוֹב שֶׁאֵינוֹ דּוֹחֵק, וַאֲפִלּוּ בְּבַעַל חוֹב

[ו] סִינָר הֶעָשׂוּי כְּמַעֲשֵׂה רֶשֶׁת, הַאִם מֻתָּר לְהַשְׁאִילוֹ לְמֻדָּר מִמֶּנּוּ מַאֲכָל מִכֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לִנְפּוֹת בּוֹ קֶמַח?

[יא] תַּכְשִׁיטִים שֶׁל אֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים

שֶׁדּוֹחֵק? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: וְשׁוֹקֵל אֶת שִׁקְלוֹ. וְלֹא שָׁקַל אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ?! הֲדָא אָמְרָה, וַאֲפִלּוּ בְּבַעַל חוֹב שֶׁהוּא דּוֹחֵק. תֵּדַע לָךְ שֶׁהוּא כֵּן, דִּתְנִינַן: וּמַקְרִיב עָלָיו קִנֵּי זָבִין, קִנֵּי זָבוֹת, קִנֵּי יוֹלְדוֹת, חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת. בְּשֶׁלֹּא נִכְנַס לְתוֹךְ יָדָיו כְּלוּם, וְכָא בְּשֶׁלֹּא נִכְנַס לְיָדָיו כְּלוּם.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אוֹמֵר: אֵין לְךָ נִתְפָּס עַל חֲבֵרוֹ וְחַיָּב לִתֵּן לוֹ, אֶלָּא בְּאַרְנוֹן וּבְגֶלְגֹּלֶת. רַב אָמַר: כָּל הַנִּתְפָּשׂ עַל חֲבֵרוֹ חַיָּב לוֹ.

חַיֶּלֶה דְּרַב מִן הָדָא: הַגּוֹזֵל שָׂדֶה וּנְטָלוּהָ מַסִּיקִין. לָא שְׁמַע דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן קִנָּס קָנְסוּ בְּגַזְלָן? רַבִּי אָבִין בָּעֵי: דַּהֲוָה רַבֵּיהּ!

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בּוֹן וְרַבִּי חִיָּה בַּר לוּלְיָנִי, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: בְּאַרְנוֹן וּבְגֶלְגֹּלֶת. וְחוֹרָנָה אָמַר: אֵינָהּ בְּאַרְנוֹן וּבְגֶלְגֹּלֶת.

תַּמָּן תְּנִינַן: ׳מְרַפְּאִהוּ רְפוּאַת נֶפֶשׁ, אֲבָל לֹא רְפוּאַת מָמוֹן׳? רַבִּי יוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי, חַד אָמַר: כָּאן בְּמַדִּירָהּ מִגּוּפוֹ, וְכָאן בְּמַדִּירָהּ מִנְּכָסָיו. וְחוֹרָנָה אָמַר: כָּאן בְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מִי שֶׁיְּרַפְּאֶנּוּ, וְכָאן בְּשֶׁאֵין לוֹ מִי שֶׁיְּרַפְּאֶנּוּ.

[יד.]

אִם בְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מִי שֶׁיְּרַפְּאֶנּוּ, אֲפִלּוּ רְפוּאַת נֶפֶשׁ לֹא יְרַפְּאֶנּוּ? לֹא מִכָּל אָדָם זוֹכֶה לְהִתְרַפּוֹת.

וְלֹא נִכְסֵי הַמַּחְזִיר הֵן, שֶׁהֵן אֲסוּרִין לְבַעַל הַפָּרָה? עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק: כְּשֶׁהָיוּ נִכְסֵי זֶה אֲסוּרִין עַל זֶה וְנִכְסֵי זֶה אֲסוּרִין עַל זֶה. מַאן תָּנָא: ׳תִּפֹּל הַנָּיָה לְהֶקְדֵּשׁ׳? רַבִּי מֵאִיר. דְּרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מוֹעֲלִין בְּאִסָּרוֹת.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה בָּעֵי: נָדַר מִן הַכְּבָר, מַהוּ לְחַמֵּם בּוֹ אֶת יָדָיו? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: אָמַר ׳הַכְּבָר זוֹ הֶקְדֵּשׁ׳, אֲכָלוֹ בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר – מָעַל, לְפִיכָךְ יֵשׁ לוֹ פִּדְיוֹן. אִם אָמַר ׳הֲרֵי הוּא עָלַי׳, אֲכָלוֹ – מָעַל בּוֹ בְּטוּבַת הַנָּיָה, אֲחֵרִים לֹא מָעֲלוּ, לְפִיכָךְ אֵין לוֹ פִּדְיוֹן. לָא אָמַר אֶלָּא אֲכָלוֹ, הָא לְחַמֵּם בּוֹ אֶת יָדָיו – מֻתָּר. תַּלְמִידוֹהִי דְּרַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה: כֵּנִי, בְּאוֹמֵר ׳לֹא אוֹכְלֶנּוּ׳, ׳וְלֹא אֶטְעָמֶנּוּ׳ – לֹא אָסְרוּ עָלָיו אֶלָּא לַאֲכִילָה. עַד כְּדוֹן צְרִיכָא נָדַר מִן הַכְּבָר, מַהוּ לְחַמֵּם בּוֹ אֶת יָדָיו.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: וְתוֹרֵם אֶת תְּרוּמָתוֹ וּמַעְשְׂרוֹתָיו לְדַעְתּוֹ, וּמַקְרִיב עָלָיו קִנֵּי זָבִין, קִנֵּי זָבוֹת, קִנֵּי יוֹלְדוֹת, חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת. וּמְלַמְּדוֹ מִדְרָשׁ, הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת, וְלֹא יְלַמְּדֶנּוּ מִקְרָא, אֲבָל מְלַמֵּד הוּא אֶת בָּנָיו מִקְרָא. וְזָן אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתָן. וְלֹא יָזוּן אֶת בְּהֶמְתּוֹ, בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: זָן אֶת הַטְּמֵאָה, וְאֵינוֹ זָן אֶת הַטְּהוֹרָה. אָמְרוּ לוֹ: מַה בֵּין טְמֵאָה לְטְהוֹרָה?! אָמַר לָהֶן: שֶׁהַטְּהוֹרָה נַפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם וְגוּפָהּ שֶׁלּוֹ, וְהַטְּמֵאָה נַפְשָׁהּ וְגוּפָהּ לַשָּׁמַיִם. אָמְרוּ לוֹ: אַף הַטְּמֵאָה נַפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם וְגוּפָהּ שֶׁלּוֹ, שֶׁאִם יִרְצֶה הֲרֵי מוֹכְרָהּ לְגוֹיִם, אוֹ מַאֲכִילָהּ לְכֶלְבִים.

גְּמָרָא: הַמְתַקֵּן פֵּרוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, טוֹבַת הֲנָיָה מַעֲשְׂרוֹתָיו שֶׁל מִי? רַבִּי אַבָּהוּ אוֹמֵר: שֶׁל מְתַקֵּן. רַבִּי זְעִירָא

אָמַר: שֶׁל בַּעַל הַפֵּרוֹת. רַבִּי זְעֵירָא כְּדַעְתֵּיהּ, דְּאָמַר רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הִפְרִישׁ קָרְבָּן נָזִיר, קָרְבָּן מְצוֹרָע עַל חֲבֵרוֹ, הַמִּתְכַּפֵּר הוּא שֶׁעוֹשֶׂה תְּמוּרָה. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: ׳וְתוֹרַם תְּרוּמָתוֹ וּמַעֲשְׂרוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ לְדַעְתּוֹ׳! פְּתַר לַהּ, בְּשֶׁלֹּא יְהֵא לוֹ טוֹבַת הֲנָיָה בָּהֶן.

כְּתִיב (דְּבָרִים ד, ה): "רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם

[יד:]

חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים" - מָה אֲנִי בְּחִנָּם, אַף אַתֶּם בְּחִנָּם. יָכוֹל מִקְרָא וְתַרְגּוּם כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים" - חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אַתֶּם מְלַמְּדִים בְּחִנָּם, וְאִי אַתֶּם מְלַמְּדִין בְּחִנָּם מִקְרָא וְתַרְגּוּם. וְכֵן חֲמֵי מַתְנֵיָא נָסְבִין אַגְרֵיהוֹן? אָמַר רַבִּי יוּדָן בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שְׂכַר בְּטֵילָן הֵן נוֹטְלִין.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: מִדִּבְרֵיהֶן זָן אֶת עַבְדּוֹ. וְאֵינוֹ זָן אֶת עַבְדּוֹ. הֲוֹן בָּעֵי מֵימַר, מַאן דְּמַר: הַטְּהוֹרָה נַפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם וְגוּפָהּ שֶׁלּוֹ, וְזוֹ הוֹאִיל וְגוּפָהּ וְנַפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם - זָן אֶת עַבְדּוֹ. מַאן דְּמַר: שֶׁאִם יִרְצֶה הֲרֵי מוֹכְרָהּ לְגוֹיִם אוֹ מַאֲכִילָהּ לִכְלָבִים, וְזוֹ הוֹאִיל וְאֵין גּוּפָהּ שֶׁלּוֹ, וְאֵינוֹ מוֹכְרָהּ לְגוֹיִם וְאֵינוֹ מַאֲכִילָהּ לִכְלָבִים - זָן אֶת עַבְדּוֹ. אַשְׁכַּח תָּנֵי: זָן אֶת עַבְדּוֹ.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הַמֻּדָּר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ, וְנִכְנַס לְבַקְּרוֹ - עוֹמֵד אֲבָל לֹא יוֹשֵׁב. וּמְרַפְּאֵהוּ רְפוּאַת נֶפֶשׁ, אֲבָל לֹא רְפוּאַת מָמוֹן. וְרוֹחֵץ עִמּוֹ בְּאַמְבָּטִי גְּדוֹלָה, אֲבָל לֹא בְּקַטַנָּה. וְיָשֵׁן עִמּוֹ בְּמִטָּה; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּימוֹת הַחַמָּה, אֲבָל לֹא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְהַנֵּהוּ. וּמֵסֵב עִמּוֹ עַל הַמִּטָּה, וְאוֹכֵל עִמּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן, אֲבָל לֹא מִן הַתַּמְחוּי. אֲבָל אוֹכֵל הוּא מִן הַתַּמְחוּי הַחוּזֵר.

גְּמָרָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים אָמַר: שֶׁלֹּא יִשְׁהֶא. מַתְנִיתָא בְּשֶׁאָסַר הָרוֹפֵא נְכָסָיו עָלָיו, אֲבָל אִם אָסַר הַחוֹלֶה נְכָסָיו עַל הָרוֹפֵא - הוּא חָטָא עַל נַפְשֵׁיהּ.

אֲבָל לֹא בְּאַמְבָּטִי קְטַנָּה - דְּהוּא מְפַתֵּח לֵיהּ[ב]. תָּנֵי: ׳רוֹחֵץ עִמּוֹ בְּמֶרְחָץ קְטַנָּה׳ - דִּי נָסַב אֲשׁוּנָה[ג].

תָּנֵי: מִן הַתַּמְחוּי הַחוּזֵר - מַהוּ תַּמְחוּי הַחוּזֵר? תַּמָּן אָמְרִין: פִּיסַגְתָּא. רַבָּנִין דְּהָכָא אָמְרִין: תַּמְחוּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁבַּע וּלְהוֹתִיר. תָּנֵי: מִן הַכּוֹס הַחוּזֵר. אֵי זֶהוּ כּוֹס הַחוּזֵר? תַּמָּן אָמְרִין: קוֹנְדִּיטוֹן. רַבָּנִין דְּהָכָא אָמְרִין: מַלֵּיי מֵי סוּרָס וְקָרְחִין, וְשָׁתְיָן וּמַחְזִירִין.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: לֹא יֹאכַל עִמּוֹ מִן הָאֲבוּס שֶׁלִּפְנֵי הַפּוֹעֲלִים. לֹא יַעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּאוּמָּן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עוֹשֶׂה הוּא בְּרָחוֹק מִמֶּנּוּ.

גְּמָרָא: עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר, אָסוּר

[ב] מַעֲלֶה אֶת מִפְלַס הַמַּיִם

[ג] מַפְחִית מֵחֹם הַמֶּרְחָץ

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲכָמִים עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפְּרָשָׁה מִשְּׁנֵי מֵתִים, שֶׁהִיא טְהוֹרָה, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפְּרָשָׁה מִשְּׁתֵּי רְבִיעִיּוֹת מִשְּׁנֵי מֵתִים, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲכָמִים עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפְּרָשָׁה מִשְּׁתֵּי רְבִיעִיּוֹת, מִשְּׁנֵי מֵתִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפְּרָשָׁה מִשְּׁנֵי מֵתִים, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

ב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: רְבִיעִית תְּחִלַּת דָּמוֹ שֶׁל קָטָן. דַּם הַקָּטָן שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ כֻּלּוֹ, וְאֵין בּוֹ רְבִיעִית. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רְבִיעִית, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: טְמֵאָה בַּדָּם וְטֻמְאָה בָּעֲצָמוֹת, מַה עֲצָמוֹת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֹבַע טְמֵאִין, אַף הַדָּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ רְבִיעִית - טָמֵא. הֵשִׁיבוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא שָׁלֹשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּעֲצָמוֹת שֶׁכֵּן רֻבָּן טְמֵא בְּלֹא רֹבַע, תֹּאמַר בַּדָּם שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא בָּרְבִיעִית? דָּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּעֲצָמוֹת שֶׁמֵּעֵט עֲצָמוֹת טָמֵא, וְעָצָם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, תֹּאמַר בַּדָּם שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא רְבִיעִית? דָּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּעֲצָמוֹת שֶׁבִּידוּעַ שֶׁכֻּלָּן לְפָנֶיךָ, תֹּאמַר בַּדָּם, שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שֶׁאִם נִשְׁתַּיְּרָה הֵימֶנָּה טִפָּה כָּל שֶׁהוּא טָהוֹר? אָמַר לָהֶן: אַף אֲנִי לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיָּצָא כֻּלּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: אִי אֶפְשָׁר בְּכָךְ.

ג. רֹבַע עֲצָמוֹת, רֹב הַגְּוִיָּה בְּגַדֶּל, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֹבַע - טְמֵאִין. וְרֹב רֹבַע עֲצָמוֹת מֵרֹב הַגְּוִיָּה בְּמִנְיָן וַעֲצָמוֹת, רֹוב הַגְּוִיָּה בְּמִנְיָן, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֹבַע - טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּלָשׁוֹן אַחֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מֵעֲצָמוֹת, מִשְּׁנַיִם אוֹ מִשְּׁלֹשָׁה מִן הַגְּוִיָּה. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: רֹבַע עֲצָמוֹת מִן הַגְּוִיָּה, מֵרֹב בְּנְיָן אוֹ מֵרֹב מִנְיָן, רֹב בְּנְיָנוֹ אוֹ רֹוב מִנְיָנוֹ שֶׁל מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם רֹבַע - טְמֵאִין. שַׁמַּאי אוֹמֵר: אַף מֵעֶצֶם אֶחָד, וְאֵיזֶהוּ בְנְיָנוֹ? הַשּׁוֹקַיִם, וְהַיְרֵכַיִם, וְהַצְּלָעוֹת וְהַשִּׁדְרָה. וְאֵיזֶהוּ מִנְיָנוֹ? אֶצְבָּעוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וּבִלְבַד שֶׁיִּהֵא בּוֹ מֵאָה עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: יָכוֹלְנִי לַעֲשׂוֹת דִּבְרֵי בֵית שַׁמַּאי וְדִבְרֵי בֵית הִלֵּל כְּאֶחָד. מִשְּׁנֵי שׁוֹקַיִם וְיָרֵךְ אֶחָד - כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּאי. וּבְמִפְרְקֵי יָדָיו וְרַגְלָיו כְּדִבְרֵי בֵית הִלֵּל, וּבִשְׁדְרָה וְגֻלְגֹּלֶת - כְּדִבְרֵי שַׁמַּאי. חֲצִי רֻבֵּי מִנְיָנוֹ וַחֲצִי רֹב בְּנְיָנוֹ - אֵין מִצְטָרְפִין. כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת נֵצֶל - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וּשְׁאָר כָּל הַטֻּמְאוֹת שֶׁבַּמֵּת - אֵין מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בִּשְׁעוּרֵיהֶם.

ד. הַגּוֹלֵל וְהַדֹּפֶק - מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְאֹהֶל, וְאֵין מְטַמְּאִים בְּמַשָּׂא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא מִקַּל וָחֹמֶר: מַה אִם מְטַמְּאִין בְּמַגָּע הַקַּל, לֹא יְטַמְּאוּ בְּמַשָּׂא הֶחָמוּר? אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם מְטַמְּאִין בְּמַגָּע הַמֻּרְבֶּה - יְטַמְּאוּ בְּמַשָּׂא מֻעָט? אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲקִיבָה! וַהֲלֹא טֻמְאַת הָאֹהֶל מוּעֶטֶת בִּשְׁנֵיהֶן, וַהֲרֵי הֵן מְטַמְּאִין בָּהּ, וְאִי מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל הַמֻּעָט לֹא יְטַמְּאוּ בְּמַשָּׂא הַמֻּרְבֶּה? נִסְתַּלֵּק רַבִּי עֲקִיבָא וְקָפַץ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לוֹ: מֻרְבֶּה טֻמְאַת אֹהֶל מְטַמְּאַת הַמַּשָּׂא, שֶׁהַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת בְּסָכָּה - טָמֵא, וּמְסִיטוֹ - טָהוֹר. וְהָעוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ עַל פִּתְחוֹ שֶׁל קֶבֶר - הַמַּאֲהִיל עָלֶיהָ טָמֵא וְהַמְּסִיטָהּ טָהוֹר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: זֶה הוּא הַנִּדּוֹן, אִם סָכָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ פֶּתַח - הֲרֵי הִיא חוֹצֶצֶת עַל גַּבָּהּ, אִם סָכָּה שֶׁאֵין לָהּ פֶּתַח - זֶה הוּא גוֹלֵל עַצְמוֹ. אֶלָּא כָּךְ צָרִיךְ לַהֲשִׁיבוֹ: מֻרְבֶּה טֻמְאַת הָאֹהֶל מְטַמְּאַת מַשָּׂא שֶׁהַכֹּל מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל, וְאֵין לְךָ שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא אֶלָּא אָדָם בִּלְבַד. מַעֲשֶׂה בְּבֵית דִּגֹן בִּיהוּדָה, בְּאֶחָד שֶׁמֵּת עֶרֶב פֶּסַח, וְהָלְכוּ לְקָבְרוֹ וְנִכְנְסוּ הָאֲנָשִׁים וְקָשְׁרוּ הַחֶבֶל בַּגּוֹלֵל, מָשְׁכוּ הָאֲנָשִׁים מִבַּחוּץ וְנִכְנְסוּ הַנָּשִׁים לְקָבְרוֹ, וְהָלְכוּ הָאֲנָשִׁים וְעָשׂוּ פִּסְחֵיהֶן לָעֶרֶב.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

ה. שְׁתֵּי אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת שֶׁל אַרְבַּע אַרְבַּע טְפָחִים שֶׁעָשָׂן גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, הַמַּאֲהִיל עַל גַּבֵּי שְׁתֵּיהֶן – טָמֵא. נִטְלָה אַחַת מֵהֶן, הַמַּאֲהִיל עַל גַּבֵּי שְׁנֵיָה – טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לְטֻמְאָה זוֹ דֶּרֶךְ שֶׁתֵּצֵא.

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְלֹא תַרְוָד רָקָב מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ טֻמְאוֹת פּוֹרְשׁוֹת מִן הַמֵּת, שְׁתַּיִם בְּכָל אַחַת, וְהַשְּׁלִישִׁית אֵין בָּהֶן. וְאֵלּוּ הֵן: גּוֹלֵל, וְדוֹפֵק, וְעֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה, מְלֹא תַרְוָד רָקָב. גּוֹלֵל וְדוֹפֵק – מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, וְאֵין מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא. וְהֵיכָן הוּא מַשָּׂאן עִם אֶחָד מֵהֶן? עֶצֶם כִּשְּׂעוֹרָה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, וְאֵין מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. וְהֵיכָן הוּא אָהֳלוֹ עִם אֶחָד מֵהֶם? מְלֹא תַרְוָד רָקָב. מְלֹא תַרְוָד רָקָב מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְאֵין מְטַמֵּא בְּמַגָּע. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כַּזַּיִת מִן הַמֵּת שֶׁחִלְקוֹ, אֲפִלּוּ לַעֲשָׂרָה – מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְאֵין מְטַמֵּא בְּמַגָּע.

ב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: שִׁשָּׁה דְּבָרִים הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחָזַר בּוֹ. מַעֲשֶׂה שֶׁהֵבִיאוּ קִפּוֹת שֶׁל עֲצָמוֹת לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל טוֹרְסִיִּים וְהִנִּיחוּם בַּאֲוִיר בֵּית הַכְּנֶסֶת, נִכְנַס תּוֹדוֹס הָרוֹפֵא וְכָל הָרוֹפְאִים עִמּוֹ, וְאָמְרוּ: אֵין כָּאן שִׁדְרָה מִמֵּת אֶחָד, וְלֹא גֻּלְגֹּלֶת מִמֵּת אֶחָד. אָמְרוּ: הוֹאִיל וְיֵשׁ כָּאן מְטַמְּאִים וְיֵשׁ כָּאן מְטַהֲרִין, נַעֲמֹד לַמִּנְיָן. הִתְחִילוּ מֵרַבִּי עֲקִיבָא, וְטִהֵר. אָמְרוּ לוֹ: הוֹאִיל וְאַתָּה הוּא שֶׁהָיִיתָה מְטַמֵּא – טַהֲרָתְךָ, יְהוּ טְהוֹרִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְעַד יוֹם מִיתָתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה מְטַמֵּא, וְאִם מִשֵּׁמֵת חָזַר בּוֹ, אֵינִי יוֹדֵעַ.

ג. חֻלֶּב הַמֵּת שֶׁהָיָה שָׁלֵם וְהִתִּיכוֹ – טָמֵא. הָיָה מְפֹרָד וְהִתִּיכוֹ – טָהוֹר. שֶׁאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר. אֶתְרוֹג שֶׁנִּפְרַץ וְתָחֲבוֹ בְּכוּשׁ – אֵינוֹ חִבּוּר, שֶׁאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר. קוֹלִית הַמֵּת שֶׁעָשָׂאוֹ יָד לַסַּכִּין – הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חִבּוּר, שֶׁאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר. כַּזַּיִת מִן הַמֵּת שֶׁנִּחְלַק לִשְׁנַיִם – טָמֵא, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא חָסֵר. רְבִיעִית דָּם שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם – טְהוֹרָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא חָסְרָה. אֶתְרוֹג שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם – טָהוֹר, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא חָסֵר. מִנְחָה שֶׁנִּבְלְלוּהָ חֲמִשָּׁה כֹּהֲנִים – כְּשֵׁרָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא חָסְרָה. פִּנָּה מִכְּלִי לִכְלִי – כְּשֵׁרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הִפְלִיג – הֲרֵי זוֹ פְּסוּלָה. כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְכַזַּיִת נָצָל, וּמְלֹא תַרְוָד רָקָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עָפָר כָּל שֶׁהוּא – טָמֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁבָּטֵל.

ד. רְבִיעִית דָּם שֶׁנִּבְלְעָה בִּכְסוּת, כֵּיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ? מְבִיאִין מַיִם בְּמִדָּה וּמְכַבְּסָהּ בָּהֶן, וּמְבִיאִין מַיִם אֲחֵרִים וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ רְבִיעִית דָּם, אִם הָיָה מַרְאָן שָׁוֶה – הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה. אִם לָאו – טְהוֹרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זְקֵנִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ אוֹמְרִים: מְקֻטַפְּרֵס[1] וְלִפְנִים – הַבַּיִת טָמֵא, מְקֻטַפְּרֵס וְלַחוּץ – הַבַּיִת טָהוֹר. חָזְרוּ לוֹמַר: קְטַפְּרֵס, בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ – הַבַּיִת טָהוֹר. הַמֵּת מִבַּחוּץ וּשְׁעָרוֹ מִבִּפְנִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּאֹהֶל אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא, הַבַּיִת מַאֲהִיל עָלָיו – טָמֵא. הָעֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, אֶחָד תָּחוּב בִּידֵי אָדָם וְאֶחָד תָּחוּב בִּידֵי שָׁמַיִם, הִכְנִיס אֶת הַתָּחוּב בִּידֵי אָדָם לִפְנֵי הַבַּיִת – טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁחִבּוּרוֹ מִצְטָרֵף עִמּוֹ. הִכְנִיס אֶת הַתָּחוּב בִּידֵי שָׁמַיִם לִפְנִים הַבַּיִת – טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין חִבּוּרוֹ מִצְטָרֵף עִמּוֹ. שְׁנֵי עֲצָמוֹת וַעֲלֵיהֶם כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, וְהִכְנִיס רָאשֵׁיהֶן לִפְנִים. יְהוּדָה בֶּן נַקּוֹסָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יַעֲקֹב: אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶן תְּחוּבִין בִּידֵי שָׁמַיִם – טָהוֹר, שֶׁאֵין שְׁנֵי עֲצָמוֹת מִצְטָרְפִין לִכְשֶׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים. אֹבֶד כַּזַּיִת מִן הַמֵּת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וּבִקְּשׁוּ וְלֹא מְצָאוּ – הַבַּיִת טָהוֹר, לִכְשֶׁיִּמָּצֵא – הַבַּיִת מְטַמֵּא לְמִפְרַע.

ה. כָּל מַשְׁקֶה הַמֵּת – טְהוֹרִין חוּץ מִדָּמוֹ, וְכָל מַרְאֶה דָּמִים בַּמֵּת – הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין.

---

[1] קְטַפְּרֵס – מָקוֹם מִשְׁפָּע אֲשֶׁר לֹא יָנוּחַ בּוֹ הַדָּבָר אֲבָל יִתְגַּלְגֵּל וְיֵרֵד (מִדְרוֹן; רַמְבַּ״ם).

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

ו. וְאֵיזוֹ הִיא דַּם תְּבוּסָה? פֵּרֵשׁ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יְהוּדָה: הָרוֹג שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ רְבִיעִית דָּם בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ, סָפַק בְּחַיָּיו יָצָא, סָפֵק בְּמוֹתוֹ יָצָא, סָפֵק בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ - זֶה הוּא דַּם תְּבוּסָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד - סְפֵקוֹ טָמֵא. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - סְפֵקוֹ טָהוֹר, אֶלָּא אֵיזֶהוּ דַּם תְּבוּסָה? הָרוֹג שֶׁיָּצָא הֵימֶנּוּ רְבִיעִית דַּם בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ, וַעֲדַיִן לֹא פָּסַק, סָפֵק רֻבּוֹ בְּחַיָּיו וּמְעוּטוֹ בְּמוֹתוֹ, סָפֵק מְעוּטוֹ בְּחַיָּיו, וְרֻבּוֹ בְּמוֹתוֹ, זֶהוּ דַּם תְּבוּסָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרוֹג שֶׁהָיָה מָטָל בַּמִּטָּה וְדָמוֹ מְנַטֵּף לְגוּמָא - טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁטִּפָּה שֶׁל מִיתָה מְעֹרֶבֶת בּוֹ. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, מִפְּנֵי שֶׁרִאשׁוֹן רִאשׁוֹן נִפְסַק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: צָלוּב שֶׁדָּמוֹ שׁוֹתֵת, וְנִמְצֵאת תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם - טָמֵא. אֲבָל מֵת שֶׁדָּמוֹ מְנַטֵּף וְנִמְצָא תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם - טָהוֹר. וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר טִפָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל מִיתָה עָמְדָה לָהּ עַל גַּבֵּי הָעֵץ. כְּשֶׁתִּמְצָא לוֹמַר, שְׁלֹשָׁה רְבִיעִיּוֹת הֵן. כֵּיצַד? לָקָה מַכַּת מָוֶת וּמְפַרְפֵּר, וְיָצָא הֵימֶנּוּ רְבִיעִית דָּם, וְעָקְרוּהוּ בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא חַי, וְהִנִּיחוּהוּ לְמָקוֹם אַחֵר, וְיָצָא הֵימֶנּוּ רְבִיעִית דָּם, רִאשׁוֹנָה דַּם חַיִּים, וּשְׁנִיָּה דַּם תְּבוּסָה, שְׁלִישִׁית דַּם הַמִּיתָה. וּמַה בֵּין דַּם הַמִּיתָה לְדַם הַתְּבוּסָה? אֶלָּא שֶׁדַּם הַמִּיתָה - הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו, וְחַיָּבִין עָלָיו עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. וְדַם הַתְּבוּסָה אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו, וְאֵין חַיָּבִין עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו.

ד,ז אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ זְקֵנִים חֲלוּקִין, מִקְצָתָן אוֹמְרִים: רְבִיעִית דַּם, וְרֹבַע עֲצָמוֹת. וּמִקְצָתָן אוֹמְרִים חֲצִי קַב עֲצָמוֹת וַחֲצִי לוֹג דַּם. בֵּית דִּין שֶׁאַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ: רְבִיעִית דַּם וְרֹבַע עֲצָמוֹת לַתְּרוּמוֹת וְלַקָּדָשִׁים. חֲצִי קַב עֲצָמוֹת וַחֲצִי לֹג דַּם לַנָּזִיר וְלַמִּקְדָּשׁ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כְּשֶׁהָלַכְתִּי לְעַרְדַּסְקְיָא, מָצָאתִי אֶת רַבִּי מֵאִיר וְאֶת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פְּתוֹרָא, שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין וְדָנִין בַּהֲלָכָה. יְהוּדָה בֶּן פְּתוֹרָא אוֹמֵר: רְבִיעִית דַּם אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו, וְאֵין חַיָּבִין עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר: אַל תְּהִי זוֹ קַלָּה מִן הַשֶּׂרֶץ, מַה שֶּׂרֶץ הַקַּל שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו - חַיָּבִין עָלָיו עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, רְבִיעִית דַּם חֲמוּרָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּהְיוּ חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו? שְׁתַק יְהוּדָה בֶּן פְּתוֹרָא. נַמְתִּי לוֹ: רַבִּי מֵאִיר! אַל תְּבוּז לִי, בָּקִי הָיָה לְךָ מִיהוֹשֻׁעַ בֶּן מַמָּל? נָם לִי: הֵן! וּבַעַל מִלְּאכוֹת הָיָה. נַמְתִּי לִי, בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה אָמַר לִי מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ - חַיָּבִין עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, וְכָל מִן הַמֵּת שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ - אֵין חַיָּבִין עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו.

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי נָתָן: אֹהֶל מֵת שֶׁהוּא פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים - פְּתָחוֹ בְּמִלּוּאוֹ וְגַגּוֹ טָהוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי מֵאִיר: מֵת שֶׁהוּא יַתִּיר מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים - פְּתָחוֹ בְּמִלּוּאוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַשִּׁדְרָה וְהַגֻּלְגֹּלֶת כַּמֵּת. אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשֵּׁם רַבִּי נָתָן: כָּל הַטֻּמְאוֹת הַפּוֹרְשׁוֹת מִן הַמֵּת - כַּמֵּת. וּפְתָחוֹ - אַרְבָּעָה טְפָחִים.

ב. בִּיב שֶׁהִיא קְמוּר תַּחַת הַבַּיִת. יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים וְיֵשׁ בִּיצִיאָתוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים. וְנָפַל בְּתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָהוֹר. נָפַל בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר. יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים, נָפַל בְּתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָמֵא. נָפַל בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר. אֵין בּוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים. נָפַל בְּתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָמֵא. נָפַל בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר. רָחָב מִבִּפְנִים וְצַר מִבַּחוּץ, טֻמְאָה בָּרָחָב - הַבַּיִת טָמֵא. טֻמְאָה בַּצָּר - הַבַּיִת נִדּוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה. טֻמְאָה בַּבַּיִת בֵּין בָּרָחָב בֵּין בַּצָּר הַבַּיִת טָמֵא. וּשֶׁבַּצָּר נִדּוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה. רָחָב מִבַּחוּץ וְצַר מִבִּפְנִים, טֻמְאָה בָּרָחָב - הַבַּיִת טָהוֹר, וּבַצָּר - הַבַּיִת טָמֵא. טֻמְאָה בַּבַּיִת הַכֵּלִים שֶׁבָּרָחָב - טְהוֹרִין, וּשֶׁבַּצָּר - טְמֵאִין. מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בַּשְּׁקִיפִין

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

וּבַסְּלָעִין, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן כְּאֹהֶל, אֲבָל חֲשׁוּבִין כְּאֹהֶל.

ג. מִגְדָּל שֶׁהוּא עוֹמֵד, בֵּין בֶּחָצֵר בֵּין בָּאֲוִיר - טָמְאָה בְתוֹכוֹ, כֵּלִים שֶׁבְּעָבְיוֹ - טְהוֹרִין. טָמְאָה שֶׁבְּעָבְיוֹ כֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ - טְהוֹרִין. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה. הָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְטָמְאָה בְתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָמֵא, טָמְאָה בַבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִכָּנֵס. כֵּלִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הָאָרֶץ, וְשֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַכֹּתֶל, וְשֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח - טְמֵאִין. וְאִם לָאו - טְהוֹרִין. טָמְאָה שָׁם - הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁבַּכֹּתֶל מֵאַחֲרָיו וְשֶׁבַּמַּעֲזֵיבָה מֵעַל גַּבָּיו - נִדּוֹנִין מֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה.

ד. טָמְאָה תַּחַת רַגְלוֹ אוֹ עַל גַּב רַגְלוֹ, וְהִיא רוֹצֶצֶת, טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. לְמָה זֶּה דּוֹמֶה? לְעַמּוּד שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְטָמְאָה תַּחְתָּיו, וְהִיא רוֹצֶצֶת, טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיָה מֻטָּל עַל מָתְנָיו וּמַגָּף, וְטָמְאָה תַּחְתָּיו, כְּנֶגֶד עָבְיוֹ וְהִיא רוֹצֶצֶת, אוֹ עַל גַּב דְּלָתוֹת וְהִיא רוֹצֶצֶת - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. כֵּלִים שֶׁבַּסַּרְקְסָאוֹת מִכָּאן וּמִכָּאן - טְהוֹרִין.

ה,ה הָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְנִפְתַּח לַחוּץ, טָמְאָה בְתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָהוֹר. טָמְאָה בַבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִכָּנֵס. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כֵּן הֲלָכָה, יָפֶה כֹּחַ הַכְּלִי לְהַצִּיל מִכֹּחַ צָמִיד פָּתִיל, אוֹ מִכֹּחַ אֹהָלִים. אִם מַצִּיל הוּא מִכֹּחַ צָמִיד פָּתִיל בְּגוֹלֵל, קַל וָחֹמֶר עַל יְדֵי אֹהָלִים.

ו. הָיְתָה מוּכְנִי שֶׁלּוֹ מְשׁוּכָה לְאַחֲרָיו שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת, וְטָמְאָה שָׁם, כְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת - הַבַּיִת טָהוֹר, כֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הַזַּיִת, רַבִּי מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, שֶׁאֲנִי רוֹאֶה אֶת הַקּוֹרוֹת כְּאִלּוּ הֵן יוֹרְדוֹת וְסוֹתְמוֹת. דָּבָר אַחֵר: אֵין טָמְאָה נִכְנֶסֶת לְאֹהֶל, וְאֵינָהּ יוֹצְאָה הֵימֶנּוּ, אֶלָּא בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. אָמַר רַבִּי: רוֹאֶה אֲנִי דִּבְרֵיהֶם מִדְּבָרַי. כֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הַזָּוִית, רַבִּי מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּפְרוּצָה, אֲבָל בִּמְגֹפֶּפֶת - הֲרֵי הוּא כְּקֶבֶר סָתוּם, וּמְטַמֵּא מִכָּל סְבִיבֶיהָ.

הַשָּׁלֵם

ז. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בָּא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֵצֶל אַבָּא חֲלַפְתָּא, אָמַר לוֹ: מַה אַתָּה אוֹמֵר בְּעַיִן שֶׁל תַּנּוּר וְנֶסֶר נָתוּן עַל גַּבָּהּ? אָמַר לוֹ: טָמֵא. בָּקְעָה טֻמְאָה אֶת הַנֶּסֶר, נִטְמָא הַנֶּסֶר וְטִמֵּא אֶת הַתַּנּוּר, אָמַר לוֹ: אַף אֲנִי אוֹמֵר כֵּן, אֶלָּא שֶׁעֲקִיבָהּ מְטַהֵר. עַיִן שֶׁל תַּנּוּר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גֹּבַהּ טֶפַח וְאֵין בָּהּ רֹחַב טֶפַח, יֵשׁ בָּהּ רֹחַב טֶפַח וְאֵין בָּהּ גֹּבַהּ טֶפַח - טְהוֹרָה.

ח. אַרְבָּה שֶׁבֵּין בֵּית לָעֲלִיָּה וּקְדֵרָה נְתוּנָה עָלֶיהָ, וּנְקוּבָה בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מַצֶּלֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מַצֶּלֶת. נִפְחֲתָה בְּמוֹצִיא זֵיתִים - מַצֶּלֶת עַד פָּחוֹת מִטֶּפַח.

ט. קָנֶה שֶׁחָתָכָהּ לְמֵי חַטָּאת וְאֵפֶר חַטָּאת - מַצֶּלֶת עַל הַחַטָּאת וְאֵינָהּ מַצֶּלֶת עַל הַתְּרוּמָה, שֶׁתִּמְצָא אוֹמֵר טָהוֹר לְחַטָּאת מַצִּיל לְעַצְמוֹ. כֵּיצַד? הָיוּ שָׁם שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד טָהוֹר לְחַטָּאת וְאֶחָד טָהוֹר לִתְרוּמָה. נִמְצָא, טָהוֹר לְחַטָּאת מַצִּיל לְעַצְמוֹ, וְטָהוֹר לִתְרוּמָה מַצִּיל לְעַצְמוֹ.

י. לָגִין שֶׁהוּא מָלֵא מַשְׁקִין טְהוֹרִין, וּפִנָּן לְלָגִין אַחֵר, וְיֵשׁ שָׁם מַשְׁקִין - שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין. הָאִשָּׁה שֶׁלָּשָׁה בָּעֲרֵבָה וְיָדֶיהָ עֲסוּקוֹת בַּבָּצֵק, כָּל זְמַן שֶׁמַּגְבַּהַּת זוֹ וּמַנַּחַת זוֹ, מַגְבַּהַּת זוֹ וּמַנַּחַת זוֹ - הַבָּצֵק טָהוֹר. מָשְׁכָה יָדֶיהָ הֵימֶנּוּ וְהֶחֱזִירַתּוּ - טָמֵא הַבָּצֵק. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בּוֹשְׁנוּ מִדִּבְרֵיכֶם בֵּית שַׁמַּאי, אֶפְשָׁר אִשָּׁה וַעֲרֵבָה טְמֵאִין טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַבָּצֵק טָהוֹר? לָגִין טְמֵאִין טֻמְאַת שִׁבְעָה וּמַשְׁקִין טְהוֹרִין, אַחַר שֶׁעָמַד, אָמַר לְפָנָיו תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי בֵית שַׁמַּאי: רַבִּי! אוֹמֵר לְפָנֶיךָ טַעַם שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בּוֹ? אָמַר לוֹ: אֱמוֹר! אָמַר לוֹ: כֵּלָיו שֶׁל עַם הָאָרֶץ, מַהוּ, טָמֵא אוֹ טָהוֹר? אָמַר לוֹ: טָמֵא. אָמַר לוֹ: כְּלִי טָמֵא חוֹצֵץ אוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ? אָמַר לוֹ: אֵינוֹ חוֹצֵץ. אָמַר לוֹ: זֶהוּ טַעֲמָא שֶׁל בֵּית שַׁמַּאי. אָמַר

תּוֹסֶפְתָּא

לוֹ: וַהֲלוֹא טְהוֹרִים אוֹכְלִים וּמַשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכוֹ! אָמַר לוֹ: לְכְשֶׁטִּהַרְנוּ. אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכוֹ לְעַצְמוֹ טְהוֹרִים, אֲבָל לְטַהֵר אֶת הַכְּלִי שֶׁטִּהַרְנוּ לְךָ וְלוֹ. מִיָּד הָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְנִשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וְאָמַר: נִתְעַנֵּיתִי לָכֶם עֲצָמוֹת בֵּית שַׁמַּאי, אִם סְתוּמוֹת שֶׁלָּכֶם כָּךְ, מְפֹרָשׁוֹת שֶׁלָּכֶם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! אָמְרוּ: כָּל יָמָיו הָשְׁחֲרוּ שִׁנָּיו מִפְּנֵי תַּעֲנִיּוֹתָיו.

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שִׁישִּׁי

א. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כְּשֵׁם שֶׁהַכֵּלִים מַצִּילִין עִם אֹהָלִין שֵׁישׁ לָהֶן דּוֹפָנוֹת, כָּךְ מַצִּילִין עִם אֹהָלִים שֶׁאֵין לָהֶן דּוֹפָנוֹת. אֶחָד כְּלֵי חֶרֶס וְאֶחָד כְּלֵי עֵץ - טְהוֹרִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּכְלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח, אֲבָל בִּכְלִי שֶׁאֵין בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח - אֵינוֹ מַצִּיל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהוּא אָפוּץ[2] טֶפַח אֶחָד מִבַּחוּץ, וּמִבִּפְנִים מִשְּׁנֵי צְדָדִים, אֲבָל אִם הָיָה אָפוּץ כַּחֲצִי טֶפַח מִכָּאן וְכַחֲצִי טֶפַח מִכָּאן - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ מַצִּיל.

ב. קְדֵרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה בְּצַד דּוֹפְנוֹ שֶׁל אֹהֶל מִבַּחוּץ, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ וְרוֹצֶצֶת - טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ - תַּחְתֶּיהָ טְמֵאָה, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַצֶּלֶת עִם דּוֹפְנוֹ שֶׁל אֹהֶל. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ - הַכֹּל טְמֵא.

ג. הָיְתָה כְּפִישָׁה[3], טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת - טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, וְטֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ - תַּחְתֶּיהָ טְמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ - טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נְדוֹנִית כְּשִׁפּוּעֵי אֹהָלִין. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ - כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא. הָיְתָה נְתוּנָה עַל גַּבֵּי שְׁתֵּי יְתֵדוֹת מִבַּחוּץ, מְשׁוּכָּה הֵימֶנּוּ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח - אֵינָהּ מַצֶּלֶת בְּפָחוֹת מִטֶּפַח. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מַצֶּלֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מַצֶּלֶת. כֹּתֶל שֶׁמִּקְצָתוֹ מְשַׁמֵּשׁ לַבַּיִת וּמִקְצָתוֹ מְשַׁמֵּשׁ לַגִּנָּה, הָיְתָה נְתוּנָה בְּצַד הַמְּשַׁמֵּשׁ לַבַּיִת - מַצֶּלֶת מִצַּד הַמְּשַׁמֵּשׁ. בַּיִת הַמְּשַׁמֵּשׁ לַגִּנָּה - אֵינָהּ מַצֶּלֶת.

ד. קוֹרָה שֶׁהָיְתָה נְתוּנָה מִכֹּתֶל לַכֹּתֶל וּקְדֵרָה בָּהּ, אִם אֵין בֵּין פִּיהָ לְקוֹרָה פּוֹתֵחַ טֶפַח - הֲרֵי זוֹ מַצֶּלֶת; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מַצֶּלֶת, עַד שֶׁיְּהֵא אֲפוּצָה בָּאָרֶץ, וּבַקּוֹרָה פָּחוֹת מִפּוֹתֵחַ טֶפַח. אִם יֵשׁ בֵּין פִּיהָ לְקוֹרָה פּוֹתֵחַ טֶפַח - אֵינָהּ מַצֶּלֶת. הָיְתָה אֲפוּצָה בָּאָרֶץ וּבַקּוֹרָה, אִם אֵין בֵּין פִּיהָ לְקוֹרָה פּוֹתֵחַ טֶפַח - הֲרֵי זוֹ מַצֶּלֶת. אִם יֵשׁ בֵּין פִּיהָ לַקּוֹרָה פּוֹתֵחַ טֶפַח - אֵינָהּ מַצֶּלֶת. הָיָה פִּיהָ לְמַעְלָה מֻדְבָּק לַקּוֹרָה - הֲרֵי זוֹ מַצֶּלֶת. הָיְתָה מְשׁוּכָּה הֵימֶנּוּ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח - אֵינָהּ מַצֶּלֶת. פָּחוֹת מִטֶּפַח, אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: בְּזוֹ הִיא מַחֲלֹקֶת שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מַצֶּלֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מַצֶּלֶת. הָיָה רֹאשׁ אֶחָד נָתוּן עַל כּוֹתֶלוֹ שֶׁל הַבַּיִת, וְרֹאשָׁהּ אֶחָד נָתוּן עַל כּוֹתֶלוֹ שֶׁל גִּנָּה. הָיְתָה בְּצַד הַמְּשַׁמֵּשׁ לַבַּיִת - מַצֶּלֶת. בְּצַד הַמְּשַׁמֵּשׁ לַגִּנָּה - אֵינָהּ מַצֶּלֶת. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף בְּזוֹ הִיא מַחֲלֹקֶת.

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. אַרְבָּעָה שֶׁהָיוּ נוֹשְׂאִין אֶת הַנִּדְבָּךְ, וְאֵין בְּמוֹטוֹת כְּעֹבִי הַמַּרְדֵּעַ, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ - כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִין. טֻמְאָה עַל גַּבָּיו - כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְמֵאִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כַּזַּיִת מִן הַמֵּת בְּפִי הָעֹרֵב, הָאֶהִיל עַל גַּבֵּי הַנִּדְבָּךְ - אָדָם וְכֵלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְהוֹרִין. הָאֶהִיל עַל גַּבֵּי תַּנּוּר וְכִירַיִם הַחֲדָשִׁים - טְהוֹרִין. נָתוּן עַל גַּבֵּי אַרְבָּעָה כֵּלִים טְהוֹרִים, וְאֵין בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ - כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִין. טֻמְאָה עַל גַּבָּיו - כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְמֵאִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. וְאִם יֵשׁ בָּהֶן

---

[2] אֵיזוֹ הִיא אֲפוּצָה? כֹּל שֶׁאֵין לָהּ טֶפַח מִמָּקוֹם אֶחָד (מִשְׁנָה אָהֳלוֹת ט, ג).

[3] כְּלִי הַמַּחֲזִיק אַרְבָּעִים קָאָה.

תוֹסֶפְתָּא

פּוֹתֵחַ טָּפֵח, טָמְאָה תַחְתֶּיהָ - כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִין. טָמְאָה שֶׁעַל גַּבָּיו - כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִין. נָתוּן עַל גַּבֵּי אַרְבַּע כַּסִּיּוֹת הַנְּתוּנוֹת עַל גַּבֵּי אַרְבַּע אֲבָנִים וְאֵין בָּהֶן גֹּבַהּ טָּפַח, טָמְאָה תַחְתָּיו - כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִין. טָמְאָה עַל גַּבָּיו - כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִין, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. אִם יֵשׁ בָּהֶן גֹּבַהּ טָּפַח, וְטָמְאָה תַחְתָּיו - כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִין, טָמְאָה עַל גַּבָּיו - כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִין. וְאִם רָאשֵׁי כוֹסִיּוֹת נִרְאִין - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאִין:

ב. נֶסֶר, שֶׁרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי הָאֶבֶן וְרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי הַסַּפְסָל, רוֹאִין אוֹתוֹ, שֶׁאִם הַנֶּסֶר, שֶׁאִם יִנָּטֵל הַסַּפְסָל וְיָכוֹל לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ - מַצִּיל. וְאִם לָאו - אֵינוֹ מַצִּיל. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַנֶּסֶר, שֶׁאִם יוֹרֵד וְיוֹשֵׁב, וְיֵשׁ תַּחְתָּיו רָבוּעַ טָּפַח עַל טָּפַח וְעַל רוּם טָּפַח - הֲרֵי זֶה מַצִּיל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִדּוֹן כְּשִׁפּוּעֵי אֹהָלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַף עַל פִּי שֶׁנִּפְתְּחָה הַדֶּלֶת - הַבַּיִת טָהוֹר, לְפִי שֶׁלֹּא נִטְמָא הַמַּפְתֵּחַ:

ג. בַּיִת שֶׁחֲצָצוֹ בְּקַנְקַנִּין טְהוֹרוֹת, וּפִיהֶן כְּלַפֵּי הַטֻּהֳרָה - מַצִּילוֹת. כְּלַפֵּי הַטֻּמְאָה - אֵין מַצִּילוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אַף כְּלַפֵּי הַטֻּמְאָה מַצִּילוֹת, עַד שֶׁיְּהֵא בְּפִיהֶן פּוֹתֵחַ טָּפַח. טָחַן בְּטִיט, בֵּין מִבִּפְנִים וּבֵין מִבַּחוּץ, אִם יָכוֹל הַטִּיחַ לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ - מַצִּיל, וְאִם לָאו - אֵין מַצִּיל:

ד. כֹּתֶל שֶׁנִּסְדַּק בֵּין שְׁתֵּי וּבֵין עֵרֶב, וְעָשׂוּי כְּמִין מַשְׁפֵּךְ, רָחָב מִבִּפְנִים וְצַר מִבַּחוּץ, טָמְאָה בָּרָחָב - הַבַּיִת טָמֵא, וּבַצָּר - נִדּוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה. רָחָב מִבַּחוּץ וְצַר מִבִּפְנִים, טָמְאָה בָּרָחָב - הַבַּיִת טָהוֹר, וּבַצָּר - נִדּוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה, כְּמִין שְׁתֵּי, וּמְפֻלָּשׁ לְכָאן וּלְכָאן, רָחָב מִלְמַטָּה וְצַר מִלְמַעְלָה, וְטָמְאָה בֵּין בָּרָחָב וּבֵין בַּצָּר - הַבַּיִת טָמֵא. נִסְדַּק כְּמִין עֶרֶב, וּמְפֻלָּשׁ לְכָאן וּלְכָאן, רָחָב מִצַּד אֶחָד וְצַר מִצַּד אֶחָד,

הַשָּׁלֵם

טָמְאָה בָּרָחָב - הַבַּיִת טָמֵא, וּבַצָּר - נִדּוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה. וְכַמָּה יְהֵא הַסֶּדֶק הַזֶּה? טֶפַח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִלֹּא אֶגְרוֹפּוֹ שֶׁל בֶּן בְּטִיחַ, נִטַּל הֵימֶנּוּ מִבִּפְנִים, וְהוֹסִיף עָלָיו מִבַּחוּץ, וְנִמְצֵאת טָמְאָה מֻחֲצָיוֹ הַכֹּתֶל וְלִפְנִים - הַבַּיִת טָמֵא, נִטַּל הֵימֶנּוּ מִבַּחוּץ, וְהוֹסִיף עָלָיו מִבִּפְנִים, וְנִמְצֵאת טָמְאָה מֻחֲצֵי כֹתֶל וְלַחוּץ - הַבַּיִת טָהוֹר:

ה. הָיָה טָמֵא נִטַּל הֵימֶנּוּ מִבַּחוּץ, וְהוֹסִיף עָלָיו מִבִּפְנִים, וְנִמְצֵאת טָמְאָה מֻחֲצֵי כֹתֶל וְלַחוּץ - הַבַּיִת טָהוֹר. הָיָה אֶחָד סֶלַע וְאֶחָד בְּנִין, שֶׁל בְּנִין - נִדּוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה, וְשֶׁל סֶלַע - נִדּוֹן כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם. חֶצְיוֹ שֶׁל סֶלַע וְחֶצְיוֹ שֶׁל בְּנִין, חֶצְיוֹ שֶׁל סֶלַע נִדּוֹן קִלְפַּת הַשּׁוּם, וְחֶצְיוֹ שֶׁל בְּנִין נִדּוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: טָמְאָה מֻחֲצֵי הַכֹּתֶל וְלַחוּץ - הַבַּיִת טָהוֹר. הָעוֹמֵד מִלְמַעְלָה כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה - טָהוֹר, שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה מַעֲבֶרֶת אֶת הַקּוֹרוֹת, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַקּוֹרוֹת לְאוֹתָהּ הָרוּחַ. רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מֻחֲצָיוֹ וְלַחוּץ - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. טָמְאָה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל גַּבֵּי הַכֹּתֶל, בֵּין מֻחֲצָיוֹ וְלִפְנִים, בֵּין מֻחֲצָיוֹ וְלַחוּץ - הַבַּיִת טָהוֹר:

ו. כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָתִּים, וְטָמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת הַקָּרוֹב לַטֻּמְאָה - טָמֵא, וְהַקָּרוֹב לַטָּהֳרָה - טָהוֹר, מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה - שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו:

ז. מַעֲזֵבָה שֶׁהִיא לָאֲוִיר הָעוֹלָם, וְטָמְאָה בְּתוֹכָהּ, מֻחֲצָיהּ וּלְמַטָּה - הַבַּיִת טָמֵא. וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָה כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה - טָהוֹר. מֻחֲצָיהּ וּלְמַעְלָה - הַבַּיִת טָהוֹר. וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָה כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה - טָמֵא. מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה - הַבַּיִת טָמֵא, וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָה כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל הַכֹּתֶל תַּשְׁמִישׁ לַבַּיִת. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל מַעֲזֵבָה תַּשְׁמִישׁ לַעֲלִיָּה. מוֹדִים חֲכָמִים

תּוֹסֶפְתָּא

לְרַבִּי יְהוּדָה, בִּשְׁתֵּי מְעָרוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְטָמְאָה בַּתַּחְתּוֹנָה, תַּחְתּוֹנָה וְקַרְקַע טְמֵאָה, עֶלְיוֹנָה וְקַרְקַע טְהוֹרָה. טְמֵאָה בָּעֶלְיוֹנָה, עֶלְיוֹנָה וְקַרְקַע טְמֵאָה, תַּחְתּוֹנָה וְקַרְקַע טְהוֹרָה. טְמֵאָה בֵּינֵיהֶן - עֶלְיוֹנָה טְמֵאָה וְתַחְתּוֹנָה טְהוֹרָה, וְגַגּוֹ שֶׁל עֶלְיוֹנָה טְהוֹרָה. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי כּוּכִין וּבֵין שְׁתֵּי מְעָרוֹת, עַד שִׁשָּׁה טְפָחִים - נִדּוֹן מֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה, יֶתֶר מִכָּאן - נִדּוֹן כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם:

ז. קְדֵרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה בְּצַד דּוֹפְנָהּ שֶׁל מְעָרָה - אֵינָהּ מַצֶּלֶת. בְּצַד שִׁקְפָּהּ שֶׁל מְעָרָה - הֲרֵי זוֹ מַצֶּלֶת. הָיְתָה נְתוּנָה בְּחַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים, וְטָמְאָה בְּאַחַת מֵהֶן - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִצֶּלֶת עִם דּוֹפְנוֹ שֶׁל שֵׁנִי. הָיְתָה טְמֵאָה בְּחַלּוֹן שֶׁבֵּינֵיהֶם, וְיֵשׁ בְּמְקוֹמָהּ טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח, אִם אֵין בֵּין פִּיהָ לַשְּׁקוֹף פּוֹתֵחַ טֶפַח - הֲרֵי זוֹ מַצֶּלֶת. אִם יֵשׁ בֵּין פִּיהָ לַשְּׁקוֹף פּוֹתֵחַ טֶפַח - אֵינָהּ מַצֶּלֶת:

ט. קְלָל שֶׁל חִטָּאת שֶׁהוּא נָתוּן בַּחַלּוֹן, וְיֵשׁ בְּמְקוֹמוֹ טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח, אִם אֵין בֵּין פִּיו לַשְּׁקוֹף פּוֹתֵחַ טֶפַח - הֲרֵי זֶה מַצִּיל, וְאִם לָאו - אֵין מַצִּיל; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוֹ מַצִּיל, עַד שֶׁיְּהֵא לִפְנִים הֵימֶנּוּ חָלָל בְּפוֹתֵחַ טֶפַח:

י. עָמוּד שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְטָמְאָה תַּחְתָּיו, וְהִיא רוֹצֶצֶת - טְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. וְאִם יֵשׁ בְּמָקוֹם הַטְּמֵאָה טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח - הֲרֵי הוּא כְּקֶבֶר סָתוּם, וּמְטַמֵּא כָּל סְבִיבָיו. כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח - טְהוֹרִין. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא:

יא. תִּבָּה שֶׁעָשָׂאהּ פַּרְדַּסְקִיָּא, אַף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ - טְהוֹרָה. הָיְתָה טְמֵאָה וַעֲשָׂאָהּ פַּרְדַּסְקִין - טְמֵאָה עַד שֶׁיִּקְבָּעֶנָּה בְּמַסְמֵר. פַּרְדַּסְקִין שֶׁהוּא פָּתוּחַ לְבֵית מָגָּף, וְטָמְאָה בְתוֹכוֹ, וְהַבַּיִת טָמֵא, טְמֵאָה בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁדֶּרֶךְ הַטְּמֵאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִכָּנֵס. טְמֵאָה בַּקַּרְקַע אוֹ בַּכֹּתֶל שֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנּוּ - טְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, וְרוֹאִין אֶת הַפַּרְדַּסְקִין כְּאִלּוּ הוּא אֹטֶם, וְנִדּוֹן מֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה לְהָבִיא אֶת הַטְּמֵאָה אֶל הַבַּיִת. שְׁלִשָּׁה פַּרְדַּסְקִין זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וְטָמְאָה תַּחְתִּיהֶן, אוֹ בֵּינֵיהֶם אוֹ עַל גַּבֵּיהֶן - טְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, וְרוֹאִין אֶת הַפַּרְסָטְקִין כְּאִלּוּ הֵן אֲטוּמִין, וְנִדּוֹנִים מֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה לְהָבִיא אֶת הַטְּמֵאָה אֶל הַבַּיִת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: סָמַךְ לָהֶן סְכוֹת טְהוֹרוֹת לֶאֱכוֹל בָּהֶן פְּסָחִים:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

יא. כַּזַּיִת מִן הַמֵּת תַּחַת הָרִרַד אוֹ עַל גַּבָּיו - טְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. טְמֵאָה בְּתוֹכוֹ, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מִתּוֹכוֹ - טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה, מֵאַחֲרָיו - טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב. טְמֵאָה מֵאַחֲרָיו, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵאַחֲרָיו - טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה. וּמִתּוֹכוֹ - טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב, וְהַנִּכְנָס לְתוֹכוֹ - טָהוֹר. כַּחֲצִי זַיִת מִתּוֹכוֹ וְכַחֲצִי זַיִת מֵאַחֲרָיו, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ בֵּין מִתּוֹכוֹ וּבֵין מֵאַחֲרָיו - טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב, וְהָאֹהֶל עַצְמוֹ - טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה. אָמַר רַבִּי נָתָן: אִם מַצִּיל הוּא עַל יְדֵי אֲחֵרִים, קַל וָחֹמֶר שֶׁמַּצִּיל הוּא עַל יְדֵי עַצְמוֹ:

ב. אֹהֶל שֶׁהָיָה נָטוּי עַל גַּבֵּי אַרְבָּעָה שִׁפּוּדִין שֶׁל מַתֶּכֶת, רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵינוֹ מַצִּיל, מִפְּנֵי שֶׁדָּבָר טָמֵא מַעֲמִידוֹ. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מַצִּיל. נָטוּי עַל גַּבֵּי קָנִים דּוֹקְרָנִין, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מַצִּיל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ מַצִּיל, עַד שֶׁיְּהֵא נָטוּי כִּנְטִיַּת הָאֹהֶל:

ג. סָדִין שֶׁתְּפָרוֹ וּנְתָנוֹ עַל גַּבֵּי עֲרִיסָה, אִם אֵין בֵּינוֹ לְבֵין הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח - הֲרֵי זֶה מַצִּיל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאִם תִּנָּטֵל עֲרִיסָה וְסָדִין עוֹמֵד, אֲבָל אִם תִּנָּטֵל עֲרִיסָה וְסָדִין נוֹפֵל, אַף עַל פִּי שֶׁתְּפָרוֹ, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מְסוּלָּקִין מִן הָאָרֶץ אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ מַצִּיל. וְאִם הָיְתָה מַחֲצֶלֶת שֶׁל אֹהֶל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא תְּפָרָהּ, וְלֹא חָשַׁב עָלֶיהָ, וְאֵין בֵּינָהּ לָאָרֶץ פּוֹתֵחַ

תּוֹסֶפְתָּא

טֶפַח - הֲרֵי זוֹ מַצֶּלֶת. וְאִם יֵשׁ בֵּינָהּ לְבֵין הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טֶפַח - אֵינָהּ מַצֶּלֶת:

ד. הַמֵּת בַּבַּיִת וְלוֹ פְּתָחִים הַרְבֵּה, כֻּלָּן נְעוּלִין - כֻּלָּן טְמֵאִין. נִפְתַּח אֶחָד מֵהֶן - אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִשַּׁב עָלָיו - טִהֵר אֶת כֻּלָּן. הָיוּ בוֹ חַלּוֹנוֹת הַרְבֵּה וְכֻלָּן מְגוּפּוֹת - כֻּלָּן טְהוֹרוֹת. נִפְתְּחוּ, כֻּלָּן טְמֵאוֹת וְלֹא הִצִּילוּ עַל פְּתָחִים. פֶּתַח קָטָן בְּתוֹךְ פֶּתַח גָּדוֹל, הַמַּאֲהִיל עַל גַּבֵּי שְׁנֵיהֶן - טָמֵא. חִשַּׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּקָטָן - טִהֵר הַקָּטָן אֶת הַגָּדוֹל. הָיוּ שְׁנֵיהֶן מַתְאִימִין, הַמַּאֲהִיל עַל גַּבֵּי שְׁנֵיהֶם - טָמֵא. חִשַּׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן - הֲרֵי חֲבֵרוֹ טָהוֹר. הָיָה לוֹ פֶּתַח אֶחָד לַצָּפוֹן וּפֶתַח אֶחָד לַדָּרוֹם, וְחִשַּׁב לְהוֹצִיאוֹ בִּצְפוֹנוֹ, אַחַר כָּךְ בָּאוּ אֶחָיו אוֹ קְרוֹבָיו וְאָמְרוּ אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ אֶלָּא בִּדְרוֹמוֹ - טָהֵר דְּרוֹמִי אֶת הַצְּפוֹנִי, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲרִים, וְאִם הֶעֱרִים - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין:

ד. בָּתִּים הַפְּתוּחִין לְאַכְסַדְרָה, וְהַמֵּת בְּאֶחָד מֵהֶן, אִם הָיָה דַּרְכּוֹ שֶׁל מֵת לָצֵאת בְּחָצֵר - בֵּית שַׁעַר וְהַבָּתִּים טְהוֹרִין. אִם לָאו, בֵּית שַׁעַר - טָמֵא, וְהַבָּתִּים - טְהוֹרִים.

ה. הַחֶדֶר שֶׁלִּפְנִים מִן הַבַּיִת מָגֵף, וְנִכְנָסָה טֻמְאָה לַפְּנִימִי דֶּרֶךְ הַחַלּוֹן, הַחִיצוֹן טָהוֹר מִפְּנֵי שֶׁטֻּמְאָה יוֹצְאָה בְּאֵיזוֹ דֶּרֶךְ שֶׁנִּכְנְסָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַפּוֹתֵחַ בַּתְּחִלָּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּשֶׁיִּפְתַּח אַרְבָּעָה טְפָחִים, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּשֶׁיַּתְחִיל. הַפּוֹתֵחַ - סָתוּם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּשֶׁיַּתְחִיל, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּשֶׁיַּחְשֹׁב:

ח,ו אֵין לַנְּפָלִין פְּתִיחַת הַקֶּבֶר עַד שֶׁיַּעֲגִילוּ רֹאשׁ כַּפִּיקָה שֶׁל שְׁתֵּי; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּפִיקָה שֶׁל עֶרֶב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: מְשֶׁיַּעֲשׂוּ טְפֵיפוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֲנִי אוֹמֵר דָּבָר אֶחָד, וְהֵם אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. אֲנִי אוֹמֵר: הַטֻּמְאָה דַּרְכָּהּ לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִכָּנֵס, וְהֵם אָמְרוּ לִי: אֵין לְהַוְלָד טֻמְאָה עַד שֶׁיֵּצֵא לָאֲוִיר הָעוֹלָם:

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נָזִיר, וְהַמֵּת תַּחַת כְּרֵסוֹ שֶׁל גָּמָל - אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו, וְאֵין חַיָּבִים עָלָיו עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו:

ב. טֻמְאָה שֶׁהִיא נְתוּנָה בַּכֹּתֶל, מֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה. וְכֵן עֵדֶר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף. וְכֵן בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, אֲפִלּוּ רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בֵּין רַגְלָיו שֶׁל זֶה, וְרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בֵּין רַגְלָיו שֶׁל זֶה - אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עֲלֵיהֶן, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו:

ג. נִדְחַק בָּרַחַיִם שֶׁהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּתוֹכָהּ וְשֶׁהַנִּדָּה בְּתוֹכָהּ, בְּגָדָיו - טְמֵאִין מִדְּרָס. אֵיזוֹ הִיא הָרַחַיִם? כָּל שֶׁעוֹקְרִין אוֹתָהּ וְדוֹחֲפִים אוֹתָהּ מִמְּקוֹמָהּ, וּלְעִנְיַן טֻמְאַת מֵת - בְּגָדָיו נִכְנָסִים בְּפוֹתֵחַ טֶפַח:

ד. וְאֵלּוּ הֵן סְכָכוֹת: אִילָן הַמֻּסָּךְ עַל הָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַתַּחְתּוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן עוֹלוֹת לְמַעְלָה, וְאֶת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן יוֹרְדוֹת לְמַטָּה, וְאִם הָיוּ נוֹגְעוֹת זוֹ בְּזוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח - מְבִיאוֹת וְחוֹצְצוֹת. וְאֵלּוּ הֵן פְּרָעוֹת: פֶּרַע הַיּוֹצֵא מִן הַגָּדֵר. הָיוּ נְתוּנוֹת עַל גַּבֵּי הַגָּדֵר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ אֲבָנִים כְּבוּשׁוֹת עֲלֵיהֶן. הִתְרִיפוּ, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ הֵן שְׁפוּדִין שֶׁל מַתֶּכֶת. וְאִם הָיוּ מַבְדָּלוֹת זוֹ מִזּוֹ, אִם יְכוֹלוֹת לְקַבֵּל אֶת הַמַּעֲזִיבָה רַכָּה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַעֲזִיבָה בֵּינוֹנִית. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם מַכְנִיס אֶת הַחוּט לְצַד זֶה וְיָצָא לְצַד אַחֵר וְנוֹגֵעַ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְכַוֵּן - הֲרֵי זֶה מֵבִיא:

ה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: חֲבִילֵי הַמִּטָּה וּסְרִיגֵי חַלּוֹנוֹת, חוֹצְצִים אֶת הַבַּיִת וְאֶת הָעֲלִיָּה, שֶׁלֹּא תַּעֲבוֹר הַטֻּמְאָה לְצַד הַשֵּׁנִי. הָיוּ נְתוּנִין עַל גַּבֵּי הַמֵּת בָּאֲוִיר, הַמַּאֲהִיל כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב - טָמֵא, וְשֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב - טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהַטֻּמְאָה יוֹצְאָה בְּאֵיזוֹ דֶּרֶךְ שֶׁנִּכְנְסָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יְכוֹלִין לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה הַבֵּינוֹנִית - חוֹצְצִין. הָיוּ נְתוּנִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת

- הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין, שֶׁאֲנִי רוֹאֶה אֶת הַקּוֹרוֹת כְּאִלּוּ הֵן יוֹרְדוֹת וְסוֹתְמוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תֵּבָה שֶׁהִיא מְלֵאָה כֵּלִים, וּזְרָקָהּ עַל גַּבֵּי כַּזַּיִת מִן הַמֵּת - טְמֵאִין, שֶׁאִלּוּ הָיְתָה נְתוּנָה עַל גַּבֵּי הַמֵּת בָּאֲוִיר - טְהוֹרִין:

ו. נָסָר שֶׁצָּף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְטָמְאָה בְּצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבְּצַד זֶה - טְהוֹרִין. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַנָּסָר שֶׁאִם יָרַד וְיָשַׁב, וְיֵשׁ תַּחְתָּיו רֻבּוּעַ טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוּם טֶפַח, טָמְאָה בְּצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבְּצַד זֶה - טְמֵאִים: שְׁלֹשָׁה בָּתִּים זֶה לִפְנִים מִזֶּה, כַּחֲצִי זַיִת בַּפְּנִימִי אוֹ בָּאֶמְצָעִי, וְכַחֲצִי זַיִת בַּחִיצוֹן, הַחִיצוֹן - טָמֵא, הַפְּנִימִי וְהָאֶמְצָעִי - טְהוֹרִין. כַּחֲצִי זַיִת בַּפְּנִימִי אוֹ כַּחֲצִי זַיִת בָּאֶמְצָעִי, הַפְּנִימִי - טָהוֹר, וְהַחִיצוֹן וְהָאֶמְצָעִי - טְמֵאִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי אוֹמֵר דָּבָר אֶחָד, וְהֵם אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. אֲנִי אוֹמֵר לָהֶן: מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּשְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁהֵן פְּתוּחוֹת לַבַּיִת - שֶׁהַבַּיִת טָמֵא, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל שְׁנֵי חֲדָרִים שֶׁל בַּיִת, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא. וְהֵם אָמְרוּ לִי: מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּשְׁנֵי חֲדָרִים הַפְּתוּחִין לְתוֹךְ הַבַּיִת, שֶׁהַבַּיִת - טָהוֹר. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא:

זכריה פרק א

א בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הָיָה
דְבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָהוּ בֶּן־בֶּרֶכְיָה בֶּן־עִדּוֹ הַנָּבִיא
לֵאמֹר: ב קָצַף יְהוָה עַל־אֲבוֹתֵיכֶם
קָצֶף: ג וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
שׁוּבוּ אֵלַי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְאָשׁוּב אֲלֵיכֶם אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת: ד אַל־תִּהְיוּ כַּאֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר
קָרְאוּ־אֲלֵיהֶם הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שׁוּבוּ נָא מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים
ומעלליכם וּמַעַלְלֵיכֶם הָרָעִים וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא־
הִקְשִׁיבוּ אֵלַי נְאֻם־יְהוָה: ה אֲבוֹתֵיכֶם אַיֵּה־הֵם
וְהַנְּבִאִים הַלְעוֹלָם יִחְיוּ: ו אַךְ | דְּבָרַי וְחֻקַּי אֲשֶׁר
צִוִּיתִי אֶת־עֲבָדַי הַנְּבִיאִים הֲלוֹא הִשִּׂיגוּ אֲבֹתֵיכֶם
וַיָּשׁוּבוּ וַיֹּאמְרוּ כַּאֲשֶׁר זָמַם יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲשׂוֹת
לָנוּ כִּדְרָכֵינוּ וּכְמַעַלְלֵינוּ כֵּן עָשָׂה אִתָּנוּ:
{ס} ז בְּיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְעַשְׁתֵּי־עָשָׂר חֹדֶשׁ
הוּא־חֹדֶשׁ שְׁבָט בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הָיָה
דְבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָהוּ בֶּן־בֶּרֶכְיָהוּ בֶּן־עִדּוֹא
הַנָּבִיא לֵאמֹר: ח רָאִיתִי | הַלַּיְלָה וְהִנֵּה־אִישׁ
רֹכֵב עַל־סוּס אָדֹם וְהוּא עֹמֵד בֵּין הַהֲדַסִּים אֲשֶׁר
בַּמְּצֻלָה וְאַחֲרָיו סוּסִים אֲדֻמִּים שְׂרֻקִּים
וּלְבָנִים: ט וָאֹמַר מָה־אֵלֶּה אֲדֹנָי וַיֹּאמֶר אֵלַי
הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי אֲנִי אַרְאֶךָּ מָה־הֵמָּה
אֵלֶּה: י וַיַּעַן הָאִישׁ הָעֹמֵד בֵּין־הַהֲדַסִּים וַיֹּאמַר
אֵלֶּה אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה לְהִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ: יא וַיַּעֲנוּ
אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה הָעֹמֵד בֵּין הַהֲדַסִּים וַיֹּאמְרוּ
הִתְהַלַּכְנוּ בָאָרֶץ וְהִנֵּה כָל־הָאָרֶץ יֹשֶׁבֶת
וְשֹׁקֶטֶת: יב וַיַּעַן מַלְאַךְ־יְהוָה וַיֹּאמַר יְהוָה
צְבָאוֹת עַד־מָתַי אַתָּה לֹא־תְרַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַם

וְאֶת עָרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר זָעַמְתָּה זֶּה שִׁבְעִים
שָׁנָה: יג וַיַּעַן יְהוָה אֶת־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי דְּבָרִים
טוֹבִים דְּבָרִים נִחֻמִים: יד וַיֹּאמֶר אֵלַי הַמַּלְאָךְ
הַדֹּבֵר בִּי קְרָא לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
קִנֵּאתִי לִירוּשָׁלַם וּלְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוֹלָה: טו וְקֶצֶף
גָּדוֹל אֲנִי קֹצֵף עַל־הַגּוֹיִם הַשַּׁאֲנַנִּים אֲשֶׁר אֲנִי
קָצַפְתִּי מְעָט וְהֵמָּה עָזְרוּ לְרָעָה: טז לָכֵן כֹּה־אָמַר
יְהוָה שַׁבְתִּי לִירוּשָׁלַם בְּרַחֲמִים בֵּיתִי יִבָּנֶה בָּהּ
נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וקוה וְקָו יִנָּטֶה עַל־
יְרוּשָׁלִָם: יז עוֹד | קְרָא לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת עוֹד תְּפוּצֶינָה עָרַי מִטּוֹב וְנִחַם יְהוָה עוֹד
אֶת־צִיּוֹן וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלִָם: {ס}

זכריה פרק ב

א וָאֶשָּׂא אֶת־עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַרְבַּע
קְרָנוֹת: ב וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי מָה־אֵלֶּה
וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר זֵרוּ אֶת־יְהוּדָה
אֶת־יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלִָם: {ס} ג וַיַּרְאֵנִי יְהוָה
אַרְבָּעָה חָרָשִׁים: ד וָאֹמַר מָה אֵלֶּה בָּאִים
לַעֲשׂוֹת וַיֹּאמֶר לֵאמֹר אֵלֶּה הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר־זֵרוּ
אֶת־יְהוּדָה כְּפִי־אִישׁ לְאׇ־נָשָׂא רֹאשׁוֹ וַיָּבֹאוּ אֵלֶּה
לְהַחֲרִיד אוֹתָם לְיַדּוֹת אֶת־קַרְנוֹת הַגּוֹיִם הַנֹּשְׂאִים
קֶרֶן אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה לְזָרוֹתָהּ: {ס} ה וָאֶשָּׂא עֵינַי
וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה־אִישׁ וּבְיָדוֹ חֶבֶל מִדָּה: ו וָאֹמַר אָנָה
אַתָּה הֹלֵךְ וַיֹּאמֶר אֵלַי לָמֹד אֶת־יְרוּשָׁלַם לִרְאוֹת
כַּמָּה־רָחְבָּהּ וְכַמָּה אָרְכָּהּ: ז וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר
בִּי יֹצֵא וּמַלְאָךְ אַחֵר יֹצֵא לִקְרָאתוֹ: ח וַיֹּאמֶר אֵלָיו
רֻץ דַּבֵּר אֶל־הַנַּעַר הַלָּז לֵאמֹר פְּרָזוֹת תֵּשֵׁב
יְרוּשָׁלַם מֵרֹב אָדָם וּבְהֵמָה בְּתוֹכָהּ: ט וַאֲנִי
אֶהְיֶה־לָּהּ נְאֻם־יְהוָה חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד

אֱהְיֶה בְתוֹכָהּ׃ {פ}
י הֹוי הֹוי וְנֻסוּ מֵאֶרֶץ צָפוֹן נְאֻם־יְהוָה כִּי כְּאַרְבַּע
רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פֵּרַשְׂתִּי אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה׃ יא הֹוי
צִיּוֹן הִמָּלְטִי יוֹשֶׁבֶת בַּת־בָּבֶל׃ {ס} יב כִּי כֹה אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת אַחַר כָּבוֹד שְׁלָחַנִי אֶל־הַגּוֹיִם
הַשֹּׁלְלִים אֶתְכֶם כִּי הַנֹּגֵעַ בָּכֶם נֹגֵעַ בְּבָבַת
עֵינוֹ׃ יג כִּי הִנְנִי מֵנִיף אֶת־יָדִי עֲלֵיהֶם וְהָיוּ שָׁלָל
לְעַבְדֵיהֶם וִידַעְתֶּם כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחָנִי׃
{ס} יד רָנִּי וְשִׂמְחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשָׁכַנְתִּי
בְתוֹכֵךְ נְאֻם־יְהוָה׃ טו וְנִלְוּוּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה
בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיוּ לִי לְעָם וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכֵךְ וְיָדַעַתְּ
כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלָיִךְ׃ טז וְנָחַל יְהוָה
אֶת־יְהוּדָה חֶלְקּוֹ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד
בִּירוּשָׁלָם׃ יז הַס כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נֵעוֹר
מִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ׃ {ס}

זכריה פרק ג

א וַיַּרְאֵנִי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי
מַלְאַךְ יְהוָה וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל־יְמִינוֹ
לְשִׂטְנוֹ׃ ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן יִגְעַר יְהוָה בְּךָ
הַשָּׂטָן וְיִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבֹּחֵר בִּירוּשָׁלִַם הֲלוֹא זֶה
אוּד מֻצָּל מֵאֵשׁ׃ ג וִיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבֻשׁ בְּגָדִים
צוֹאִים וְעֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ׃ ד וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־
הָעֹמְדִים לְפָנָיו לֵאמֹר הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים
מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה הֶעֱבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנֶךָ
וְהַלְבֵּשׁ אֹתְךָ מַחֲלָצוֹת׃ ה וָאֹמַר יָשִׂימוּ צָנִיף
טָהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיָּשִׂימוּ הַצָּנִיף הַטָּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיַּלְבִּשֻׁהוּ בְּגָדִים וּמַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד׃ ו וַיָּעַד מַלְאַךְ
יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃ ז כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אִם־בִּדְרָכַי תֵּלֵךְ וְאִם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־
אַתָּה תָּדִין אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצֵרָי וְנָתַתִּי
לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה׃ ח שֵׁמַע־נָא
יְהוֹשֻׁעַ | הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אַתָּה וְרֵעֶיךָ הַיֹּשְׁבִים
לְפָנֶיךָ כִּי־אַנְשֵׁי מוֹפֵת הֵמָּה כִּי־הִנְנִי מֵבִיא אֶת־
עַבְדִּי צֶמַח׃ ט כִּי | הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי
יְהוֹשֻׁעַ עַל־אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם הִנְנִי מְפַתֵּחַ
פִּתֻּחָהּ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וּמַשְׁתִּי אֶת־עֲוֹן הָאָרֶץ־
הַהִיא בְּיוֹם אֶחָד׃ י בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת
תִּקְרְאוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תְּאֵנָה
תְּאֵנָה׃

זכריה פרק ד

א וַיָּשָׁב הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיְעִירֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר־
יֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ׃ ב וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה
ויאמר וָאֹמַר רָאִיתִי | וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כֻּלָּהּ
וְגֻלָּהּ עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה
וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת לַנֵּרוֹת אֲשֶׁר עַל־
רֹאשָׁהּ׃ ג וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִימִין הַגֻּלָּה
וְאֶחָד עַל־שְׂמֹאלָהּ׃ ד וָאַעַן וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ
הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר מָה־אֵלֶּה אֲדֹנִי׃ ה וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ
הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה־הֵמָּה אֵלֶּה
וָאֹמַר לֹא אֲדֹנִי׃ ו וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה
דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְרֻבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחַיִל וְלֹא בְכֹחַ
כִּי אִם־בְּרוּחִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ ז מִי־אַתָּה הַר־
הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרֻבָּבֶל לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן
הָרֹאשָׁה תְּשֻׁאוֹת חֵן חֵן לָהּ׃ {פ}
ח וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ ט יְדֵי זְרֻבָּבֶל יְסָדוּ
הַבַּיִת הַזֶּה וְיָדָיו תְּבַצַּעְנָה וְיָדַעְתָּ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת
שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם׃ י כִּי מִי בַז לְיוֹם קְטַנּוֹת וְשָׂמְחוּ
וְרָאוּ אֶת־הָאֶבֶן הַבְּדִיל בְּיַד זְרֻבָּבֶל שִׁבְעָה־אֵלֶּה

עֵינֵי יְהוָה הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל־הָאָרֶץ: **יא** וָאַעַן וָאֹמַר אֵלָיו מַה־שְּׁנֵי הַזֵּיתִים הָאֵלֶּה עַל־יְמִין הַמְּנוֹרָה וְעַל־שְׂמֹאולָהּ: **יב** וָאַעַן שֵׁנִית וָאֹמַר אֵלָיו מַה־שְּׁתֵּי שִׁבֳּלֵי הַזֵּיתִים אֲשֶׁר בְּיַד שְׁנֵי צַנְתְּרוֹת הַזָּהָב הַמְרִיקִים מֵעֲלֵיהֶם הַזָּהָב: **יג** וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה־אֵלֶּה וָאֹמַר לֹא אֲדֹנִי: **יד** וַיֹּאמֶר אֵלֶּה שְׁנֵי בְנֵי־הַיִּצְהָר הָעֹמְדִים עַל־אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ:

זכריה פרק ה

א וָאָשׁוּב וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה מְגִלָּה עָפָה: **ב** וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וָאֹמַר אֲנִי רֹאֶה מְגִלָּה עָפָה אָרְכָּהּ עֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרָחְבָּהּ עֶשֶׂר בָּאַמָּה: **ג** וַיֹּאמֶר אֵלַי זֹאת הָאָלָה הַיּוֹצֵאת עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ כִּי כָל־הַגֹּנֵב מִזֶּה כָּמוֹהָ נִקָּה וְכָל־הַנִּשְׁבָּע מִזֶּה כָּמוֹהָ נִקָּה: **ד** הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל־בֵּית הַגַּנָּב וְאֶל־בֵּית הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלָּתוּ וְאֶת־עֵצָיו וְאֶת־אֲבָנָיו: **ה** וַיֵּצֵא הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מָה הַיּוֹצֵאת הַזֹּאת: **ו** וָאֹמַר מַה־הִיא וַיֹּאמֶר זֹאת הָאֵיפָה הַיּוֹצֵאת וַיֹּאמֶר זֹאת עֵינָם בְּכָל־הָאָרֶץ: **ז** וְהִנֵּה כִכַּר עוֹפֶרֶת נִשֵּׂאת וְזֹאת אִשָּׁה אַחַת יוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ הָאֵיפָה: **ח** וַיֹּאמֶר זֹאת הָרִשְׁעָה וַיַּשְׁלֵךְ אֹתָהּ אֶל־תּוֹךְ הָאֵיפָה וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־אֶבֶן הָעוֹפֶרֶת אֶל־פִּיהָ: {ס} **ט** וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְא וְהִנֵּה שְׁתַּיִם נָשִׁים יוֹצְאוֹת וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם וְלָהֵנָּה כְנָפַיִם כִּכַנְפֵי הַחֲסִידָה וַתִּשֶּׂאנָה אֶת־הָאֵיפָה בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם: **י** וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי אָנָּה הֵמָּה מוֹלִכוֹת אֶת־הָאֵיפָה: **יא** וַיֹּאמֶר אֵלַי לִבְנוֹת־לָהּ בַּיִת בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וְהוּכַן וְהֻנִּיחָה שָׁם עַל־מְכֻנָתָהּ: {ס}

זכריה פרק ו

א וָאָשׁוּב וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַרְבַּע מֶרְכָּבוֹת יֹצְאוֹת מִבֵּין שְׁנֵי הֶהָרִים וְהֶהָרִים הָרֵי נְחֹשֶׁת: **ב** בַּמֶּרְכָּבָה הָרִאשֹׁנָה סוּסִים אֲדֻמִּים וּבַמֶּרְכָּבָה הַשֵּׁנִית סוּסִים שְׁחֹרִים: **ג** וּבַמֶּרְכָּבָה הַשְּׁלִשִׁית סוּסִים לְבָנִים וּבַמֶּרְכָּבָה הָרְבִעִית סוּסִים בְּרֻדִּים אֲמֻצִּים: **ד** וָאַעַן וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי מָה־אֵלֶּה אֲדֹנִי: **ה** וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה אַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם יוֹצְאוֹת מֵהִתְיַצֵּב עַל־אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ: **ו** אֲשֶׁר־בָּהּ הַסּוּסִים הַשְּׁחֹרִים יֹצְאִים אֶל־אֶרֶץ צָפוֹן וְהַלְּבָנִים יָצְאוּ אֶל־אַחֲרֵיהֶם וְהַבְּרֻדִּים יָצְאוּ אֶל־אֶרֶץ הַתֵּימָן: **ז** וְהָאֲמֻצִּים יָצְאוּ וַיְבַקְשׁוּ לָלֶכֶת לְהִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ וַיֹּאמֶר לְכוּ הִתְהַלְּכוּ בָאָרֶץ וַתִּתְהַלַּכְנָה בָּאָרֶץ: **ח** וַיִּזְעֶק אֹתִי וַיְדַבֵּר אֵלַי לֵאמֹר רְאֵה הַיּוֹצְאִים אֶל־אֶרֶץ צָפוֹן הֵנִיחוּ אֶת־רוּחִי בְּאֶרֶץ צָפוֹן: {ס} **ט** וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: **י** לָקוֹחַ מֵאֵת הַגּוֹלָה מֵחֶלְדַּי וּמֵאֵת טוֹבִיָּה וּמֵאֵת יְדַעְיָה וּבָאתָ אַתָּה בַּיּוֹם הַהוּא וּבָאתָ בֵּית יֹאשִׁיָּה בֶן־צְפַנְיָה אֲשֶׁר־בָּאוּ מִבָּבֶל: **יא** וְלָקַחְתָּ כֶּסֶף־וְזָהָב וְעָשִׂיתָ עֲטָרוֹת וְשַׂמְתָּ בְּרֹאשׁ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: **יב** וְאָמַרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר הִנֵּה־אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ וּמִתַּחְתָּיו יִצְמָח וּבָנָה אֶת־הֵיכַל יְהוָה: **יג** וְהוּא יִבְנֶה אֶת־הֵיכַל יְהוָה וְהוּא־יִשָּׂא הוֹד וְיָשַׁב וּמָשַׁל עַל־כִּסְאוֹ וְהָיָה כֹהֵן עַל־כִּסְאוֹ וַעֲצַת שָׁלוֹם תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם: **יד** וְהָעֲטָרֹת

תִּהְיֶה לְחֵלֶם וּלְטוֹבִיָּה וְלִידַעְיָה וּלְחֵן בֶּן־צְפַנְיָה
לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל יְהוָה: **טו** וּרְחוֹקִים | יָבֹאוּ וּבָנוּ
בְּהֵיכַל יְהוָה וִידַעְתֶּם כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי
אֲלֵיכֶם וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: {ס}

זכריה פרק ז

א וַיְהִי בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ הָיָה דְבַר־
יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה בְּאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁעִי
בְּכִסְלֵו: **ב** וַיִּשְׁלַח בֵּית־אֵל שַׂרְאֶצֶר וְרֶגֶם מֶלֶךְ
וַאֲנָשָׁיו לְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה: **ג** לֵאמֹר אֶל־
הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר לְבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶל־הַנְּבִיאִים
לֵאמֹר הַאֶבְכֶּה בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִשִּׁי הִנָּזֵר כַּאֲשֶׁר
עָשִׂיתִי זֶה כַּמֶּה שָׁנִים: {פ}
ד וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר: **ה** אֱמֹר
אֶל־כָּל־עַם הָאָרֶץ וְאֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר כִּי־צַמְתֶּם
וְסָפוֹד בַּחֲמִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי וְזֶה שִׁבְעִים שָׁנָה הֲצוֹם
צַמְתֶּנִי אָנִי: **ו** וְכִי תֹאכְלוּ וְכִי תִשְׁתּוּ הֲלוֹא אַתֶּם
הָאֹכְלִים וְאַתֶּם הַשֹּׁתִים: **ז** הֲלוֹא אֶת־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר קָרָא יְהוָה בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים בִּהְיוֹת
יְרוּשָׁלַ͏ִם יוֹשֶׁבֶת וּשְׁלֵוָה וְעָרֶיהָ סְבִיבֹתֶיהָ וְהַנֶּגֶב
וְהַשְּׁפֵלָה יוֹשֵׁב: {פ}
ח וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה לֵאמֹר: **ט** כֹּה אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר מִשְׁפַּט אֱמֶת שִׁפְּטוּ וְחֶסֶד
וְרַחֲמִים עֲשׂוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו: **י** וְאַלְמָנָה וְיָתוֹם גֵּר
וְעָנִי אַל־תַּעֲשֹׁקוּ וְרָעַת אִישׁ אָחִיו אַל־תַּחְשְׁבוּ
בִּלְבַבְכֶם: **יא** וַיְמָאֲנוּ לְהַקְשִׁיב וַיִּתְּנוּ כָתֵף סֹרֶרֶת
וְאָזְנֵיהֶם הִכְבִּידוּ מִשְּׁמוֹעַ: **יב** וְלִבָּם שָׂמוּ שָׁמִיר
מִשְּׁמוֹעַ אֶת־הַתּוֹרָה וְאֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁלַח
יְהוָה צְבָאוֹת בְּרוּחוֹ בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים וַיְהִי
קֶצֶף גָּדוֹל מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת: **יג** וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־
קָרָא וְלֹא שָׁמֵעוּ כֵּן יִקְרְאוּ וְלֹא אֶשְׁמָע אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת: **יד** וְאֲסָעֲרֵם עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־
יְדָעוּם וְהָאָרֶץ נָשַׁמָּה אַחֲרֵיהֶם מֵעֹבֵר וּמָשֹׁב
וַיָּשִׂימוּ אֶרֶץ־חֶמְדָּה לְשַׁמָּה: {פ}

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

הודפס לזכות

בן ציון בן שרה נ"י

וצ'רנה בת מרים

ליפשה תחי'

לרפואה שלימה

ומהירה ונחת דקדושא

מכל יוצאי חלציהם

אמן כן יהי רצון.

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת וירא

יא	יום **ראשון**	עלות השחר (72 דק) ... 4:44 נץ החמה ..... 5:56 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:53 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:39	סו"ז תפילה ..... 9:33 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:45 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:58	**ליכוד יומי:** **בבלי:** זבחים מט **ירושלמי:** נדרים ח **תוספתא:** אהלות ג **נ"ך:** זכריה א **משניות:** ידים א **זהר:** חלק ג עמ' קמא-קמב	**2**
יב	יום **שני**	**תענית שני בתרא** עלות השחר (72 דק) ... 4:45 נץ החמה ..... 5:57 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:53 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:39	סו"ז תפילה ..... 9:33 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:44 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:57	**ליכוד יומי:** **בבלי:** זבחים נ **ירושלמי:** נדרים ט **תוספתא:** אהלות ד **נ"ך:** זכריה ב **משניות:** ידים ב **זהר:** חלק ג עמ' קמג-קמד	**3**
יג	יום **שלישי**	עלות השחר (72 דק) ... 4:46 נץ החמה ..... 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:54 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:40	סו"ז תפילה ..... 9:34 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:43 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:56	**ליכוד יומי:** **בבלי:** זבחים נא **ירושלמי:** נדרים י **תוספתא:** אהלות ה **נ"ך:** זכריה ג **משניות:** ידים ג **זהר:** חלק ג עמ' קמה-קמו	**4**
יד	יום **רביעי**	עלות השחר (72 דק) ... 4:47 נץ החמה ..... 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:54 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:40	סו"ז תפילה ..... 9:34 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:43 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:56	**ליכוד יומי:** **בבלי:** זבחים נב **ירושלמי:** נדרים יא **תוספתא:** אהלות ו **נ"ך:** זכריה ד **משניות:** ידים ד **זהר:** חלק ג עמ' קמז-קמח	**5**
טו	יום **חמישי**	עלות השחר (72 דק) ... 4:48 נץ החמה ..... 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:55 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:41	סו"ז תפילה ..... 9:34 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:42 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:55	**ליכוד יומי:** **בבלי:** זבחים נג **ירושלמי:** נדרים יב **תוספתא:** אהלות ז **נ"ך:** זכריה ה **משניות:** עקצין א **זהר:** חלק ג עמ' קמט-קנ	**6**
טז	יום **ששי**	עלות השחר (72 דק) ... 4:49 נץ החמה ..... 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:55 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:41	סו"ז תפילה ..... 9:35 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:41 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:54	**ליכוד יומי:** **בבלי:** זבחים נד **ירושלמי:** נדרים יג **תוספתא:** אהלות ח **נ"ך:** זכריה ו **משניות:** עקצין ב **זהר:** חלק ג עמ' קנא-קנב	**7**
יז	**שב"ק**	**שבת קודש פרשת וירא** עלות השחר (72 דק) ... 4:50 נץ החמה ..... 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:55 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:42	סו"ז תפילה ..... 9:35 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:40 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:53	**ליכוד יומי:** **בבלי:** זבחים נה **ירושלמי:** נדרים יד **תוספתא:** אהלות ט **נ"ך:** זכריה ז **משניות:** עקצין ג **זהר:** חלק ג עמ' קנג-קנד	**8**

הדלקת נרות (40 דק): **4:01** (20 דק): **4:21**

מוצש"ק לשיטת ר"ת: 5:53

חֹדֶשׁ 'מַרְחֶשְׁוָן' נִקְרָא עַל שֵׁם 'רְחוּשֵׁי מְרַחֲשָׁן שִׁפְוָתֵיהּ', כִּי בְּכָל חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי עָסְקוּ נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בִּרְבּוּי תְּפִלּוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ, וְעַכְשָׁו בְּחֹדֶשׁ מַרְחֶשְׁוָן הַשִּׁפְתַיִם עֲדַיִן מְרַחֲשׁוֹת בִּתְפִלָּה, לְהוֹרוֹת שֶׁזֶּה לֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָם ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)